

Transaktiokohtainen arvonlisävero — tilitoimiston näkökulmasta

Tiina Rusanen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Amk-opinnäytetyö

2021

Liiketalouden tutkinto

Tiivistelmä

Tekijä Tiina Rusanen
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Transaktiokohtainen arvonlisävero — tilitoimiston näkökulmasta
Sivu- ja liitesivumäärä 60+8
<p>Suomessa Verohallinto on uudistamassa arvonlisäveron raportointia ja ilmoituskäytänteitä. Tällä hetkellä selvitystyötä Verohallinnossa on tehty arvonlisäveron ilmoituskäytäntöjen laajentamisesta niin, että raportointi tulisi tehdä lasku- ja kuittikohtaisesti eli transaktioittain. Verohallinto on jättänyt selvitystuloksensa ja oman esityksensä transaktiokohtaisesta arvonlisäverosta valtiovarainministeriölle syksyllä 2020. Koronapandemiasta johtuen suunnitelmaa on lykätty, eikä uutta aikataulua ole vielä julkaistu. Aihe on silti ajankohtainen, sillä transaktiokohtaiseen raportointiin on siirrytty useassa maassa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toimia kokoavana katsauksena transaktiokohtaisen raportoinnin nykytilasta yleisesti, sekä selvittää transaktiokohtaisen raportoinnin käyttämisen suunnitelmaa Suomessa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on selvittää tilitoimistoissa työskentelevien mielipiteitä transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisestä. Opinnäytetyö toteutettiin toukokuun 2021–marraskuun 2021 aikana, opinnäytetyöllä ei ollut erillistä toimeksiantajaa.</p> <p>Työn tietoperusta on koottu niin, että arvonlisäveroon perehtymättömänkin on mahdollisuus hyödyntää opinnäytetyötä, sillä tietoperustan alkuosassa käsitellään arvonlisäveron peruseriaatteet sekä nykyinen arvonlisäveron ilmoituskäytäntö. Tietoperustan toinen osuus käsittelee transaktiokohtaista raportointia yleisesti, miksi siihen halutaan siirtyä, missä maissa se on jo käytössä, ja mitä Verohallinto on suunnitellut transaktiokohtaisen arvonlisäveroraportoinnin sisältävän Suomessa. Tietoperusta on kirjoitettu suomen- ja englanninkielisen kirjallisuuden, viranomaisjulkaisujen, lainsäädännön ja internetlähteiden avulla.</p> <p>Opinnäytetyön empiirisessä osiossa toteutettiin kvalitatiivinen eli määrällinen kyselytutkimus, jolla selvitettiin tilitoimistossa työskentelevien mielipiteitä transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä. Kyselytutkimus toteutettiin Webropol-ohjelmalla otantatutkimuksella. Satunnaisotanta suoritettiin lähettämällä tutkimuslinkki Bisnode-tietokannasta saadulle rajatulle perusjoukolla, sekä suljetun Facebook-ryhmän kautta. Kyselyyn vastasi 181 vastaajaa.</p> <p>Tutkimuksen perusteella tilitoimistoissa työskentelevien mielipide transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä oli enemmän negatiivinen kuin positiivinen. Muutoksen koettiin lisäävän työmäärää sekä kustannuksia. Esiin nousi myös huoli siitä miten mahdollisia virheitä voisi transaktiokohtaisessa raportoinnissa korjata. Suunnitelman perusidea harmaan talouden ehkäisyssä nähtiin hyvänä, mutta suunnitelmaa kokonaisuudessaan pidettiin vielä liian keskeneräisenä ja idealistisena.</p>
Asiasanat Transaktiokohtainen raportointi, arvonlisäveroraportointi, laskukohtainen, kuittikohtainen, arvonlisävero, tilitoimisto

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmä	1
1.2	Opinnäytetyön tausta, tavoitteet ja peittomatriisi	2
2	Arvonlisävero	4
2.1	Arvonlisäverojärjestelmän tausta ja suhde EU:n lainsäädäntöön	4
2.2	Arvonlisäveron veronperuste ja muu termistö	5
2.3	Käytössä olevat arvonlisäverokannat	6
2.4	Arvonlisäveron peruseriaate	7
2.5	Veron ilmoittaminen ja maksaminen	9
2.6	Arvonlisäveroilmoituksen antaminen ja sen tiedot	10
3	Transaktiokohtainen arvonlisävero	11
3.1	Miksi transaktiokohtaiseen ilmoittautumiseen halutaan siirtyä	11
3.2	Lainsäädännöllinen tausta Euroopan Unionin tasolla	13
3.3	Lainsäädännöllinen tausta kansallisella tasolla	14
3.4	Transaktiodatan raportointi muissa maissa	14
3.5	VAT listings-raportin yhteenveto	18
3.6	Mitä jatkossa Suomessa raportoitaisiin	19
3.7	Transaktiodatan toimittaminen verohallinnolle	19
3.8	Miten transaktiodatan keräämiseen siirtyminen on vaikuttanut verovajeeseen muissa maissa	20
3.9	Miten transaktiodatan keräämiseen siirtymiseen uskotaan vaikuttavan verovajeeseen Suomessa	21
4	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus	23
4.1	Tutkimusmenetelmän valinta	23
4.2	Tutkimuksen kohderyhmän ja otannan rajaaminen	24
5	Kyselylomakkeen laatiminen	26
5.1	Kyselylomakkeen alkuosa	26
5.2	Kyselylomakkeen loppuosa	27
5.3	Kyselylomakkeen lähettäminen	28
6	Tulokset	30
6.1	Taustakysymykset	30
6.2	Onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin	31
6.3	Miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen	32
6.3.1	Esitetytyn arvonlisäveroilmoituksen helpottavuus	34
6.3.2	Tulorekisterin käyttö ja mielipide suunnitelman lykkääntymisestä	35

6.4	Mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi	37
6.4.1	Onnistuuko transaktiodatan lähettäminen käytössä olevilla järjestelmillä ..	38
6.4.2	Resursseja koskevien väittämien arviot.....	40
6.4.3	Tilitoimiston arvio resurssien tarpeesta	41
6.5	Miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi verojäämän vähentämisen keinona	44
6.6	Avoin kommentti transaktiokohtaisesta arvonlisäveroraportoinnista	45
6.6.1	Pienempien ryhmien vastaukset.....	46
6.6.2	Suurempien ryhmien vastaukset	47
7	Pohdinta.....	49
7.1	Reliaabelius tässä opinnäytetyössä	51
7.2	Validius tässä opinnäytetyössä	53
7.3	Jatkotutkimusaiheet	53
7.4	Oman opinnäytetyöprosessin arvioiminen ja oma oppiminen	54
	Lähteet	56
	Liitteet.....	61
	Liite 1. Kyselylomake.....	61
	Liite 2. Vastaaajien käyttämät ohjelmat sanapilvenä	65
	Liite 3. Kysymys 15. avoimet vastaukset (n 76).....	66

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe on transaktiokohtainen arvonlisävero — tilitoimiston näkökulmasta. Valitsin aiheen sen ajankohtaisuuden ja kiinnostavuuden takia. EU-komission syyskuussa 2020 antaman arvion mukaan Suomen verovaje (2018), eli saamatta jäänyt arvonlisävero, oli euroissa 807 miljoonaa euroa, joka on 3,6 %:ia koko Suomen arvonlisäveron nettoker-
tymästä (Euroopan komissio, 2020). Kyse on siis merkittävästä määrästä, jonka kontrolloi-
miseksi on tehty toimia Euroopan Unionin tasoisesti sekä kansallisesti.

Suomessa Verohallinto on uudistamassa arvonlisäveron raportointia ja ilmoituskäytän-
teitä. Tällä hetkellä selvitystyötä Verohallinnossa on tehty arvonlisäveron ilmoituskäytäntö-
jen laajentamisesta niin, että raportointi tulisi tehdä lasku- ja kuittikohtaisesti eli transak-
tioittain. Verohallinto on jättänyt selvitystuloksensa ja oman esityksensä transaktiokohtai-
sesta arvonlisäverosta valtiovarainministeriölle syksyllä 2020. Uuteen laajennettuun ar-
vonlisäveroraportointiin oli suunniteltu siirryttävän vuonna 2022, johon transaktiokohtainen
raportointikin liittyy, mutta koronapandemiasta johtuen hanketta lykättiin, eikä uutta aika-
taulua ole vielä julkaistu. (Verohallinto 2020d). Aihe on lykkäyksestä riippumatta ajankoh-
tainen, sillä transaktiokohtaisia järjestelmiä on otettu käyttöön useissa maissa ja suuntaus
siihen siirtymisestä globaalisti on melko ilmeinen.

1.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni empiirisen osion tutkimuksen tavoitteena on selvittää kvantitatiivisella eli
määrällisellä kyselytutkimuksella tilitoimistoissa työskentelevien mielipiteitä transaktiokoh-
taiseen raportointiin siirtymisestä.

Opinnäytetyöni päätutkimuskysymys on:

Miten transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi tulisi toteutuessaan vaikuttamaan tilitoi-
mistojen toimintaan?

Josta olen johtanut neljä alakysymystä:

1. Onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin?
2. Miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen?
3. Mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi?
4. Miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi verojäämän vähentämisen keinona?

Opinnäytetyöni kyselytutkimus toteutetaan kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Menetelmän valintaa ohjasi opinnäytetyöni tutkimuskysymykset sekä tutkimuskirjallisuus. Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksillä pyrin kartoittamaan tilitoimistossa työskentelevien näkökantaa tutkittavaan asiaan. Tutkimuskirjallisuuden perusteella määrällinen tutkimus sopii hyvin kartoittamaan suuren joukon mielipiteitä. Lisäksi määrällinen tutkimusmenetelmä tuottaa numeraalista tietoa tutkittavasta asiasta, jota on helppo tulkita sekä esittää kuvioina ja prosenttiosuuksina (Heikkilä 2014, 15; Vilka 2021, 5).

Tutkimus toteutetaan otantatutkimuksena, koska tutkimuksen perusjoukko (kaikki tilitoimistossa työskentelevät) on suuri, eikä kaikkia perusjoukon jäseniä ole mahdollista tavoittaa tämän opinnäytetyön resurssien puitteissa. Tutkimuksen otanta toteutetaan satunnaisotannalla, jolloin jokaisella perusjoukon jäsenellä on yhtä suuri mahdollisuus tulla valituksi otantaan (Heikkilä 2014, 31, 54.)

1.2 Opinnäytetyön tausta, tavoitteet ja peittomatriisi

Opinnäytetyön aiheesta transaktiokohtainen arvonlisäveronraportointi on vaikea löytää kokoavaa ajantasaista tietoa, vaikka transaktiokohtaista raportointia käytetäänkin useassa maassa. Opinnäytetyöni tietoperustan tavoitteena onkin toimia yhtäältä tutkimuksen pohjana, mutta toisaalta myös kokoavana katsauksena transaktiokohtaisen raportoinnin nykytilasta yleisesti, sekä transaktiokohtaisen raportoinnin käyttämisen suunnitelmasta Suomessa. Opinnäytetyöni kyselytutkimuksen aihe valikoitui omasta mielenkiinnostani selvittää, koetaanko tilitoimistossa mahdollinen siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveronraportointiin enemmän negatiivisena vai positiivisena muutoksena, koetaanko sen vaikuttavan toteutuessaan tilitoimiston toimintaan ja pidetäänkö sitä hyvänä keinona vähentää arvonlisäveron vajetta Suomessa.

Taulukossa 1. on esitetty peittomatriisissa opinnäytetyöni empiirisen osion tutkimusongelmat, eli tutkimuskysymykset, ja osoitettu miten ne liittyvät opinnäytetyön tietoperustaan. Peittomatriisi havainnollistaa myös kyselytutkimuksen tulosten sekä lomakkeen kysymysten yhteyttä tietoperustaan sekä tutkimuskysymyksiin.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Peittomatriisi				
Pääongelma: Miten transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi tulisi toteutuessaan vaikuttamaan tilitoimistojen toimintaan?				
	Alaongelmat:	Teoria:	Tulokset:	Lomakkeen kysymykset:
1	Onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin?	3	6.2	3
2	Miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen?	3.1, 3.6, 3.7, 3.8	6.3	9.1, 9.2, 9.4, 9.5, 9.6, 10, 12, 13, 14
3	Mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi?	2.5, 2.6, 3.7, 3.8	6.4	4, 5, 6, 7, 8, 9.1, 9.3, 9.5, 9.6, 9.7, 11
4	Miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi verojäämän vähentämisen keinona?	2, 3.1, 3.9	6.5	9.8, 9.9, 9.10

Tutkimusaiheeni tietoperusta on esitetty opinnäytetyön luvuissa 2 ja 3. Tietoperustan rakentuminen alkaa arvonlisäverotuksen peruseriaatteen esittelemisellä, ja jatkuu vasta sitten transaktiokohtaiseen raportointiin, jotta opinnäytetyön hyödynnettävyys laajenee niillekin, jotka eivät ole ennestään tietoisia arvonlisäveron peruseriaatteista.

Tutkimuksen menetelmän valinnasta, kyselykaavakkeen rakenteesta ja tutkimuksen toteutuksesta on kerrottu tarkemmin opinnäytetyön luvussa 4. ja 5., tutkimuksen tulokset ilmenevät luvussa 6. Opinnäytetyö päättyy pohdintaan luvussa 7.

2 Arvonlisävero

Suomen verotusjärjestelmässä on välittömiä veroja ja välillisiä veroja. Välittömät verot maksetaan tuloista ja välilliset hyödykkeiden vaihdannasta. Arvonlisävero on hyödykkeiden vaihdannassa maksettava välillinen kulutusvero, arvonlisäveroa maksetaan silloin kun kulutetaan jotain palvelua tai tavaroita. Kulutusvero terminä kuvaa veron luonnetta, yltäältä veron maksajia ovat nimenomaan kuluttajat eli hyödykkeen lopulliset käyttäjät ja toisaalta kansainvälisessä kaupassa verotulot kertyvät pääsääntöisesti siihen valtioon, jossa hyödyke kulutetaan. (Nyrhinen, Hyttinen, Lamppu 2019, 32–33.) Arvonlisävero ei ole ainut Suomessa perittävä kulutusvero, vaan muita kulutusveroja on esimerkiksi autovero, vakuutusmaksuvero ja alkoholivero (Juanto, Punavaara, Saukko 2018, 3.) Tässä työssä käsittely rajautuu kuitenkin vain arvonlisäveroon.

2.1 Arvonlisäverojärjestelmän tausta ja suhde EU:n lainsäädäntöön

Nykyisestä arvonlisäverojärjestelmästä tuli osa Suomen verojärjestelmää Euroopan Unioniin liittymisen myötä, Suomessa aiemmin käytössä ollut liikevaihtoverojärjestelmä korvattiin arvonlisäverolla kesäkuussa 1994 (Juanto ym. 2018, 3.), jolloin astui voimaan arvonlisäverolaki (myöh. AVL) 30.12.1993/1501. Suomesta tuli Euroopan Unionin jäsen 1. tammikuuta 1995 (Eduskunta 2014), jonka jälkeen tuoretta arvonlisäverolakia muutettiin ensimmäisen kerran vastaamaan Euroopan Unionin säädöksiä (Nyrhinen ym. 2019, 28).

Euroopan unionin (EU) toimivalta perustuu perussopimuksilla (SEU, SEUT) säädettyyn toimivaltaan, EU:n primaarioikeuteen. Sopimuksilla on määritetty jäsenvaltion ja EU:n toimivallan jaot, sekä luotu toimivalta EU:n toimielimille. Kun EU:n instituutiot toteuttavat tätä primaarioikeudessa säädettyä toimivaltaa, puhutaan EU:n sekundaarioikeudesta. SEUT 288 artiklan mukaan ”käyttäessään unionin toimivaltaa toimielimet hyväksyvät asetuksia, direktiivejä ja päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja.” Lainsäädännöllisesti annetut asetukset velvoittavat jäsenmaita sellaisenaan, heti voimaan astumisesta lukien. Direktiivit sen sijaan velvoittavat vain saavutettavaan tulokseen nähden, joten jäsenvaltiot voivat itse määrittää miten tulos saavutetaan, direktiivit saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä implementoimalla. EU-asetuksen säädökset ovat siis samat jokaiselle EU-maalle, mutta direktiivillä säännellyn asian sääntelyssä voi olla eroja jäsenmaiden välillä. (Penttinen, Talus 2017, 17–19.)

Arvonlisäverojärjestelmästä säädetään arvonlisäverodirektiivillä 2006/112/EY, liittyessään Euroopan Unioniin Suomi sai poikkeusluvalla tiettyjä poikkeamia direktiivin noudattamisesta määrätyle ajalle (poikkeamat liittyivät esim. esiintyvän taiteilijan palkkion verotto-

muuteen), Suomen arvonlisäverotusjärjestelmä sisältää siis joitain poikkeamia arvonlisäverodirektiivistä. Direktiivi on implementoitu Suomen järjestelmään sisällyttämällä sen säädökset arvonlisäverolakiin. Arvonlisäverodirektiivin säädöksiä tulkintaa selkeyttämään on Euroopan neuvosto antanut täytäntöönpanoasetuksen 282/2011 yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY täytäntöönpanotoimenpiteistä, joka asetuksena on sellaisenaan jäsenvaltioita velvoittavaa säädäntöä. (Nyrhinen ym. 2019, 28). Täytäntöönpanoasetusta on muutettu sen julkaisemisen jälkeen ja viimeisin muutos on heinäkuulta 2020 (Neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/1112.)

2.2 Arvonlisäveron veronperuste ja muu termistö

Arvonlisäverolain 1 §:n mukaan arvonlisäveroa suoritetaan liiketoiminnan muodossa Suomessa tapahtuvasta tavarun ja palvelun myynnistä, Suomessa tapahtuvasta tavarun maahantuonnista, Suomessa tapahtuvasta yhteisöhankinnasta (laissa säädettyin ehdoin), sekä Suomessa tapahtuvasta tavarun siirrosta varastointimenettelystä (tietyin laissa säädettyin ehdoin). Arvonlisäverojärjestelmään liittyvät termit ovat olennaisia ja tarpeellista ymmärtää, jotta arvonlisäverotusta voi soveltaa. Termistöä on esitetty taulukkomuodossa taulukossa 2.

Taulukko 2. Arvonlisäveron termistöä (AVL)

Termit	Selite
Verovelvollinen	taho, joka on velvollinen suorittamaan arvonlisäveroa
Tavarun myynti	tavarun omistusoikeuden vastikkeellista luovuttamista
Palvelun myynti	palvelun suorittamista tai muuta luovuttamista vastiketta vastaan
Maahantuonti	tavarun tuontia EU:n ulkopuolelta
Tavarun vienti	tavarun toimitusta EU:n ulkopuolelle
Yhteisöhankinta	toisesta EU-jäsenmaasta tehty hankinta
Yhteisömyynti	EU-jäsenmaiden välinen myynti
Veron peruste	yksittäisestä tavarun tai palvelun luovutuksesta saatu vastike, joka ei sisällä veron osuutta (veroton hinta) eli summa, josta veron määrä lasketaan.
Vastike	myyjän ja ostajan väliseen sopimukseen perustuvaa hintaa, joka sisältää kaikki hinnannlisät
Verokanta	suoritettavan veron määrä

Kuten taulukosta 2 käy ilmi, niin verovelvollinen on taho, joka on velvollinen suorittamaan arvonlisäveroa (AVL 2 §). Tavarán myynti on tavarán omistusoikeuden vastikkeellista luovuttamista ja palvelun myynti on palvelun suorittamista tai muuta luovuttamista vastiketta vastaan (AVL 18 §). Maahantuonti tarkoittaa tavarán tuontia EU:n ulkopuolelta ja vienti tavarán toimitusta EU:n ulkopuolelle. Yhteisöhankinta on toisesta EU-jäsenmaasta tehty hankinta ja yhteisömyynti on EU-jäsenmaiden välisestä myynnistä käytettävä termi (Juanto ym. 2018, 20). Veron peruste tarkoittaa sitä summaa, josta veron määrä lasketaan. AVL 73 §:n ja Nyrhinen ym. (2019, 312) mukaan veron peruste on yksittäisestä tavarán tai palvelun luovutuksesta saatu vastike, joka ei sisällä veron osuutta (veroton hinta). Vastike tarkoittaa myyjän ja ostajan väliseen sopimukseen perustuvaa hintaa, joka sisältää kaikki hinnallisät. Verokanta on suoritettavan veron määrä (prosentteina) (AVL 84 §).

2.3 Käytössä olevat arvonlisäverokannat

Jokainen Euroopan Unionin jäsenmaa saa päättää itse käyttämiensä arvonlisäverokantojen määrät, tiettyjen reunaehtojen mukaisesti (esimerkiksi yleisen verokannan on oltava vähintään 15 %:ia), joten arvonlisäverokantojen määrä tavaroiden ja palveluiden kohdalla vaihtelee EU-maittain. (Your Europe, 2021) Taulukossa 3. on esitetty Suomessa käytössä olevat verokannat eli arvonlisäveroprosentit. Yleinen verokanta on 24 %:ia, alennettuja verokantoja on 14 %:ia ja 10 %:ia. Lisäksi on niin sanottu nollaverokanta, jolloin verovelvollisella on oikeus tehdä vähennyksiä ostoistaan liiketoimintaa varten.

Taulukko 3. Suomen arvonlisäverokannat (mukailtu Verohallinto 2020a)

Yleinen verokanta 24 % AVL 84 §
<ul style="list-style-type: none"> ▪ yleinen useimpien tavaroiden ja palveluiden verokanta
Alennettu verokanta 14 % AVL 85 §
<ul style="list-style-type: none"> ▪ elintarvikkeet ▪ rehut ▪ ravintola- ja ateriapalvelut
Alennettu verokanta 10 % AVL 85 a §
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kirjat ▪ sanoma- ja aikakauslehdet ▪ lääkkeet ▪ liikuntapalvelut ▪ elokuvanäytökset ▪ kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsymaksut ▪ henkilökuljetukset ▪ majoituspalvelut ▪ televisio- ja yleisradiotoiminnasta saadut korvaukset
Nollaverokanta (vähennysoikeus näistä hankinnoista) AVL 131 §
<ul style="list-style-type: none"> • arvonlisäverottomien vesialusten myynti, vuokraus ja rahtaus sekä näihin aluksiin kohdistuvat työsuoritukset • jäsenlehtien ja mainosten veroton myynti yleishyödyllisille yhteisöille • varastointimenettelyihin liittyvä veroton myynti • vienti EU-alueen ulkopuolelle • tavaran myynti EU-maihin arvonlisäverovelvollisille ostajille • muut kansainväliseen kauppaan liittyvät tavaroiden ja palvelujen myynnit, esim. veroton myynti diplomaateille ja kansainvälisille järjestöille.

2.4 Arvonlisäveron peruseriaate

Vaikka arvonlisäverotus on kulutusvero, joka on loppukuluttajan maksettava, niin sen tilittäminen tapahtuu välillisesti. Arvonlisäveron tilittää verottajalle tavaroita ja palveluita myyvät yritykset (Nyrhinen ym. 2019, 33). Veron kertaantuminen estetään vähennysoikeusjärjestelmällä, jossa tuotanto- ja jakeluketjun osalliset saavat vähentää tuotantopanosten hankintahintaan sisältyvän veron (Juanto ym. 2018, 13), jos näin ei olisi kertaantuisi vero myyntihintoihin. Arvonlisäverojärjestelmän kantavat periaatteet ovatkin veron kertaantumisen estäminen ja veron neutraalisuus. Neutraalisuudella tarkoitetaan sitä, että verotus ei vääristä kaupankäyntiä ohjaamalla kuluttajan, tuottajien, jakelijoiden tai muiden tekemiä päätöksiä (Juanto ym. 2018, 13).

Arvonlisäveron peruseriaatetta on kuvattu taulukossa 4. Jokainen tuotannon ja jakeluketjun osallinen suorittaa veron omassa portaassaan tuotteelle syntyneestä arvonlisäverosta. Raaka-aineen toimittaja myy raaka-aineen tuotantolaitokselle verollisella myyntihinnalla

124 euroa (arvonlisäveroprosentti 24 %), josta raaka-aineen toimittaja suorittaa veroa valtiolle 24 euroa. Ketjun seuraavassa osassa oleva tuotantolaitos myy valmistetun tuotteen tukkukaupalle verollisella hinnalla 372 euroa, josta arvonlisäveron osuus on 72 euroa. Tuotantolaitos saa kuitenkin vähentää raaka-aine oston arvonlisäveron määrän 24 euroa omasta arvonlisäveron tilityksestään, joten tuotantolaitoksen valtiolle tilitettävän osuuden määrä on 48 euroa. Tukkukauppa myy tuotteen eteenpäin vähittäiskauppaan 496 euron verollisella hinnalla, josta arvonlisäveron määrä on 96 euroa. Tukkukauppiaan arvonlisäverosta vähennetään tuotantolaitokselta oston yhteydessä maksettu arvonlisävero 72 euroa, jolloin tukkukaupan valtiolle tilitettäväksi osuudeksi jää 24 euroa. Vähittäiskauppa myy tuotteen kuluttajalle 744 euron verollisella hinnalla, josta arvonlisäveron osuus on 144 euroa. Vähittäiskauppa saa vähentää tukkukaupan ostoissa maksetun arvonlisäveron 96 euroa, jolloin vähittäiskaupan tilitettäväksi arvonlisäveroksi muodostuu 48 euroa. Ketjun viimeisenä kuluttaja ostaa tuotteen 744 eurolla, jossa on mukana arvonlisävero 144 euroa, joka on ketjun eri vaiheissa tilitetty valtiolle.

Taulukko 4. Esimerkki arvonlisäverosta (mukailtu Juanto ym. 2018, 13)

	Verollinen myyntihinta/*	Veroton myyntihinta	Veron osuus (24 % ALV)	Valtiolle tilitettävä osuus
Raaka-aineen toimittaja	124 €	100 €	24 €	= 24 €
Tuotantolaitos	372 €	300 €	72 €	72 € - raaka-aine oston ALV 24 € = 48 €
Tukkukauppa	496 €	400 €	96 €	96 € - tuotantolaitokselta oston ALV 72 € = 24 €
Vähittäiskauppa	744 €	600 €	144 €	144 € - tukkukaupan oston ALV 96 € = 48 €
Kuluttaja	744 € *ostohinta		144 €	= 144 € (24+48+24+48=144) tilitetty valtiolle aiemmin ketjussa.

Kuten taulukon 4. esimerkistä voi huomata vähennysoikeusjärjestelmä estää veron kertaantumista. Vähennykset saa tehdä pääsääntöisesti (AVL 102 §) verollista liiketoimintaa varten hankituista hyödykkeistä. Lisäksi myyjän tulee olla rekisteröitynyt arvonlisäverorekisteriin ja oston koskea liiketoimea, josta myyjä on velvollinen tilittämään veron (Nyrhinen

ym. 2019, 409.) Myyjän verovelvollisuus tulee ilmetä ostajalle annetusta laskusta (AVL 209e), joka myyjän on annettava verollisesta tavarain tai palvelun myynnistä ostajalle, jos ostaja on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja (AVL 209b §). Ostosta annetun laskun olemassaolo on edellytys vähennysoikeudelle (AVL 102a §.) Laskun muodosta säädetään arvonlisäverodirektiivin 218 ja 219 artiklassa, niiden mukaan laskuksi tulee hyväksyä kaikki sähköisessä tai paperisessa muodossa olevat tositteet tai ilmoitukset, jos ne muutoin täyttävät direktiivin säädökset (218 artikla). Lisäksi kaikkia tositteita ja ilmoituksia, jotka erityisellä ja yksiselitteisellä tavalla sisältävät muutoksen ja viittauksen alkuperäiseen laskuun pidetään laskuina (219 artikla). Sähköiseen laskuun tarvitaan kuitenkin vastaanottajan suostumus (AVL 209d §). Laskun sisällöstä säädetään arvonlisäverolain 209e pykälässä.

2.5 Veron ilmoittaminen ja maksaminen

Arvonlisävero on oma-aloitteinen vero, joten sen laskeminen, ilmoittaminen ja maksaminen määräaikaan mennessä on verovelvollisen vastuulla (Juanto ym. 2018, 281). Arvonlisäverotuksen verotusmenettelystä säädetään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa 9.9.2916/768 (myöh. OVML), jota on täydennetty valtioneuvoston asetuksella oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 1355/2016.

OVML 17.2 §:n ja 32.2 §:n mukaan arvonlisäverovelvollisen on annettava ilmoitus ja maksettava verokauden vero viimeistään verokautta seuraavan toisen kalenterikuukauden yleisenä eräpäivänä. Eräpäivä on kuukauden 12. päivä, jos 12. päivä on muu kuin arkipäivä siirtyä eräpäivä seuraavaksi arkipäiväksi (Verohallinto 2021a). Verokausi on pääsääntöisesti kalenterikuukausi (OVML 11 §). Tietyin laissa säädetyin edellytyksin verokausi voi olla myös neljännes vuosittain (3 kuukauden välein) tai vuosittain (12 kuukauden välein) (OVML 12 §).

Tilitettävä veron määrä on käytännössä suoritettavan arvonlisäveron sekä vähennettävän arvonlisäveron määrän erotus. Vähennettävää arvonlisäveroa voi olla enemmän kuin maksettavaa arvonlisäveroa, tällöin puhutaan negatiivisesta arvonlisäverosta, jolloin verovelvollinen saa erotuksen takaisin oma-aloitteisten verojen palautuksena (Verohallinto 2021d). Esimerkiksi jos heinäkuussa 2021 verovelvollisella on myynnistä suoritettavaa veroa 2500 euroa ja vähennettävää ostojen arvonlisäveroa 1000 euroa, niin tilitettäväksi arvonlisäveroksi jää 1500 euroa. Joka tulee ilmoittaa ja maksaa viimeistään 12.9.2021.

2.6 Arvonlisäveroilmoituksen antaminen ja sen tiedot

Arvonlisäveroilmoitus tehdään sähköisesti Verohallinnon Omavero-palvelun kautta, ilmoituksen antaminen onnistuu myös suoraan monista kirjanpito-ohjelmista. Paperilomakkeella ilmoituksen voi tehdä vain poikkeustapauksessa. (Verohallinto 2021a ja 2021b).

Arvonlisäveroilmoituksessa ilmoitetaan seuraavat tiedot omaan liiketoimintaan soveltuvin osin:

- verovelvollisen nimi ja Y-tunnus
- verokausi ja vuosi
- vero kotimaan myynneistä verokannoittain
- vero tavaraostoista muista EU-maista
- vero palveluostoista muista EU-maista
- vero tavaroiden maahantuonneista EU:n ulkopuolelta
- vero rakentamispalvelun ja metalliromun ostoista (käännetty verovelvollisuus)
- verokauden vähennettävä vero
- maksettava vero / palautukseen oikeuttava vero
- 0-verokannan alainen liikevaihto
- tavaroiden myynnit muihin EU-maihin
- palveluiden myynnit muihin EU-maihin
- tavaraostot muista EU-maista
- palveluostot muista EU-maista
- tavaroiden maahantuonnit EU:n ulkopuolelta
- rakentamispalvelun ja metalliromun myynnit (käännetty verovelvollisuus)
- rakentamispalvelun ja metalliromun ostot (käännetty verovelvollisuus).
- lisäksi jos verovelvollinen on oikeutettu arvonlisäveron alarajahuojennukseen, täyttää hän tiedot siihen oikeuttavasta liikevaihdosta sekä verosta.

Ilmoitus tulee antaa jokaiselta verokaudelta, vaikka yrityksellä ei olisi ollut arvonlisäverolista toimintaa kyseisen verokauden aikana. (Verohallinto 2021c). Alarajahuojennus on arvonlisäverojärjestelmässä oleva verohelpotus niille verovelvollisille, joiden tilikauden liikevaihto on alle 30 000 euroa (AVL 149a §).

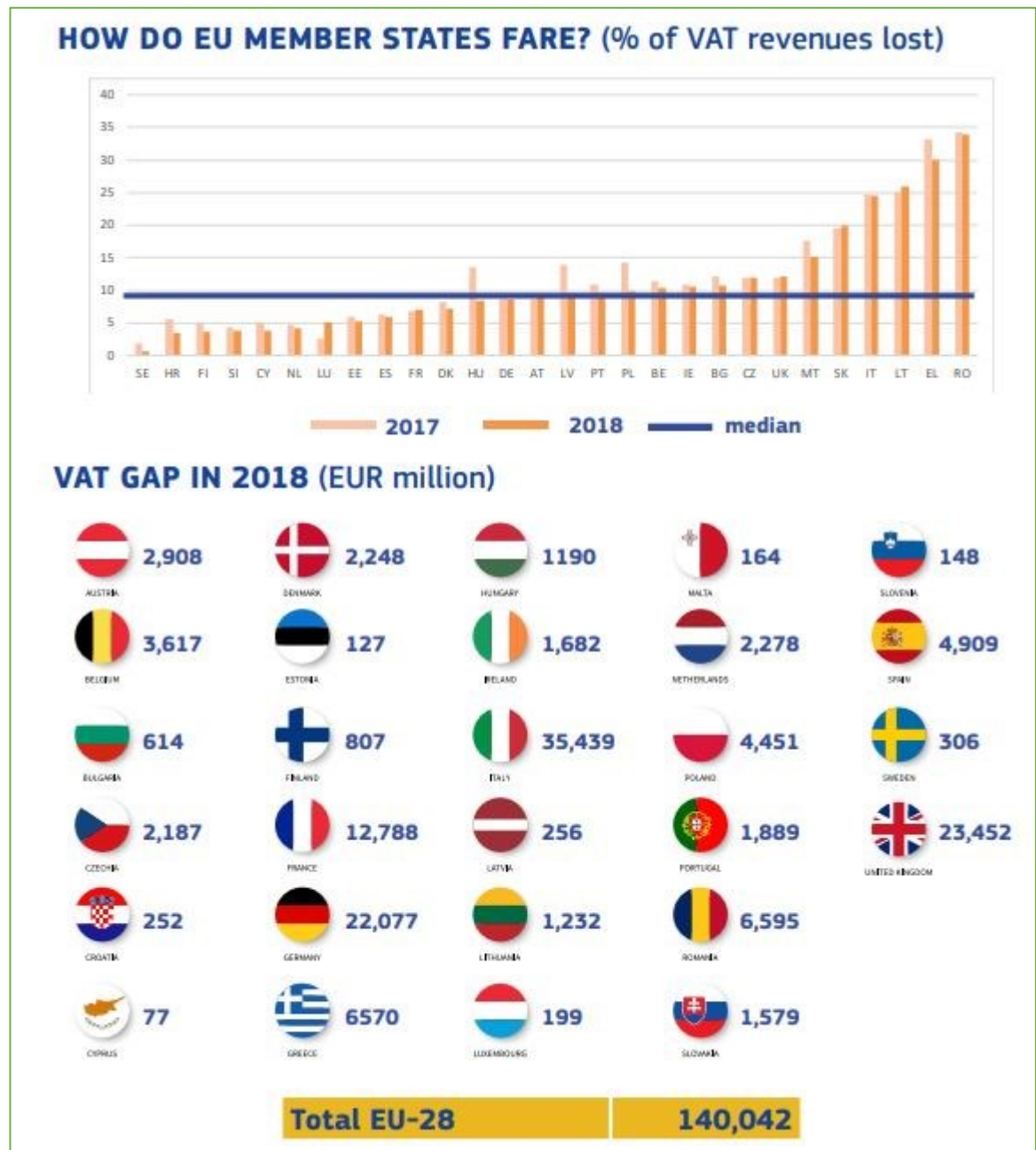
3 Transaktiokohtainen arvonlisävero

Transaktio sanana viittaa yksittäiseen tapahtumaan (Sanastokeskus 2009). Transaktiokohtaisessa arvonlisäveron raportoinnissa ostojen ja myyntien arvonlisäverojen määrä ilmoitettaisiin Verohallinnolle tapahtumatasolla, eli lasku- ja kuittikohtaisesti. Transaktiokohtaiset tiedot arvonlisäveroilmoitukseen Verohallinto keräisi suoraan yrityksen taloushallintojärjestelmästä rajapinnan avulla, joten yrityksen tarvitsisi vain tarkastaa ilmoitus ja tarvittaessa täydentää sitä. (Verohallinto 2020b). Rajapinnalla tarkoitetaan eri järjestelmien välistä integraatiota, jonka kautta ohjelmien välillä voidaan siirtää tietoja. Esimerkiksi kansallinen tulorekisteri, joka sisältää kansalaisten palkka-, eläke- ja etuustiedot yksilötasolla käyttää ilmoitustoiminnassaan rajapintaa (Tulorekisteri 2020). Verohallinnolla on käytössä kaksi uutta rajapintapalvelua ApitamoPKI ja Vero API, joista jälkimmäinen toimii reaaliaikaisesti (Verohallinto 2021e).

3.1 Miksi transaktiokohtaiseen ilmoittautumiseen halutaan siirtyä

Kaikkien Euroopan Unionin jäsenmaiden yhteinen arvioitu arvonlisäveron verovaje, eli saamatta jäänyt arvonlisävero, oli EU-komission syyskuussa 2020 antaman arvion mukaan 140 miljardia euroa vuonna 2018. Suomi sijoittui arviossa kolmanneksi pienimmäksi verovajeen suuruuden mukaan arvioituna. Kaikista pienin verovaje oli Ruotsilla (0,7 %) ja sen jälkeen Kroatialla, jonka arvioitu verovaje oli 3,5 %. Suurimmat verovajeet olivat Romanialla (33,8 %), Kreikalla (30,1 %) ja Liettualla (25,9 %). Vaikka Suomi oli jäsenmaiden tasolla tarkasteltuna verovajeen määrän arvioinnin paremmassa päässä, oli komission antaman arvion mukaan Suomen verovaje vuonna 2018, 807 miljoonaa euroa, joka on 3,6 %:ia koko Suomen arvonlisäveron nettokertymästä. (Euroopan komissio 2020a, 9, 49). Verohallinto on ilmoittanut omilla internetsivuillaan Suomen luvuiksi vuonna 2019 noin 6,8 % verovajeen, jolloin euroissa saamatta jäi 1,3 miljardia euroa arvonlisäveron nettokertymästä, joka oli noin 19 miljardia euroa (Verohallinto 2020b).

Verovajeet on esitetty tarkemmin kuvassa 1. Euroopan Unionin arvonlisäverovajetta ja kuvaa 1. tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon se, että vuonna 2018 Iso-Britannia oli vielä EU-jäsenmaa. Jatkossa Iso-Britannian osuus tulee poistumaan Euroopan Unionin tasolla, sillä Iso-Britannia erosi täysimääräisesti EU:sta 1.1.2021 (Eurooppatiedotus 2021).

Kuva 1. EU:n arvonlisäverovaje maittain esitettynä vuonna 2018 (Euroopan Komissio 2020e)

Euroopan Unionin tasoisesti tarkasteltuna arvonlisäverovajeen trendi on ollut laskeva, kuten kuvan 1. yläosan kaaviosta voi huomata, mutta loppuvuodesta 2019 alkaneen koronaviruspandemian ennustetaan vaikuttavan negatiivisesti arvonlisäverovajeen trendiin, verovajeen ennustetaan kasvavan 164 miljardiin vuonna 2020 (Euroopan komissio 2020a).

Kansallisesti ja Euroopan Unionin tasoisesti tarkasteltuna kyse on siis merkittävästä vajeesta. Vajeen syiksi on esitetty nykyisen arvonlisäverojärjestelmän vajavaisuutta, se ei enää yli 25 vuotta vanhana järjestelmänä palvele nykypäivän tarpeita. Järjestelmä on hajanainen, monimutkainen ja altis petoksille (Juanto ym. 2018, 316; Euroopan Komissio

2020b.) Verohallinto on todennut arvonlisäverovajeen johtuvan petosten lisäksi puutteellisten tai virheellisten tietojen antamisesta, joka voi johtua osaamattomuudesta, tietämättömyydestä tai tahallisuudesta. (Harmaan talouden selvitysyksikkö 2021).

3.2 Lainsäädännöllinen tausta Euroopan Unionin tasolla

Huhtikuussa 2016, Euroopan komissio julkaisi arvonlisäveroa koskevan toimintasuunnitelman: Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta - aika tehdä päätöksiä COM (2016) 148 lopullinen, josta puhutaan yleisesti myös ”VAT Action Planina”. Toimintasuunnitelman tavoitteena on muodostaa uusi yhtenäinen ja yksinkertaisempi arvonlisäverojärjestelmä. Toimintasuunnitelmassa komissio toi esiin arvonlisäverovajeeseen puuttumiseksi tarvittavina kiireellisinä toimina muun muassa yhteistyön lisäämisen EU:n jäsenmaiden sekä EU:n ja kolmansien maiden välillä, verohallintojen tehostamisen, jossa nostettiin esiin myös se, että arvonlisäveron kannon uudenaikaistaminen voi tuottaa huomattavia etuja, ”Sähköinen hallinnointi ja digitaaliset verotilit yksinkertaistaisivat veroviranomaisten menettelyjä ja vähentäisivät yritysten rasitteita sekä jäsenvaltioissa että yli valtioiden rajojen” (COM (2016) 148, 8). Lisäksi veronkannon uudistamisen toimina esitettiin uusia lähestymistapoja, jotka voisivat sisältää muun muassa uusia tarkastus- ja raportointivälineitä.

Vuonna 2017 julkaistiin komission kauaskantoinen suunnitelma arvonlisäverojärjestelmän muuttamisesta kohti lopullista arvonlisäverojärjestelmää. Muutoksen kantavana ideana oli muuttaa EU-maiden välisen kaupankäynnin verotus vastaamaan yksittäisen jäsenmaan sisällä tapahtuvan kaupankäynnin verotusta. Ehdotus sisälsi myös komission ”kulmakivet” uudelle lopulliselle arvonlisäverotusjärjestelmälle, joita ovat petosten torjunta, johdonmukaisuus, keskitetyn palvelupisteen tarjoaminen sekä byrokratian väheneminen. (Euroopan komissio 2017). Toimintasuunnitelman pohjalta on sittemmin annettu enemmänkin lainsäädäntöehdotuksia ja vaiheittainen siirtyminen kohti uutta arvonlisäverotusjärjestelmää on alkanut. Viimeisimpänä muutoksena on EU:n alueella 1.7.2021 voimaan tullut arvonlisäverojärjestelmän muutos, jonka myötä kaikki ostokset EU:n ulkopuolelta on tullattava sekä niistä tulee maksaa arvonlisäveroa. Myös One Stop Shop, OSS-erityisjärjestelmän käyttöala laajenee ja jatkossa yritys, joka myy palveluita tai tavaraa EU:ssa asuville kuluttajille voi rekisteröityä OSS-järjestelmään yhdessä EU-maassa ja hoitaa arvonlisäveron maksamisen ja ilmoittamisen keskitetysti yhdessä paikassa. Jos yritys ei rekisteröidy OSS-järjestelmään tulee tämän rekisteröityä erikseen (vanhaan tapaan) jokaiseen niihin EU-maahan arvonlisäverovelvolliseksi joihin yritys myy kuluttajille tavaraa tai palveluja (Verohallinto 2021f).

Komissio hyväksyi 15. heinäkuuta 2020 uuden verotuksen toimenpidepaketin ”oikeudenmukainen ja yksinkertainen verotus”, jolla pyritään varmistamaan Euroopan talouden elpyminen ja pitkänaikavälin kasvu koronaviruspandemian jälkeen. Toimenpidepaketti sisälsi 25 eri toimea, joissa mainittiin muun muassa digitalisaation huomioiminen arvonlisäverosäännöksissä sekä raportoimisen modernisoimisen ja datan käytön hyödyntämisen ja tiedon jakamisen tehostaminen ja tuominen nykyaikaan. (Euroopan komissio 2020c, Euroopan komissio 2020d)

3.3 Lainsäädännöllinen tausta kansallisella tasolla

Suomen kansallisella tasolla verotuksen strategia ja suunnitelmat kytkeytyvät pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan, jossa todetaan muun muassa että:

”verovajeen pienentämiseksi hallitus laajentaa ja vauhdittaa harmaan talouden vastaisia toimia kattavalla ohjelmalla”, ”samalla edistetään merkittävästi hallinnon ja koko yhteiskunnan digitalisaatiota sekä reaaliaikaista taloutta” sekä ”yritysten taloushallinnossa siirrytään kohti täydellistä automatisointia ottamalla käyttöön rakenteisessa muodossa oleva sähköinen kuitti ja lasku. Verottajalle mahdollistetaan tarvittavat lainsäädännölliset ja teknologiset keinot, joilla se voi mahdollisimman automaattisesti kerätä digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedot verotuksen käyttöön. Selvitetään arvonlisäveroilmoitusten tietosisällön laajentamista.” (Valtioneuvoston julkaisuja 2019, 25).

Hallitusohjelmaa mukaillen Suomessa käynnistettiin vuonna 2020 uusi ohjelma harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2020–2023, joka sisältää päätöksen Verohallinnolle annetuista hankkeista arvonlisäverotuksen omaaloitteisten verojen ilmoituspohjan laajentamisen kehittämisestä, sekä transaktiokohtaisen arvonlisäveron raportoimisen vaihtoehtojen ja vaikutusten selvittämisestä (Valtioneuvosto 2020, 38).

3.4 Transaktiodatan raportointi muissa maissa

Erilaisia transaktiodatan keräysmalleja on käytössä useassa eri maassa. Kansainvälisen taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development) 36:sta jäsenmaasta, lähes kaikki vaativat transaktiokohtaista raportointia, ainoastaan Kanada, Japani, Islanti, Belgia ja Suomi ovat maita, joissa transaktiodatan raportointia ei vaadita. Transaktiodatan raportointia vaativista OECD-maista lähes puolet (Chile, Espanja, Israel, Italia, Kolumbia, Korea, Kreikka, Liettua, Meksiko, Puola, Portugali, Slovakia, Tšekki, Turkki, Unkari, Viro) vaativat, että data raportoidaan sähköisesti ja näistä puolet (Chile, Espanja, Italia, Kolumbia, Turkki, Unkari) vaativat, että transaktiodata siirretään reaaliaikaisesti tai lähes reaaliaikaisesti. (OECD 2020, 59).

On hyvä huomata, että edellä mainitussa OECD:n julkaisussa OECD rajasi julkaisussaan tarkoitavansa transaktiodataa keräävinä maina, vain maita, jotka keräävät tietoa yksityiskohtaisesti, sillä tasolla, että veroviranomaiset voivat saada tiedon jokaisesta verovelvollisen tekemästä tai vastaanottamasta verovelvollisesta suorituksesta (OECD 2020, 119). Julkaisussa nostettiin Belgia maaksi, joka ei vaatisi transaktiokohtaista dataa (OECD 2020, 59), Belgia kerää transaktiotietoa vain yleisemmällä tasolla, kuten tästä opinnäytetyöstä myöhemmin ilmenee, joten siksi OECD ei laskenut sitä transaktiodataa kerääväksi maaksi.

Euroopan Unionin alueella on tehty vuonna 2017 raportti VAT Listings – Implementation in EU Member States (Euroopan komissio 2017b), joka esitteli kahdessatoista EU-maassa käytössä olevat järjestelmät. Raporttiin osallistui Belgia, Bulgaria, Tšekki, Viro, Unkari, Italia, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia ja Espanja. Raportissa tulee hyvin ilmi, että jokaisella maalla on erilaiset transaktiodataa keräävät järjestelmät. Kuten aiemmin tässä opinnäytetyössä on mainittu, säädetään arvonlisäverojärjestelmästä arvonlisäverodirektiivillä, joka ei direktiivinä sisällä tarkasti säädettyä menetelmää, vaan jäsenmaat saavat vapaasti valita millaisin menetelmin direktiivin säädökset toteutetaan, käytännössä tämä näkyy juuri siinä, että järjestelmien sisällöt ja toteutustavat vaihtelevat maittain. Raportissa tuodaan kuitenkin esiin tietynlainen standardi Standard Audit File Tax eli lyhennettynä SAF-T, joka on OECD:n kehittämä kansainvälinen standardi, jonka avulla voidaan siirtää dataa XML muodossa (OECD 2010) ja jonka käyttöön moni maa on sitoutunut, vaikka se ei ole pakottavaa säädäntöä. SAF-T on käytössä ainakin Itävallassa, Tšekissä, Puolassa, Portugalissa, Liettuassa, Luxemburgissa, Ranskassa sekä ei EU-maassa Norjassa. Myös Romania on siirtymässä SAF-T:n käyttöön (OECD 2020, SNI 2020).

Taulukot 5., 6. ja 7. mukailevat VAT listings-raportin taulukoita. Niihin on koottu informaatiota tiedoista, joita transaktiodatan järjestelmissä kerätään kussakin maassa. Taulukon 5. mukaisesti kotimaan B2B myynnit raportoitiin jokaisessa maassa, kotimaan B2C myynnit raportoitiin kaikissa muissa paitsi Belgiassa, Virossa, Unkarissa ja Latviassa. Myynnit EU:n ulkopuolelle raportoitiin transaktiokohtaisesti kaikkialla muualla paitsi Belgiassa. Niin ikään kotimaan B2B ostot raportoitiin kaikissa muissa maissa paitsi Belgiassa. EU:n sisäiset ostot raportoitiin Bulgariassa, Tšekissä, Italiassa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Slovakiassa ja Espanjassa. EU:n ulkopuoliset ostot raportoitiin Bulgariassa, Italiassa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Espanjassa. Raportointi suoritetaan laskutasolla lähes joka maassa (ei Belgiassa, eikä Slovakiassa), liikekumppanin tasolla raportointi tulee antaa Belgiassa, Italiassa, Liettuassa, Romaniassa, Slovakiassa ja Espanjassa.

Taulukko 5. Transaktiodata järjestelmien maantieteellinen soveltamisala VAT Listings -raportissa käsitellyissä maissa. (Mukailtu, vapaasti suomennettu Euroopan komissio 2017b, 21)

		Belgia	Bulgaria	Tšekki	Viro	Unkari	Italia	Latvia	Liettua	Puola	Romania	Slovakia	Espanja
Myyntit	Kotimaan B2B myynnit alv rekisteröityneiden kanssa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Kotimaan B2B myynnit ei alv rekisteröityjen kanssa		x	x	x				x	x	x	x	x
	Kotimaan B2C myynnit tiedot vienneistä		x	x			x		x	x	x	x	x
Ostot	Kotimaan B2B ostot		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Kotimaan ostot ei alv rekisterissä olevilta yrityksiltä		x							x	x	x	x
	EU:n sisäiset ostot tiedot tuonneista		x	x			x	x	x	x		x	x
Tietojen tarkkuus	Liiketoimien tulee olla eritelty laskutasolla		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
	Liiketoimien tulee olla eritelty liikeyhteistyön tasolla (1 rivi per yritys, kokonaissumman kanssa)	x					x		x		x	x	x

Taulukossa 6. on eritelty ne tiedot mitkä laskutasoisesti raportoivat maat ilmoittavat. Myynneissä laskun päivämäärä, laskun numero ja laskun nettosumma on raportoitava joka maassa. Laskun sisältö vaaditaan Bulgariassa ja Espanjassa. Transaktion tyyppi pitää raportoida kaikissa muissa maissa paitsi Unkarissa. Verokantaa ei tarvitse ilmoittaa Unkarissa eikä Latviassa. Kauppakumppanin tietojenannoissa on vaihtelevuutta, mutta kauppakumppanin arvonlisäveronumero tulee ilmoittaa lähes kaikissa maissa, Virossa sitä ei vaadita. Hankintojen osalta ilmoitettavat tiedot ovat lähes vastaavia myyntien ilmoitusten kanssa.

Taulukko 6. Tiedon kerääminen laskutasoisessa raportoinnissa. (Mukailtu, vapaasti suomennettu Euroopan komissio 2017b, 22)

		Bulgaria	Tšekki	Viro	Unkari	Italia	Latvia	Liettua	Puola	Slovakia	Espanja
Myyntit	Laskun päivämäärä	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Laskun numero	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Laskun sisältö	X									X
	Transaktion tyyppi	X	X	X		X	X	X	X	X	X
	Verotettava verokanta	X	X	X		X		X	X	X	X
	Nettosumma (ilm. alv)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Kokonaissumma (sis. alv)	X		X				X			X
	Alv osuus	X	X		X	X	X	X	X	X	X
	Kauppakumppanin nimi	X		X		X	X	X	X		X
	Kauppakumppanin osoite					X			X		
	Kauppakumppanin rekisterinnumero			X				X			
Kauppakumppanin alv numero	X	X		X	X	X	X	X	X	X	
Hankinnat	Laskun päivämäärä	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Laskun numero	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Laskun sisältö	X									X
	Transaktion tyyppi	X	X	X		X	X	X	X	X	X
	Verotettava verokanta	X	X			X		X		X	X
	Nettosumma (ilm. alv)	X	X		X	X	X	X	X	X	X
	Kokonaissumma (sis. alv)	X		X				X			X
	Alv osuus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Kauppakumppanin nimi	X		X		X	X	X	X		X
	Kauppakumppanin osoite					X			X		
	Kauppakumppanin rekisterinnumero							X			
Kauppakumppanin alv numero	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	

Taulukossa 7. On listattu liikeyumppanin tasolla raportoivien maiden ilmoitusvelvollisuus. Ilmoitettavaa on selkeästi vähemmän kuin laskuperusteisessa ilmoitustavassa ja ilmoitettavien asioiden laajuus vaihtelee huomattavasti maittain. Hyvä kuitenkin ottaa huomioon se, että Belgia ja Romania ilmoittavat vain liikeyumppanin tasolla, Unkari, Latvia, Slovakia ja Espanja ilmoittavat myös laskutasolla. Belgiassa ilmoitetaan myyntien osalta liikeyumppanin arvonlisäveronumero, transaktioiden arvo ilman arvonlisäveron osuutta sekä arvonlisäveron osuus erikseen laskettuna. Hankinnoista ei Belgiassa tarvitse raportoida. Slovakiassa on päinvastoin myynneistä ei raportoida, mutta hankinnoissa raportoidaan liikeyumppanin arvonlisäveronumero, transaktioiden arvo ilman arvonlisäveron osuutta, arvonlisäveron osuus sekä verokanta.

Taulukko 7. Tiedon kerääminen liikekumppanin tasolla. (Mukailtu, vapaasti Suomennettu. Euroopan komissio 2017b, 23)

		Belgia	Unkari	Latvia	Romania	Slovakia	Espanja
Myynnit	Liikekumppanin nimi			x	x		x
	Liikekumppanin osoite						x
	Liikekumppanin rekisterinumero				x		
	Liikekumppanin alv-numero	x		x	x		x
	Transaktioiden arvo sis. alv						x
	Transaktioiden arvo ilman alv	x		x	x		
	Alv osuus laskettuna	x		x	x		
	Transaktioiden kokonaisarvon sisältämien erillisten laskujen määrä				x		
	Alv verokanta				x		
Hankinnat	Liikekumppanin nimi			x	x		x
	Liikekumppanin osoite						x
	Liikekumppanin rekisterinumero				x		
	Liikekumppanin alv-numero		x	x	x	x	x
	Transaktioiden arvo sis. alv						x
	Transaktioiden arvo ilman alv			x	x	x	
	Alv osuus laskettuna		x	x	x	x	
	Transaktioiden kokonaisarvon sisältämien erillisten laskujen määrä				x		
	Alv verokanta				x	x	

3.5 VAT listings-raportin yhteenveto

Vat listings-raportti sisälsi yhteenvedon siitä, mitä raportin perusteella suositeltaisiin yleisesti kerättävän arvonlisäveroilmoituksessa. Raportissa todettiin muun muassa, että ilmoitettavien asioiden laajuus riippuu siitä mitä veroviranomaiset haluavat saavuttaa, mutta yleisesti pidettiin suositeltavana laskuperusteista tietojen ilmoittamista kattaaen myynnit ja ostot. Laskuperusteisesti ilmoittamisella veroviranomainen saa enemmän informaatiota, jolloin tarvitaan vähemmän lisäselvityksiä ja yhteydenpitoa verovelvolliseen. (Euroopan komissio 2017b, 16).

Kynnysarvoa ilmoittamisvelvollisuudessa ei suositeltu, koska se näytti johtavan petoksiin. Datan keräys suositeltiin kerättäväksi sähköisesti ja mielellään niin, että jo ilmoitusvaiheessa ohjelma arvioi ilmoittajan dataa ja huomaa mahdollisia virheitä ja merkitsee ne, jotta ilmoittaja voi jo siinä vaiheessa korjata ilmoitustaan. (Euroopan komissio 2017b, 18–19).

3.6 Mitä jatkossa Suomessa raportoitaisiin

Verohallinto on ehdottanut suunnitelmassaan kansainvälisen vertailun (mm. VAT listings raportin) ja oman selvityksensä pohjalta, että Suomessa raportoitaisiin transaktiokohtaisesti B2B ja B2G- kaupassa kotimaan osto- ja myyntilaskut ja EU-kaupassa ostolaskut Suomeen. B2C-kaupassa raportoitaisiin veronkannoittain jaoteltuna kotimaan myyntilaskut ilman ostajan yksilöintitietoja, jotka puuttuvat laskulta. Verottomat myynnit ilmoitettaisiin summätietona, eli niissä ei tarvitsisi transaktiokohtaista tietoa, samoin yhteisömyynnit ilmoitettaisiin edelleen erillisellä yhteenvetoilmoituksella, tosin mahdollisuus transaktiokohtaiseen ilmoittamiseen mahdollistettaisiin. Myös arvonlisäverolain 209f §:n mukainen kuittimyynti ilmoitettaisiin yhteissummätietona siihen asti, kunnes eKuitti-infrastruktuuri olisi riittävän laajasti käytössä. Raportointivelvollisuus kattaisi kaikki Suomessa arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröityneet, eikä raportoinnissa noudatettaisi kynnysarvoja. (Verohallinto 2020c, 44)

Laskulta raportoitaisiin myyjän tunniste, myyjän nimi, ostajan tunniste, ostajan nimi, laskun päivämäärä, laskun numero, arvonlisäverokohtelun koodi, veron peruste verokannoittain, veron määrä verokannoittain sekä verokanta (Verohallinto 2020c, 22).

3.7 Transaktiodatan toimittaminen verohallinnolle

Verohallinto on suunnitellut, että transaktiodata raportointia käytettäessä tiedot myyntilaskuista tulisi ilmoittaa viimeistään kuudentena päivänä sen kuukauden päättymisestä, johon myyntilasku kuuluu. Ostolaskujen tiedot tulisi ilmoittaa kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, johon ostolasku kuuluu, mutta jos arvonlisäveroilmoitus jätetään ennen tätä ostolaskujen viimeistä eräpäivää, tulee ostolaskujen tiedot antaa viimeistään silloin. (Verohallinto 2020c, 61).

Käytännössä Verohallinnon suunnitelman mukaan transaktiotiedot voisi antaa joko kirjanpito-ohjelman tai laskutusjärjestelmän kautta, verovelvollinen voisi itse päättää kumpaa haluaa käyttää. Verohallinto on ehdottanut kahden eri vaihtoehdon käyttöä siksi, että pienemmät verovelvolliset, jotka eivät käytä kirjanpito-ohjelmia, voisivat kohtuullisin toimin siirtyä uudenlaiseen raportointiin. (Verohallinto 2020c, 59). Vaikka transaktiodataa toimitettaisiin Verohallinnolle, tulee verovelvollisen silti tehdä vielä arvonlisäveroilmoitus,

pelkkä datan toimitus ei siis riitä. Verohallinnon suunnitelman mukaan arvonlisäveroilmotus lainsäädäntöineen pysyisi nykyisenkaltaisena. Verohallinnon verotuspäätökset tulevat jatkossakin perustumaan arvonlisäveroilmotukseen (Verohallinto 2020c, 70.)

Yhtenä arvonlisäverojärjestelmän muutoksena Verohallinto on suunnitellut esitetyt arvonlisäveroilmotuksen tarjoamista halukkaille yrityksille, jonka transaktiodatan keräämiseen siirtyminen voisi tulevaisuudessa mahdollistaa. Koska hanke on vielä suunnitteluvaiheessa ei mitään lukkoon lyötyjä ratkaisuja ole vielä tehty tai julkaistu. Verohallinnon suunnitelman mukaan transaktiodatan ilmoittaminen kirjanpito-ohjelman kautta tukisi esitetyt arvonlisäveroilmotusta erityisen hyvin, koska tositteille olisi tehty jo arvonlisäverokäsittely ennen datan siirtoa Verohallintoon ja data sisältäisi tiliointitiedot valmiiksi. Laskujärjestelmää käytettäessä tosittien lopullista arvonlisäverokäsittelyä ei saataisi suoraan, vaan tarvittaisiin tietojen täydentämistä (esim. ostolaskujen vähennyskelpoisuus). Verohallinnon selvityksen mukaan Suomessa on kuitenkin hyvin vähän sellaisia transaktioita, joita ei voisi päätellä pelkistä laskutiedoista, joten esitetyt arvonlisäveroilmotus muodostuisi usein oikeilla tiedoilla ja korjausta tarvittaisiin harvoin. Verovelvollisen tulisi siis vain tarkistaa ilmoitus ennen lähetystä. Tällä hetkellä useat kirjanpito-ohjelmat tekevät arvonlisäveroilmotuksen lähes automaattisesti ohjelmaan syötetyistä tiedoista, joten etu esitetyt arvonlisäveroilmotuksesta tulisi lähinnä niille, joilla ei ole käytössä kirjanpito-ohjelmaa. (Verohallinto 2020c, 57, 58, 62, 70).

3.8 Miten transaktiodatan keräämiseen siirtyminen on vaikuttanut verovajeeseen muissa maissa

Verohallinto on raportissaan selvittänyt, miten transaktiodatan kerääminen on vaikuttanut tiettyjen maiden arvonlisäverovajeeseen. Selvityksen mukaan Viron verovaje on uudistuksen jälkeen laskenut n. 7 prosenttiyksikköä (n. 56 prosenttia), Virossa uudistus otettiin käyttöön 1.11.2014. Puolassa arvonlisäverovaje on uudistuksen jälkeen laskenut noin 16 prosenttiyksikköä (n. 64 prosenttia). Puolassa uudistus toteutettiin vaiheittain alkaen 1.7.2016. Slovakiassa transaktiokohtainen raportointi otettiin käyttöön 1.1.2014 ja sen jälkeen verovaje on laskenut noin 10 prosenttiyksikköä. Myös Tšekissä ja Portugalissa todetaan verovajeen laskeneen uudistuksen myötä. Lisäksi selvityksessä todetaan, että yleisesti EU:n alueella harmaantalouden toteutumisen mahdollisuudet ovat kaventuneet transaktiokohtaisen laajemman arvonlisäveroraportoinnin myötä. Kääntöpuolena on tosin huomattu se, että harmaantalouden toimijat siirtyvät toimimaan niihin jäsenmaihiin, joissa ilmoitusvelvollisuus on suppeampaa. Esimerkiksi Suomeen on huomattu siirtyneen Baltiasta harmaantalouden toimijoita. (Verohallinto 2020c 81–82, Valtioneuvosto 2020, 38).

Vat listings- raportissa oli mukana Liettua ja Romania, joilla kuten aiemmin tässä opinnäytetyössä todettiin, oli suurimmat verovajeet EU-jäsenmaiden tasolla. Liettua vaati raportointia laskutasolla ja Romania liikekumppanin tasolla. Liettuassa transaktiodatan kerääminen aloitettiin 1.10.2016 ja samalla raportointivelvollisuus laajennettiin kaikkiin verovelvollisiin, aikaisemman riskiperusteisesti valikoivamman järjestelmän sijaan (Euroopan Komissio 2017b, 45). Raportointivelvollisuuden muutoksen jälkeen komission julkaisussa Liettuan verovaje 25,8 % ei ole juurikaan muuttunut, vaan on jopa hieman kasvanut (0,8 prosenttiyksikköä) vuosina 2017–2018, verovajeen ennustetaan kuitenkin laskevan 4 prosenttiyksikköä vuonna 2019 (Euroopan komissio 2020a, 38). Vaikka Romanian verovaje oli Euroopan Unionin suurin (33,8 %) on se komission raportin mukaan laskenut hieman vuosi vuodelta (7 prosenttiyksikköä vuoteen 2014 verrattaessa) (Euroopan komissio 2020a, 46). Vat listings-raportin jälkeen Romania on laajentanut raportoinnin sisältöä tarkemmaksi ja tammikuussa 2022 Romania siirtyy vaiheittain SAF-T raportointiin, jossa ensimmäisessä vaiheessa isommat verovelvolliset ovat velvoitettuja siirtämään sähköisesti veroviranomaiselle transaktiodataa sekä kirjanpitoa. Jatkossa uudistus laajennetaan koskemaan kaikkia verovelvollisia vuosien 2022–2023 aikana (SNI 2021).

Yleisesti komissio on huomauttanut jäsenmaiden verovajeen eroista, että vaikka vaihtelevuus verovajeen suuruudessa heijastaa usein jäsenmaiden eroja verosääntöjen noudattamisessa, veronkierrossa, petoksissa, korruptiossa, yritysten konkurssissa ja maksukyvyttömyyksissä sekä veroviranomaisen toimissa, voi siihen vaikuttaa myös muut asiat kuten taloudelliset olosuhteet sekä datan laadun vaihtelut jäsenmaittain, joten luvut eivät välttämättä ole keskenään täysin vertailukelpoisia. (Euroopan komissio 2020b).

3.9 Miten transaktiodatan keräämiseen siirtymiseen uskotaan vaikuttavan verovajeeseen Suomessa

Verohallinnon arvion mukaan transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisen myötä Verohallinto voi aiempaa reaaliaikaisemmin kohdentaa valvonta- ja ohjaustoimenpiteitä riskisiin tilanteisiin ja yrityksiin, jolloin yksittäisten valvontatilanteiden kesto on lyhyempi, joten verovalvontaa pystytään samoilla resursseilla toteuttamaan nykyistä kattavammin. Harmaan talouden ehkäisyssä transaktiokohtaisen raportoinnilla voidaan tehokkaammin varmistaa myyntien ja ostovähennysten oikeellisuus laajempia ilmoitustietoja vertaamalla sekä paremmin varmistua siitä, että arvonlisäverorekisteri on oikeansisältöinen eli esimerkiksi mahdolliset rekisterissä olevat yritykset, jotka laiminlyövät arvonlisäveromaksut havaittaisiin helpommin. (Verohallinto 2020c, 83–84).

Verohallinto on tehnyt erilaisia arvioita transaktiokohtaisen raportoinnin käyttöönoton vaikutuksista Suomen arvonlisäverovajeeseen, sen tarkimman veroriskikohtaisesti tehdyn arvon mukaan arvonlisäverovaje pienenesi vähintään 160 miljoonaa euroa transaktiokohtaisen raportoinnin käyttöönotolla. Maailman pankki on vastaavasti arvioinut kansainvälisten kokemusten perusteella verovajeen vähenevän noin 147 miljoonaa euroa (13,5 %). (Verohallinto 2020c, 86).

Jos Suomessa siirrytään transaktiokohtaiseen arvonlisäveronraportoimiseen, tulisi muutos vaatimaan ensin lainsäädännön uudistamisen. Verohallinto on ilmoittanut antaneensa oman selvityksensä transaktiodataan siirtymisestä Valtionvarainministeriölle syksyllä 2020, jossa mahdollinen lainsäädäntöprosessi voitaisiin käynnistää. Koronapandemiasta johtuen suunnitelmat arvonlisäverotuksen raportoimiseen liittyvistä muutoksista on kuitenkin lykätty, eikä uutta aikataulua tai suunnitelmia ole vielä julkaistu. (Verohallinto 2020d).

4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus

Tieteellisen ja luotettavan tutkimuksen tekeminen perustuu tieteellisten menetelmien periaatteiden noudattamiseen. Tutkimusprosessi alkaa tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten määrittelystä. Kananen (2019, 21, 27). Tutkimusongelma on yleensä kysymykseksi muotoiltu asia, johon tutkimuksella pyritään saamaan vastaus (Heikkilä 2014, 12) Tutkimuskysymykset johdetaan tunnistetusta tutkimusongelmasta ja niillä pyritään myöhemmässä vaiheessa saamaan vastaus tutkimusongelmaan tutkittavasta aineistosta (Kananen 2019, 23).

Opinnäytetyöni tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa tilitoimistoissa työskentelevien näkökantaa ja mielipiteitä transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä. Lisäksi tutkimuksessa on tarkoitus selvittää miten tilitoimistossa työskentelevät kokevat tilitoimiston resurssien tarpeen ja olemassaolon transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirryttäessä ja koetaanko transaktioraportointiin siirtyminen hyvänä vaihtoehtona verovajeen pienentämiseksi. Tämä tavoite on esitetty päätutkimuskysymyksenä ”Miten transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi tulisi toteutuessaan vaikuttamaan tilitoimistojen toimintaan?” johon etsin vastausta tutkimusaineistosta alakysymyksillä, jotka ovat:

- Onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin?
- Miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen?
- Mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi?
- Miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi verojäämän vähentämisen keinona?

Resursseilla tarkoitetaan tässä yhteydessä TEPA-termipankin ja tieteen termipankin ”resurssi”-sanahaun mukaista määritelmää, joiden mukaan resurssi on ”taloudellinen, inhimillinen tai sosiaalinen voimavara”. Esimerkkejä resursseista on ihmisten osaamisen taso, tieto, työ, materiaali, informaatioteknologia ja pääoma. (Tieteen termipankki 2021, Sanastokeskus TSK).

4.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten jälkeen valitaan tutkimusmenetelmä eli tutkimuksen lähestymistapa tai tutkimusote (Kananen 2019, 25). Tutkimusongelman luonne

ohjaa usein menetelmän valintaa. Tutkimusote voi olla kvalitatiivinen eli määrällinen tutkimus tai kvantitatiivinen eli laadullinen tutkimus. (Heikkilä 2014, 14).

Määrällinen tutkimus tuottaa numeraalista tietoa tutkitusta aiheesta. Aineistonkeruu toteutetaan usein strukturoidulla kyselylomakkeella, joka osoitetaan suurelle joukolle tutkittavia. Määrällinen tutkimus vastaa hyvin kysymyksiin mikä?, missä?, paljonko? ja kuinka usein?, se on usein hyvä menetelmä kartoittamaan olemassa olevaa tilannetta (Heikkilä 2014, 15). Määrällinen tutkimus on lisäksi hyvä menetelmä ymmärtämään ihmisten kokemuksia ja käsityksiä tutkittavasta asiasta sekä selvittämään miten nämä kokemukset ja käsitykset jakautuvat suuremman joukon kesken (Vilka 2021, 15). Määrällinen tutkimus ei kuitenkaan pysty tarkasti vastaamaan asioiden syihin (Heikkilä 2014, 15).

Laadullinen tutkimus toisaalta pystyy vastaamaan tutkittavan asian syihin, se menetelmänä auttaa ymmärtämään tutkittavaa kohdetta laajemmin. Laadullinen tutkimus vastaa usein kysymyksiin miksi?, miten? ja millainen? Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu toteutetaan yleensä pienemmältä tarkasti valikoidulta joukolta, ja saadut vastaukset analysoidaan erityisen tarkasti. (Heikkilä 2014, 15) Laadullisessa tutkimuksessa saatua tietoa ei käytetä samaan tapaan numeerisesti, eikä tiedonkeruu ole niin strukturoitua, kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullinen tutkimus kerää aineiston usein empiirisistä aineistoista esimerkiksi haastatteluista, havainnointipäiväkirjoista, keskusteluista ja kuvista. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruulle on tyypillistä myös se, että tutkija on suorassa kontaktissa tutkittavaan esimerkiksi osallistumalla haastatteluun fyysisesti (Juhila s.a) Laadullinen tutkimus ei luonteensa vuoksi ole tilastollisesti yleistettävissä (Heikkilä 2014, 15)

Tämän opinnäytetyön menetelmää valittaessa täytyi minun ensin tarkastella tarkasti tutkimusongelmani luonnetta. Opinnäytetyöni tutkimusongelma pyrkii selvittämään suuren joukon mielipiteitä ja käsityksiä tutkittavasta aiheesta, joten luonteensa puolesta se soveltuu hyvin määrälliseen tutkimukseen, vaikka tutkimusongelma sisältääkin kysymyssanan ”miten” ja voisi soveltua myös laadullisen tutkimuksen kohteeksi. Tutkimusmenetelmiä voi kuitenkin käyttää myös rinnakkain (Heikkilä 2014, 26), joten määrällisesti toteutettava kyselytutkimuskin voi sisältää piirteitä laadullisen tutkimuksen menetelmistä.

4.2 Tutkimuksen kohderyhmän ja otannan rajaaminen

Määrällisessä tutkimuksessa aineistona voidaan käyttää valmista aineistoa, tai tietoa voidaan kerätä itse, joka on varsin yleinen tapa empiirisessä tutkimuksessa. Itse kerättävässä aineistossa valitaan sopiva aineiston keruumenetelmä, sekä määritellään tutkimuksen kohderyhmä. (Heikkilä 2014, 16,17).

Opinnäytetyöni ihanne kohderyhmä olisi ollut kaikki suomessa toimivat tilitoimistot, jolloin olisin voinut tehdä kokonaistutkimuksen (Heikkilä 2014, 43). Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2020, 4051 tilinpäätös- ja kirjanpito palveluiden toimialaluokituksella rekisteröityä yritystä, sekä 482 tilintarkastuspalvelun toimialaluokituksen alle rekisteröityä yritystä (Tilastokeskus 2021). Koko kohderyhmän, eli perusjoukon, tavoittaminen opinnäytetyön aikataulun puitteissa ja käytettävissä olevilla resursseilla ei ollut mahdollista toteuttaa, joten päätin toteuttaa tutkimuksen otantatutkimuksena. Käytettäessä otantaa rajaamaan perusjoukkoa, tulisi valittavan otannan olla edustava pienoiskuva perusjoukosta (Heikkilä 2014, 31).

Tutkimukseni otannan suoritin satunnaisotannalla Bisnoden-yritysrekisteri tietokannasta. Otannan valintaa rajoitin määrittelemällä haettavan yrityksen toimialaluokituksen vastaamaan tilinpäätös- ja kirjanpito palveluiden toimialaluokitusta, sekä tilintarkastusalan toimialaluokitusta. Toimialaluokat valikoin siksi, että tavoittaisin niiden yhteystietojen kautta mahdollisimman monta kohderyhmän jäsentä. Bisnoden hakutuloksia rajasin vielä edellisten rajausten lisäksi ottamalla mukaan vain sähköpostiosoitteen antaneet yritykset, sillä olin päättänyt, että tulen toimittamaan tutkimuskyselyn sähköpostilla. Bisnode-tietokantahaku toi edellä mainituilla rajoituksilla 1674 tilitoimistoalan sähköpostiosoitetta.

Bisnode-tietokannasta saadut yhteystiedot olivat saadun datan perusteella suurilta osin toimipaikkojen toimitusjohtajien sähköpostiosoitteita. Koska opinnäytetyöni tarkoitus on tavoittaa tilitoimistossa työskenteleviä laajalla kirjolla (käsittäen myös työntekijätason), päätin laajentaa otannan ja kyselyn lähettämisen myös näiden saatujen sähköpostiosoitteiden ulkopuolelle. Kerron tästä enemmän osiossa 5.3 kyselylomakkeen lähettäminen. Tutkimuskyselyn vastaustavoitteeksi asetin 100 vastausta.

5 Kyselylomakkeen laatiminen

Määrällisessä tutkimuksessa kyselylomake on yleisin aineistonkeruumenetelmä (Kananen 2019, 30.) Kyselylomake valikoitui myös minun opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmäksi, päätin toteuttaa kyselytutkimukseni sähköisesti Webropol 3.0 kysely- ja raportointisovelluksella. Valikoin sähköisen kyselylomakkeen muodon siksi, että se on kirjallisuudessa todettu helpoksi ja nopeaksi tavaksi saada tietoa (Heikkilä 2014, 66).

Kyselylomakkeen suunnittelun aloitin opinnäytetyöni tutkimuskysymysten tarkastelulla sekä opinnäytetyön tietoperustan kirjoittamisvaiheessa syntyneiden ajatuksien pohjalta. Heikkilä (2014, 45–46) toteaa, että tutkijan on tiedettävä kyselylomaketta tehtäessä mihin kysymyksiin hän haluaa vastaukset. Käytinkin suunnittelun apuvälineenä peittomatriisia, (joka on esitelty tämän opinnäytetyön johdantoluvussa), johon aloin listaamaan jokaisen alaongelman kohdalle mahdollisia kysymysvaihtoehtoja, joita voisin käyttää lopullisessa kysymyslomakkeessa. Kun olin hahmotellut kysyttävät kysymykset, aloin kokoamaan niitä ensimmäiseen versioon kyselylomakkeesta.

Kun olin saanut kyselylomakkeeni ensimmäisen version valmiiksi testasin sen toimivuutta lähettämällä sen itselleni, sekä muutamalle tutulleni, joilta pyysin palautetta lomakkeen ymmärrettävyydestä, toimivuudesta sekä ajasta, jonka sen täyttäminen vei. Testauksessa lomake sai hyvää palautetta, enkä muuttanut sen perusteella, kun yhden kysymyksen sisältöä helpommin ymmärrettäväksi.

5.1 Kyselylomakkeen alkuosa

Heikkilän (2014, 46–47) mukaan kyselylomakkeen alkuun kannattaa asettaa helppoja kysymyksiä, saman aihealueen kysymykset kannattaa pitää yhdessä ja lomake kannattaa pitää mahdollisimman lyhyenä ja helposti täytettävänä. Pyrin toteuttamaan kyselylomakkeeni näiden periaatteiden mukaisesti. Lopullinen kyselylomake on esitetty liitteessä 1.

Kyselylomakkeen ensimmäinen sivu sisältää kolme kysymystä, jotka ovat helposti vastattavia kysymyksiä, jotka samalla kertovat vastaajan taustasta. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyin ”tilitoimistonne työntekijämäärää.” Toinen kysymys selvitti, kuinka kauan vastaaja on ollut taloushallinnon alalla. Ensimmäiseen kysymykseen sai vastata vapaasti avoimella vastausruudulla, toisessa kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli annettu kuusi eri vaihtoehtoa. Kolmas kysymys oli kyllä-ei vastausvaihtoehdolla oleva kysymys, jolla selvitin sitä, onko vastaaja kuullut aiemmin opinnäytetyöni aiheesta. Kolmas kysymys vastasi suoraan opinnäytetyöni ensimmäiseen alaongelmaan.

Kyselylomakkeeni toisella sivulla pyysin ensin liukukytkin-kysymystyyppillä vastaajaa arvioimaan prosentteina, kuinka monen asiakkaan kanssa hänellä on käytössä digitaalinen kirjanpito-ohjelma (kysymys 4.) ja kuinka monen asiakkaan kanssa hänellä on käytössä digitaalinen laskutusohjelma (kysymys 6.), jos vastaaja vastasi arvon yli 0 %:ia, avautui vastaajalle kunkin kysymyksen alle lisäkysymys avoimella vastauslaatikolla, johon pyysin vastaajaa kertomaan käytettävän ohjelman nimen. Koska kysymystyyppinä oli liukukytkin, olin kirjoittanut kysymyslomakkeelle ennen varsinaisia kysymyksiä sanalliset ohjeet kytkimen käyttöön.

Kysymyslomakkeeni toisen sivun viimeisessä kysymyksessä (kysymys 8.) kysyin onnistuisiko kuitti- ja laskutuskohtaisen datan lähettäminen jo vastaajalla käytössä olevalla järjestelmällä, vastausvaihtoehtoja oli kyllä, ei, en osaa sanoa. Kaikki kysymyslomakkeeni toisen sivun kysymykset oli valikoitu vastaamaan opinnäytetyöni kolmanteen alaongelmaan eli ”mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi?”

5.2 Kyselylomakkeen loppuosa

Kysymyslomakkeeni kolmas sivu sisälsi kysymysmatriisin (kysymys 9.) jossa oli kymmenen eri väittämää, joita pyysin vastaajaa arvioimaan Likertin asteikolla. Likertin asteikko ja matriisimainen kysymystyyppi sopivat hyvin mielipiteiden selvittämiseen, lisäksi kysymysmatriisi pitää lomakkeen tiiviimpänä, koska kysymykset eivät vie paljoa tilaa kysymyslomakkeessa. (Heikkilä 2014, 51). Käyttämäni Likertin asteikko oli 5-portainen, jossa 1. oli täysin eri mieltä, 2. melko eri mieltä, 3. ei samaa eikä erimieltä, 4. melko samaa mieltä ja 5. täysin samaa mieltä. Koska tässä kysymyksessä kysymyspatteristo selvitti mielipiteitä, oli kysymystavalla riski olla liian johdattelua, ja sen takia sisällytin tähän kysymyspatteristoon myös kontrollikysymyksiä, joilla selvitin samaa asiaa eri kysymyksillä ja toisaalta eri suunnasta kysyttyä. Esimerkiksi patteriston kohdat 1. ”uskon transaktiodatan raportointiin siirtymisen lisäävän työmäärääni” ja 4. ”transaktiodatan ilmoittaminen tulee helpottamaan raportointityötäni” ovat esitetty eri suunnista, vaikka mittaavat molemmat työmäärä. Tällä yhdeksännellä kysymyksellä hain vastauksia opinnäytetyöni alatutkimuskysymyksiin 2–4, (kaikki patteriston kysymykset ovat nähtävissä liitteessä 2. ja yhteydet alaongelmiin on kuvattu johdannon peittomatriisissa).

Kyselytutkimukseni päättyi neljänteen sivuun, joka sisälsi viisi kysymystä. Ensin kysyin helpottaisiko esitetyt arvonlisäveroilmoitus vastaajan työtä (kysymys 10.), vastausvaihtoehtoina oli kyllä, ei, muu mikä. Tämä kysymys nousi suoraan opinnäytetyöni tietoperustasta, sillä kuten kohdassa 3.7 mainitsin, Verohallinto esitti yhtenä transaktiokohtaiseen

raportointiin siirtymisen etuna sen, että muutos voisi mahdollistaa esitetyt arvonnäve-roilmoituksen. Verohallinto tosin totesi myös, että se ei välttämättä helpottaisi kovinkaan montaa toimijaa, koska useat kirjanpito-ohjelmat tekevät ilmoituksen jo nyt. Halusin selvittää mitä tilitoimistossa työskentelevät ovat esitetyistä ilmoituksesta tosiasiasa mieltä.

Kysymys 11. oli lomakkeeni ainoa monivalintakysymys, jossa vastaaja sai valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Kysymys selvitti mitä vastaaja ajattelee transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisen vaativan tilitoimistolta. Vastaus sisälsi viisi vaihtoehtoa 1. uuden järjestelmän käyttöönoton, 2. lisää henkilökuntaa, 3. vanhan järjestelmän päivityksen, 4. ei vaatisi juurikaan suuria muutoksia ja 5. muu, mikä, eli avoin vastaus.

Kysymys 12. kysyi, onko vastaaja käyttänyt tulorekisteriä, jos hän vastasi kyllä, avautui lisäkysymys 13., joka 5-portaisesti kartoitti sitä, miten vastaajan tulorekisterin tiedonsiirto on sujunut. Tämän kysymyksen sisällytin lomakkeeseen sen takia, että tulorekisterin tiedonsiirto on järjestetty samankaltaisesti rajapinnan avulla, kuin on suunniteltu käytettävän transaktiokohtaisen tiedon siirrossa. Halusin kysyä, miten tulorekisterin kanssa rajapinta on toiminut.

Kysymys numero 14. oli viimeinen varsinainen kysymys, jossa pyysin arvioimaan mukailulla Likertin 5-portaisella asteikolla väittämää ”transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisen on lykkääntynyt, tämä tieto on minulle”, jossa ääripäät olivat 1. erittäin epämieluisa uutinen ja 5. erittäin mieluinen uutinen. Tällä kysymyksellä edelleen selvitin vastaajan mielipidettä transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisestä.

Kysymysnumero 15. oli vapaa kommentti transaktiokohtaisesta arvonnäveroraportoinnista.

5.3 Kyselylomakkeen lähettäminen

Lopullisen kyselylomakkeen lähetin Bisnode-tietokannasta saatuihin yhteystietoihin, mutta kuten opinnäytetyöni kohdassa 4.2 totesin, halusin tavoittaa kyselyllä mahdollisimman laajasti myös työntekijätason, joten päätin lähettää kyselyn yleisellä internetlinkillä (enkä henkilökohtaisella linkillä), jolloin vastaaja voi välittää linkkiä eteenpäin. Lisäksi julkaisin saman linkin Haaga-Helian iltaopiskelijoiden ja alumnien suljetussa Facebook-ryhmässä. Kysely oli auki 15.10.2021-26.10.2021.

Kyselytutkimuksen saatekirjeen suunnittelin Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirjan (s.a) ja Heikkilän (2014, 59) ohjeiden perusteella. Saatekirjeestä tein mahdollisimman lyhyen, jotta se olisi helppolukuinen ja sisältää vain oleellista ja tarpeellista informaatiota.

Tehokeinona lihavoin tutkimuksen tarkoituksen, lisäksi korostin vastausten tärkeyttä ja kyselyn anonymiteettiä. Kokonaisuudessaan saatekirje oli seuraavanlainen:

"Hei!

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää **tilitoimistossa työskentelevien mielipiteitä transaktiokohtaisesta arvonalisäveroraportoinnista**. Mielipiteesi on tärkeä osa opinnäytetyöni tutkimusta, joten toivon, että ehdit vastaamaan. Voit välittää tutkimuslinkin työyhteisössäsi myös eteenpäin. Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Kyselyyn vastaaminen vie noin 5 minuuttia. Voit vastata kyselyyn internetselaimella tai mobiililaitteella.

Linkki kyselyyn: <https://link.webropolsurveys.com/S/594D5EE52214D656>

Pyydän sinua vastaamaan viimeistään tiistaina 26.10.2021.

Kiitos jo etukäteen vastauksistasi!

Ystävällisin terveisin

Tiina Rusanen

tradenomiopiskelija Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Osoitelähde: Bisnoden yritystietokanta, Kumpulantie 3, 00520 HELSINKI

Jos haluat poistua tätä koskevista tulevista lähetyksistä, klikkaa tästä"

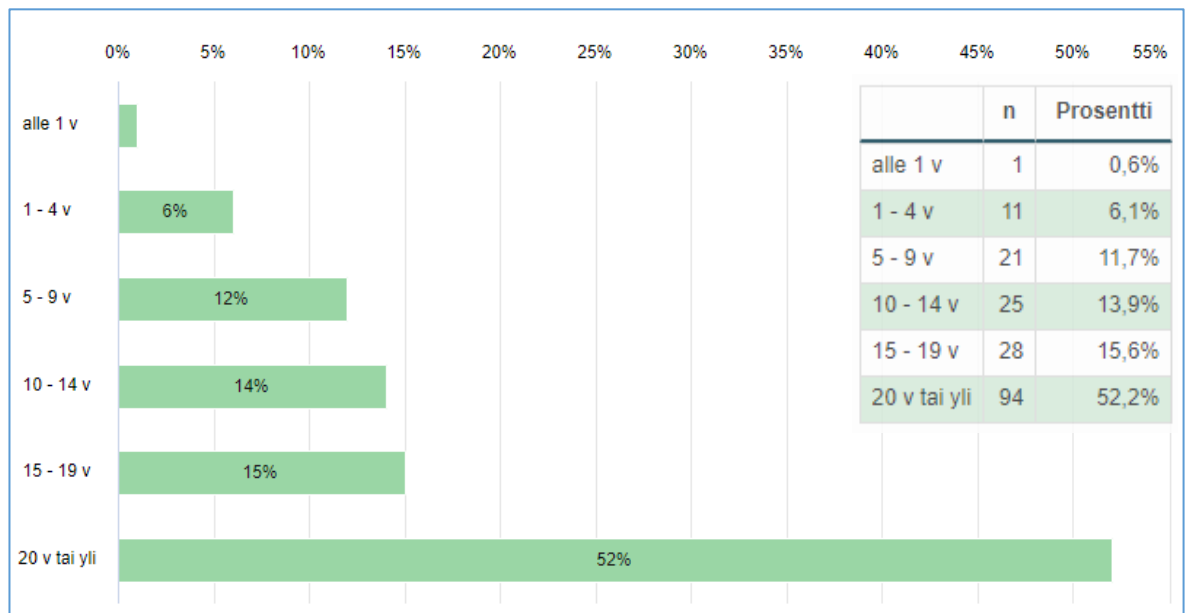
Facebookissa julkaistun linkin saate oli muuten samanlainen, mutta julkaisu alkoi kohdenuksella "jos työskentelet tilitoimistossa, niin kutsun sinut vastaamaan lyhyeen kyselyyn".

6 Tulokset

Kyselytutkimukseen sain yhteensä 181 vastausta, jotka analysoin ja raportoin tässä kapaleessa. Raportointi on tehty Webropol-ohjelman omilla työkaluilla, Microsoft Excelillä sekä Microsoft Wordilla. Raportointi alkaa taustatekijöiden tarkastelulla sekä etenee sen jälkeen tämän opinnäytetyön tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä niin, että tulokset ovat ryhmitelty vastaamaan kuhunkin tutkimuskysymykseen. Viimeisenä kokonaisuutena analysoin kyselytutkimuksessa saamiani avoimia vastauksia. Kuhunkin vastaukseen saadut vastausmäärät on kuvattu n-arvolla. Taustatutkimuskysymykset toimivat osassa tuloksia ristiintaulukoinnin pohjana.

6.1 Taustakysymykset

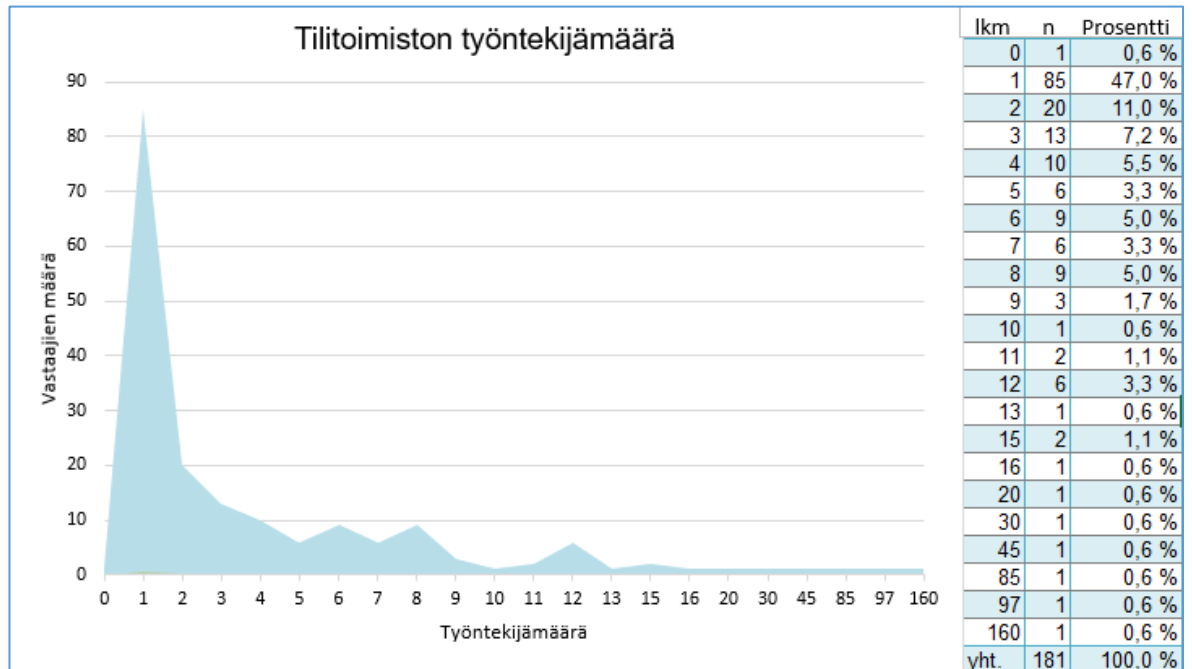
Kyselytutkimuksessa taustatietona selvitin vastaajan työkokemusta sekä vastaajan tilitoimiston työntekijämäärää. Vastaajien työkokemus on esitetty kuvassa 2. Kaikista 180:stä vastaajasta yli puolet, eli 52 %:ia, oli työskennellyt taloushallinnon alalla 20 vuotta tai yli 20 vuotta. 15–19 vuotta oli työskennellyt 15 %:ia, 10–14 vuotta 14 %:ia ja 5–9 vuotta 12 %:ia, 1–4 vuotta 6 %:ia ja alle vuoden 0,6 %:ia vastaajista.

Kuva 2. Työkokemus vuosina (n 180)

Tilitoimiston työntekijämäärän vastaukset on esitetty kuvassa 3. graafisena kaaviona sekä tarkoin lukumäärin. Vastaajista 90,1 %:ia toimi tilitoimistoissa, joissa oli korkeintaan kymmenen työntekijää, jakautuen niin, että suurin osa (47 %:ia) työskenteli yhden työntekijän tilitoimistossa ja 11 %:ia kahden työntekijän tilitoimistossa. Kaikista vastaajista 9,9 %:ia

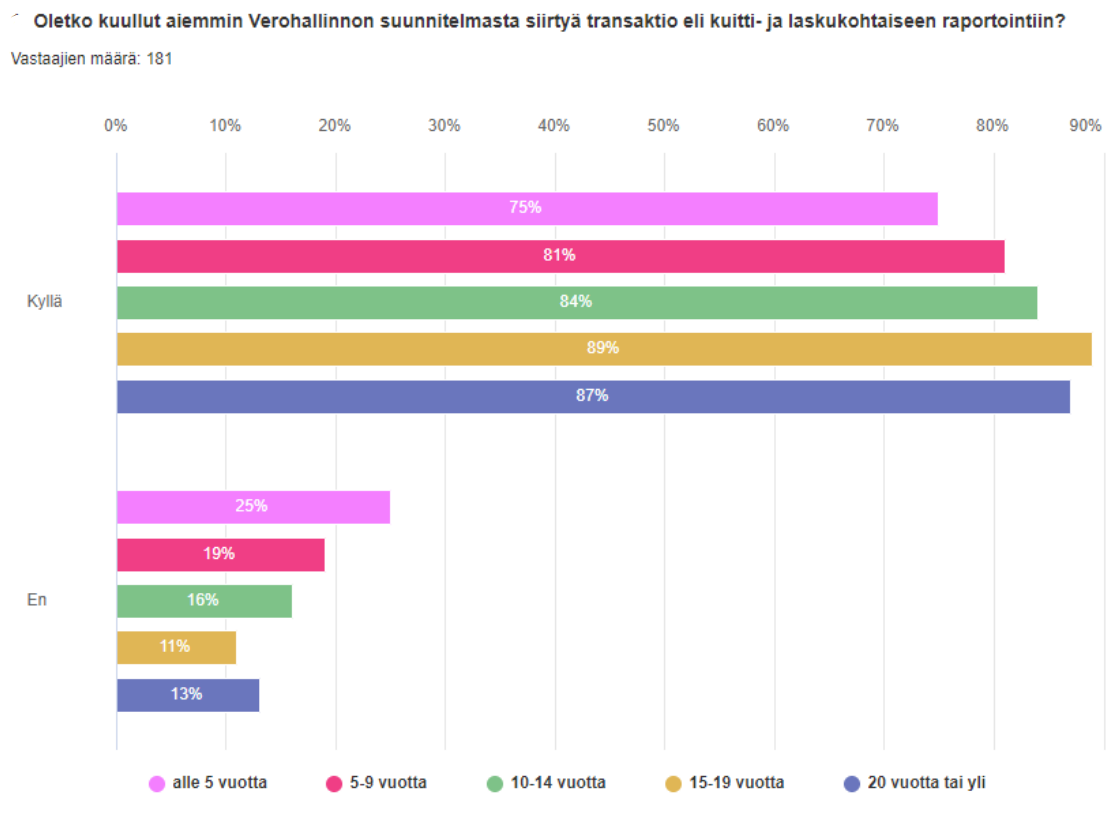
työskenteli yli 10 henkilön tilitoimistossa jakautuen niin, että heistä noin puolet työskentelivät 11–15 henkilön tilitoimistossa, loput vastaajat jaottuivat yksittäisiin arvoihin kuvan 3. mukaisesti. Suurin ilmoitettu työntekijämäärä oli 160 työntekijää.

Kuva 3. Tilitoimiston koko (n 181)

6.2 Onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin

Opinnäytetyöni ensimmäiseen tutkimuskysymykseen eli siihen, ”onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin” hain vastausta suoralla kysymyksellä, joka oli kyselylomakkeen kolmas kysymys. Kysymykseen vastasi kaikki kyselyyn vastanneet, eli 181 vastaajaa. Kaikista vastaajista 86 %:ia oli kuullut suunnitelmasta aiemmin. Kuvassa 4. on esitetty vastaus työkokemuksen kanssa ristiintaulukoituna, jolloin nähdään, miten vastaus jakautui eri työkokemuksen omaavilla. Yleisesti tarkasteluna suurin osa kaikista oli kuullut suunnitelmasta, mutta 15–19 vuotta taloushallinnon alalla työskennelleet olivat kuulleet asiasta parhaiten, vähiten suunnitelma oli tavoittanut alle 5 vuotta työskennelleet, joista 25 %:ia ei ollut kuullut suunnitelmasta aiemmin.

Kuva 4. Onko vastaaja kuullut aiemmin transaktiokohtaisesta raportoinnista, kokemusvuosien mukaan jaoteltuna (n 181)

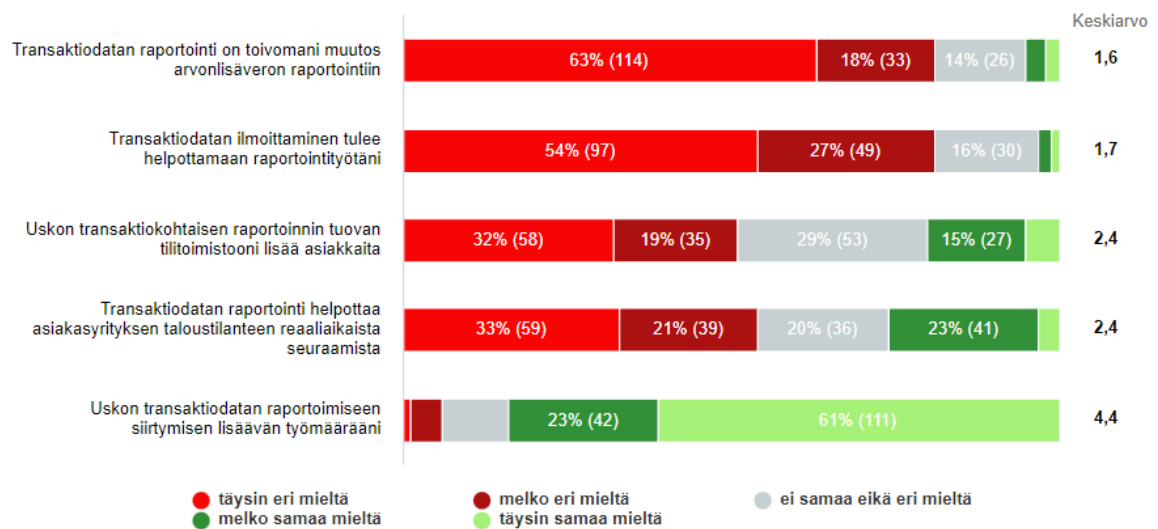
6.3 Miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen

Tutkimukseni toiseen tutkimuskysymykseen ”miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen” pyrin saamaan vastauksen mittaamalla asiaa useammalla kysymyksellä. Kyselylomakkeen kysymysmatriisi kysymyksessä 9., viisi kohtaa oli suunniteltu mittaavan tätä alaongelmaa, kysymykset on esitetty kuvassa 5. Kysymysvaihtoehdot mitattiin Likertin asteikolla, jossa vastaajaa pyydettiin arvioimaan esitettyä väittämää asteikolla 1. täysin eri mieltä– 5. täysin samaa mieltä. Asteikko on esitelty tarkemmin tämän opinnäytetyön kohdassa 5.2.

Kysymykseen 9. vastasi kaikki 181 kyselyyn vastannutta. Väittämän ”transaktiodatan raportointi on toivomani muutos arvonlisäveron raportointiin” kanssa täysin eri mieltä oli suurin osa vastaajista eli 63 %:ia, 18 %:ia oli melko eri mieltä, 14 %:ia ei ollut samaa eikä eri mieltä, 3 %:ia oli melko samaa mieltä ja 2 %:ia oli täysin samaa mieltä. Väittämän ”transaktiodatan ilmoittaminen tulee helpottamaan raportointityötäni” kanssa täysin eri mieltä oli niin ikään suurin osa, eli 54 %:ia, melko eri mieltä oli 27 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli 16 %:ia, melko samaa mieltä oli 2 %:ia ja täysin samaa mieltä oli 1 % vastaajista.

Väittämän ”uskon transaktiokohtaisen raportoinnin tuovan tilitoimistoon lisää asiakkaita” kanssa täysin eri mieltä oli 32 %:ia, melko eri mieltä oli 19 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli 29 %:ia, melko samaa mieltä oli 15 %:ia ja täysin samaa mieltä oli 5 %:ia vastaajista. Väittämän ”transaktiodatan raportointi helpottaa asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista” kanssa täysin eri mieltä oli 33 %:ia, melko eri mieltä oli 21 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli 20 %:ia, melko samaa mieltä oli 23 %:ia ja täysin samaa mieltä oli 3 %:ia vastaajista.

Väittämän ”uskon transaktiodatan raportoimiseen siirtymisen lisäävän työmäärääni” kanssa täysin eri mieltä oli 1 %, melko eri mieltä 5 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä 10 %:ia, melko samaa mieltä 23 %:ia ja täysin samaa mieltä suurin osa, eli 61 %:ia. Tämä kysymys oli tehty kontrollikysymykseksi, jolloin se mittasi samankaltaista asiaa eri suunnasta. Vastaukset olivat hyvin samansuuntaiset molemmissa kysymystyyleissä.

Kuva 5. Vastaajien arvio 9. kysymyksen alakohtiin 9.1,9.2,9.4,9.5 ja 9.6 Likertin asteikon avulla lajiteltuna. (n 181)

Työkokemuksen kanssa ristiintaulukoinnissa mielenkiintoinen havainto oli, että Spearmanin järjestyskorrelaatiota tarkasteltaessa väittämän ”transaktiodatan raportointi helpottaa asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista” kohdalla, oli havaittavissa tilastollisesti merkitsevä ($p=0,00$) lievä negatiivinen epälineaarinen korrelaatio (-0,29). Vastaukset menivät siis sen suuntaisesti, että kun vastaajan työkokemus sai suuremman arvon (pidempi työkokemus) näytti toisen muuttujan arvot saavan pienemmän arvon (täysin eri mieltä). (Tilastokeskus s.a.) Muiden väittämien kohdalla ei ollut havaittavissa merkitseviä korrelaatioita.

6.3.1 Esitätetyn arvonlisäveroilmoituksen helpottavuus

Opinnäytetyön toista alaongelmaa mittattiin myös kysymyksellä 10., jossa kysyttiin helpottaisiko esitätetty arvonlisäveroilmoitus vastaajan työtä. Kysymykseen vastasi 180 vastaajaa, joista 22 %:ia vastasi kyllä, 69 %:ia vastasi ei ja 9 %:ia vastasi muu, mikä, jonka avoimeen vastauslaatikkoon tuli vastauksia joissa todettiin, että asiaa on vielä vaikea arvioida tai ei osaa sanoa vielä, lisäksi kolme vastausta totesi, että nykyiset järjestelmät tekevät ilmoituksen jo. Myös esitätetyn ilmoituksen mahdolliset virheet nousivat esiin, miten ne tarkastettaisiin ja korjattaisiin, lisäksi korjaamisen koettiin lisäävän työmäärää. Yksi vastaus uskoi esitätetyn ilmoituksen helpottavan työtä, jos se ei tarvitse jälkikäsitteilyä. Kaikki vastaukset on esitetty kuvassa 6.

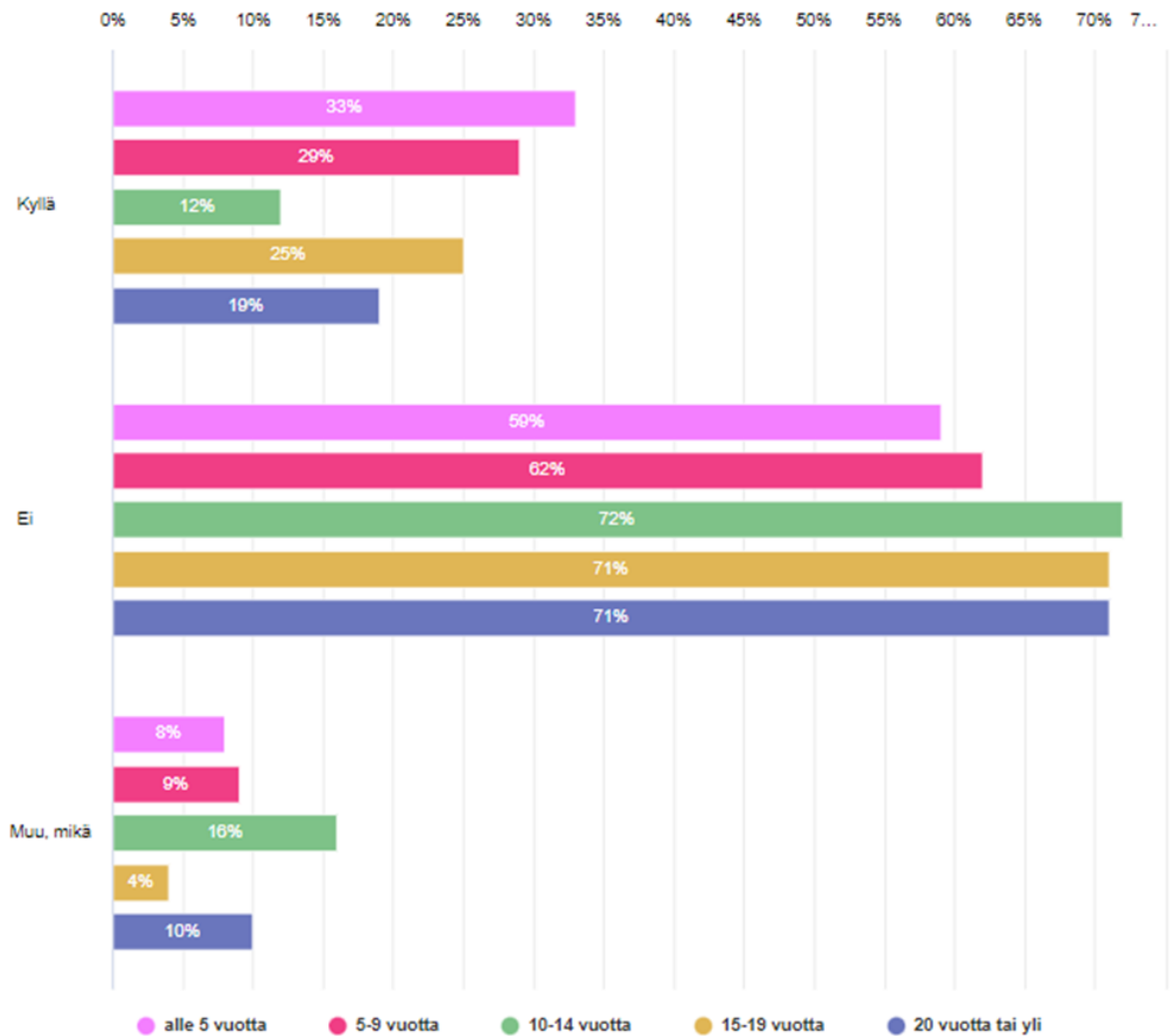
Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu, mikä	En osaa sanoa
Muu, mikä	En osaa sanoa
Muu, mikä	Taloushallinnon ohjelmat tuottavat jo nyt alv-ilmoituksen automaattisesti
Muu, mikä	Vaikea sanoa
Muu, mikä	mitä sitten kun esitätetty eroaa kirjanpidosta, mistä etsitään virhe?
Muu, mikä	Nykyinen Procountorin ilmoitus on jo kokonaan oikein täytetty kun alv-status ja prosentti on kirjauksissa oikein
Muu, mikä	Työmäärä lienee vakio, vaikka sen luonne hieman muuttuisi
Muu, mikä	On jo useassa järjestelmässä valmiinta.
Muu, mikä	Ei osaa arvioida
Muu, mikä	En osaa sanoa
Muu, mikä	En osaa sanoa
Muu, mikä	Vanhan korjaaminen, eli tässä kohtaa tarkistaminen, usein on hitaampaa kuin uuden tekeminen, eli ei helpottaisi työtä
Muu, mikä	Vaikea sanoa ennen kuin on ensimmäisen nähnyt.
Muu, mikä	kyllä jos kaikki menee oikein eikä jälkiselvittelyä
Muu, mikä	Ehkä, riippuu siitä mitä tietoja siinä olisi valmiina
Muu, mikä	Oikeastaan vaikeuttaa, jos eroja syntyy, niin pitää selvittää mistä ero johtuu ja mikä kuitti puuttuu tai on liikaa... Ellei verottaja heitä suoraan jotain listaa kuiteista miten he päätyivät kohdesummaan. Tulliasioissahan näin ei ole. Valmiina tulee luku mikä on heidän tiedossa, mutta ei mitään käryä miten he ovat päätyneet siihen. Eli selvitystyö lisääntyisi aikalailla.

Kuva 6. Esitätetyn alv-ilmoituksen avoimet vastaukset

Tarkastelin kysymystä 10. myös työkokemuksella ristiintaulukoituna, joka on esitetty kuvassa 7. Alle 5 vuotta alalla työskennelleistä 33 %:ia piti esitätettyä arvonlisäveroilmoitusta helpottavana, 10-14 vuotta työskennelleist ilmoitusta helpottavana piti 12 %:ia, joka oli alhaisin luku työkokemuksella jaoteltuna. Kysymyksen ei-vastaus ikäryhmittäin jaoteltuna, oli 10 vuodesta 20 vuoteen ja yli työskennelleiden kesken melko tasainen kaikilla noin 70 %:ia, samoin vähemmän aikaa työskennelleet 9 vuotta ja alle ja alle 5 vuotta työskennelleillä ei-vastauksen antoi noin 60 % vastaajista.

Esitötetty arvonlisäveroilmoitus helpottaisi työtäni?

Vastaajien määrä: 180

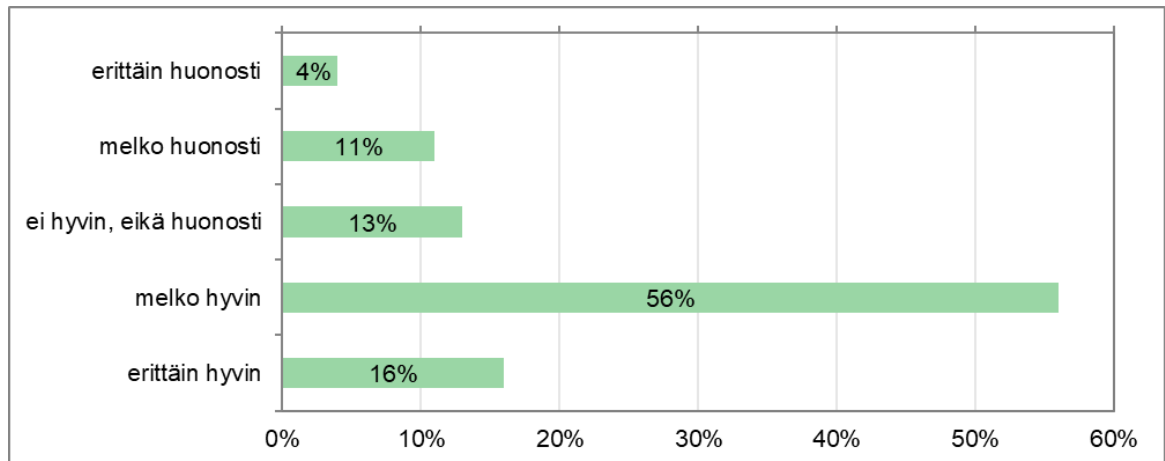
Kuva 7. Esitötetty alv-ilmoituksen helpottavuus, kokemuksen mukaan jaoteltuna (n 180)

6.3.2 Tulorekisterin käyttö ja mielipide suunnitelman lykkääntymisestä

Opinnäytetyön toiseen alaongelmaan ”miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen?” liittyen halusin myös selvittää, onko vastaajat käyttäneet tulorekisteriä ja miten se on sujunut. Kuten tässä opinnäytetyössä olen aiemmin tuonut ilmi, on Verohallinto suunnitellut transaktiokohtaisen datan siirron tapahtuvan samankaltaista järjestelmää (rajapintaa) käyttäen, kuin tulorekisterissäkin on käytetty. Kyselylomakkeen 12. kysymys kysyi, onko vastaaja käyttänyt työssään tulorekisteriä ja kysymys 13. kysyi, miten se on sujunut.

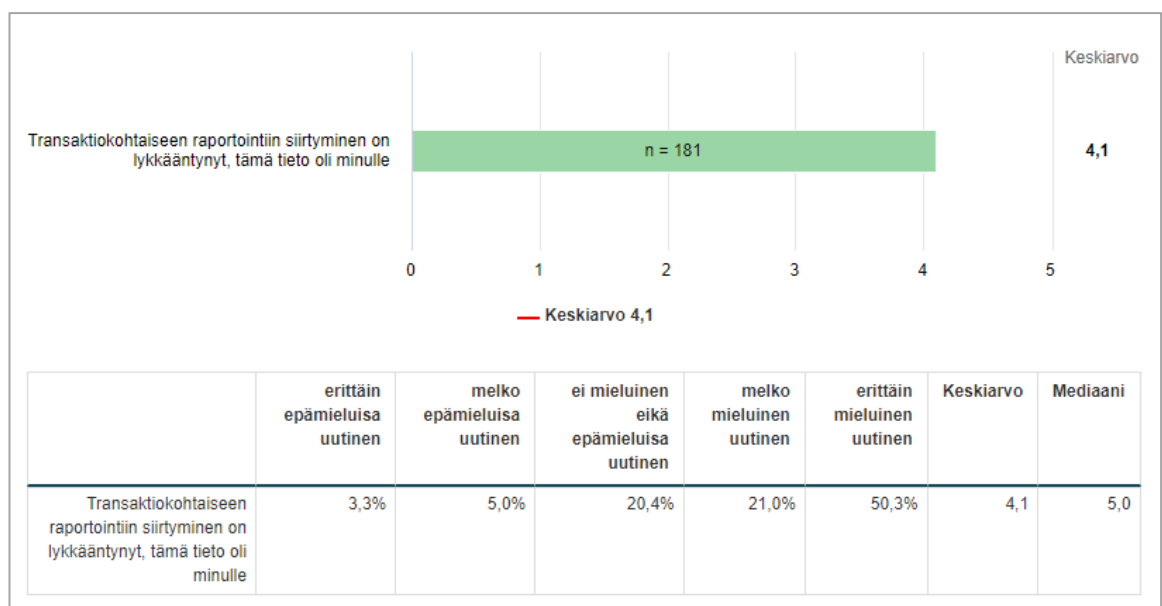
Tulorekisterin käyttöä koskevaan kysymykseen vastasi 180 vastaaja, joista 96 %:ia oli käyttänyt työssään tulorekisteriä. Tulorekisterin käytön sujuvuuteen vastasi 173 vastaajaa. Vastausvaihtoehdoiksi oli annettu 5-portainen muokattu Likertin asteikko. Vastaajista suu-

rin osa eli 56 %:ia vastasi tulorekisterin tiedonsiirron sujuneen melko hyvin. 16 %:n mielestä tietojen siirto oli sujunut erittäin hyvin. Ei hyvin eikä huonosti oli tietojen siirto onnistunut 13 %:n mielestä, melko huonosti 11 %:n mielestä ja erittäin huonosti 4 %:n mielestä. Vastaukset on esitetty vaakapylväskaaviona kuvassa 8.

Kuva 8. Tulorekisterin tietojensiirron onnistuminen (n 173)

Viimeinen opinnäytetyön toista alaongelmaa mittaava kysymys oli kysymys 14., jossa pyysin vastaajaa arvioimaan mukautetulla Likertin asteikolla, millainen uutinen, transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisen lykkääntyminen, hänelle on. Kysymykseen vastasi kaikki kyselyyn vastanneet 181 vastaajaa. Vastaajista 50,3 %:ia piti lykkääntymisuutista erittäin mieluisana uutisena, 21 %:ia melko mieluisena, 20,4 %:ia ei mieluisena, eikä epämieluisena, 5 %:ia melko epämieluisena uutisena ja 3,3 %:ia erittäin epämieluisena uutisena. Kysymys on esitetty kuvassa 9., josta ilmenee myös vastausten keskiarvo (4,1) ja mediaani (5,0).

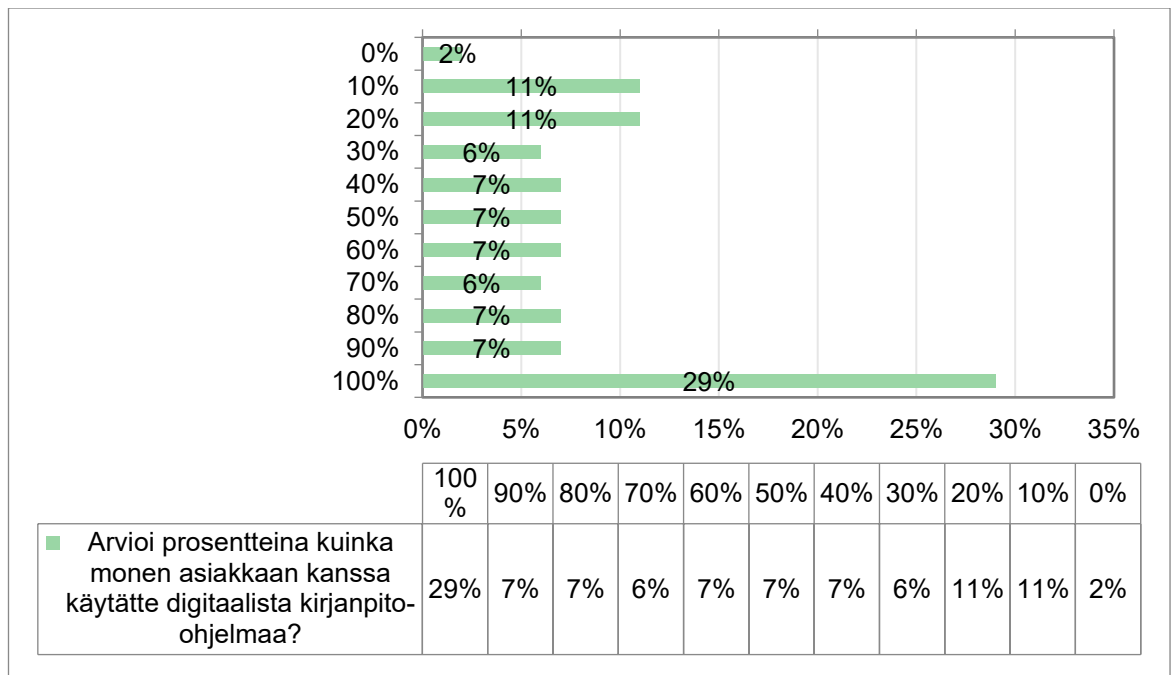

Kuva 9. Suunnitelman lykkäytymisen arviointi (n 181)

6.4 Mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi

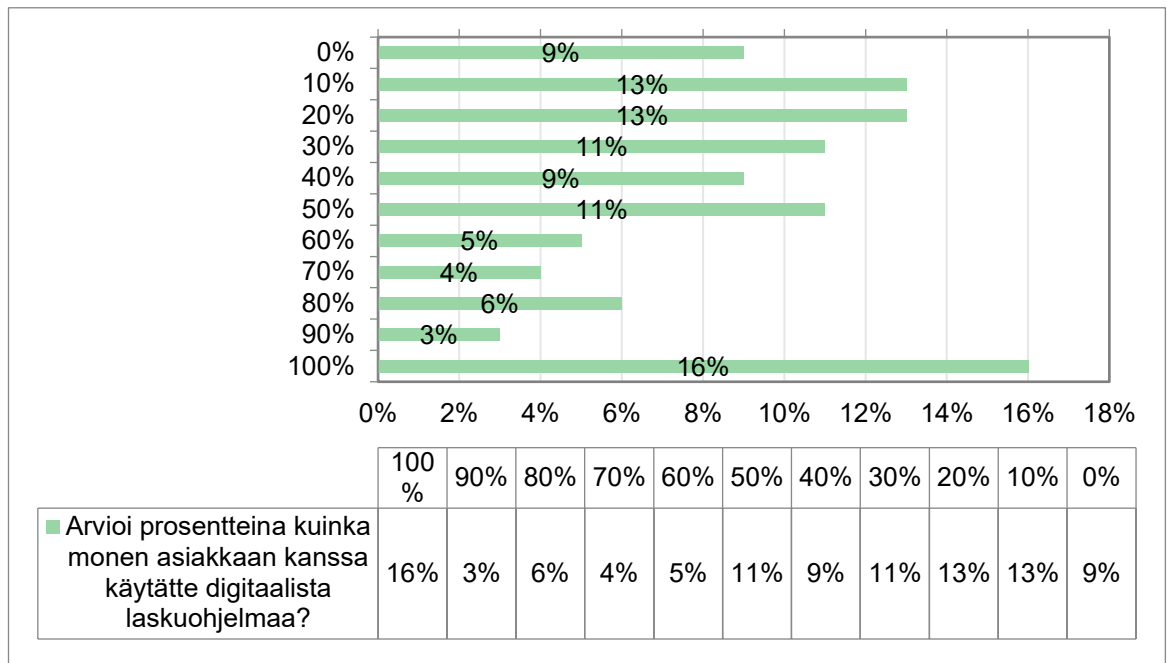
Opinnäytetyön kolmatta alaongelmaa eli ”mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi?” mitattiin usealla kyselylomakkeen kysymyksellä, joista osa vastasi osin myös edelliseen alaongelmaan.

Kyselylomakkeen neljäntenä kysymyksenä pyysin vastaajaa arvioimaan kuinka monen asiakkaan kanssa he prosentteina käyttävät digitaalista kirjanpito-ohjelmaa. Kysymykseen vastasi 158 vastaajaa, joista suurin osa eli 29 % vastasi käyttävänsä kaikkien asiakkaiden kanssa digitaalista kirjanpito-ohjelmaa (100 %), loput vastaajat jaoutuivat melko tasaisesti eri prosentiosuuksien mukaisesti kuvan 10. osoittamalla tavalla. Vastaajista 2 %:ia vastasi, että ei käytä digitaalista kirjanpito-ohjelmaa asiakkaiden kanssa.

Kuva 10. Kuinka monen asiakkaan kanssa käytätte digitaalista kirjanpito-ohjelmaa (n 158)

Kyselylomakkeessa oli vastaava kysymys, vastaajan asiakkaan kanssa käyttämistä digitaalisista laskutusohjelmista. Kysymykseen vastasi 150 vastaajaa. Digitaalisten laskutusohjelmien käyttö oli kirjanpito-ohjelmia vähäisempää. Kaikkien asiakkaiden kanssa digitaalista laskutusohjelmaa käytti 16 %:ia vastaajista, mutta toisaalta 9 %:ia vastasi, että ei käytä lainkaan digitaalista laskutusohjelmaa asiakkaiden kanssa. Tarkat vastausprosentit on esitetty kuvassa 11.

Kuva 11. Kuinka monen asiakkaan kanssa käytät digitaalista laskuohjelmaa (n 150)

Edellisiä kysymyksiä täydentävinä kysymyksinä selvitin vastaajien käyttämiä kirjanpito- ja laskutusohjelmien nimiä. Useat vastaajat kertoivat käyttävänsä useita ohjelmia eri asiakkaiden kanssa. Molemmissa kategorioissa neljä eniten käytettyä ohjelmaa olivat Procoun-
tor, Visma Fivaldi, Netvisor sekä Fennoa.

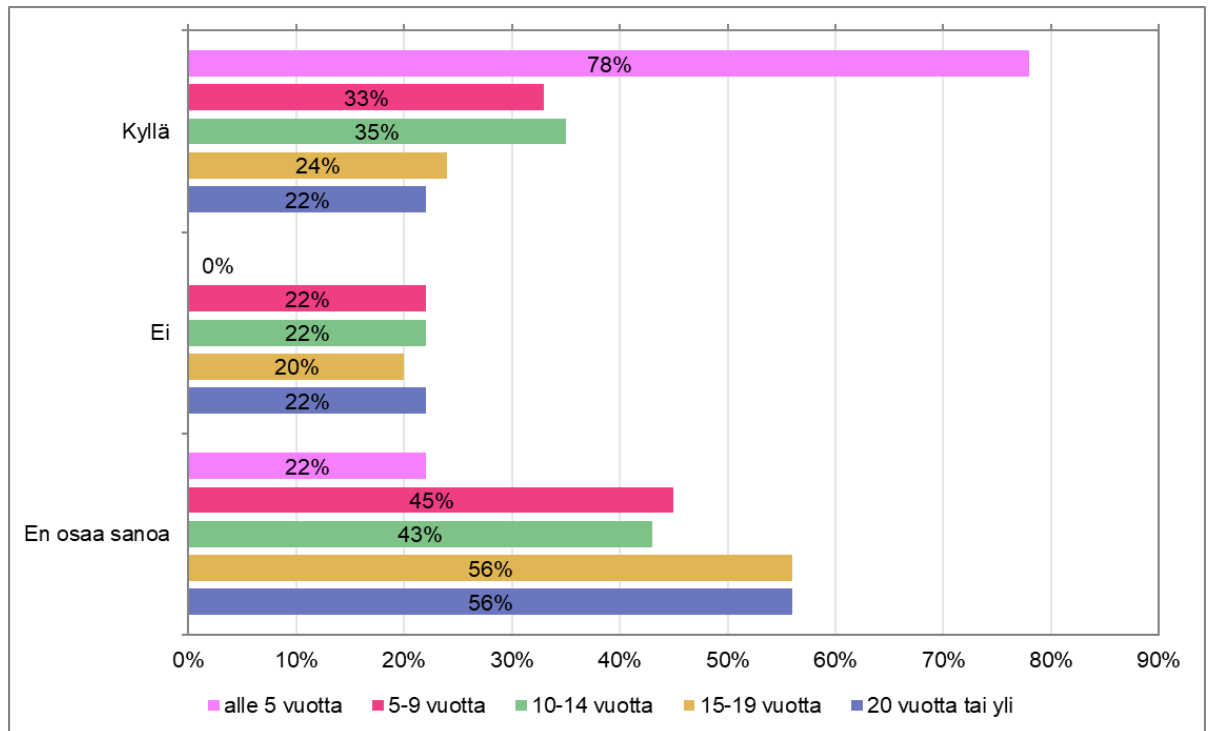
Kirjanpito-ohjelmisto kysymykseen vastasi 153 vastaajaa, joista 65:llä oli käytössä Procoun-
tor (42 %), 34:llä Visma Fivaldi (22 %), 32:lla Netvisor (21 %) ja 20:llä Fennoa (13 %). Laskutusohjelma kysymykseen vastasi 134 vastaajaa, joista Procoun-
tor oli käytössä 51:llä (38 %), Visma Fivaldi 28:lla (21 %), Netvisor 26:lla (19 %) ja Fennoa 17:lla (13 %).
Kaikki vastaukset on esitetty sanapilvinä liitteessä 2., jossa sanojen koko viittaa siihen, kuinka useasti ohjelman nimi mainittiin vastauksissa, mitä suurempi teksti sitä useampi vastasi käyttävänsä kyseistä ohjelmaa.

6.4.1 Onnistuuko transaktiodatan lähettäminen käytössä olevilla järjestelmillä

Kyselylomakkeen 8. kysymys selvitti, onnistuuko vastaajan mielestä transaktiokohtaisen datan lähettäminen jo heillä käytössä olevilla järjestelmillä. Kysymykseen vastasi 147 vas-
taajaa, heistä puolet eli 50 %:ia vastasi, että ei osaa sanoa. 29 %:ia vastasi, että datan lä-
hettäminen onnistuisi jo nyt, ja 21 %:ia vastasi, että datan lähettäminen ei onnistuisi käy-
tössä olevilla järjestelmillä.

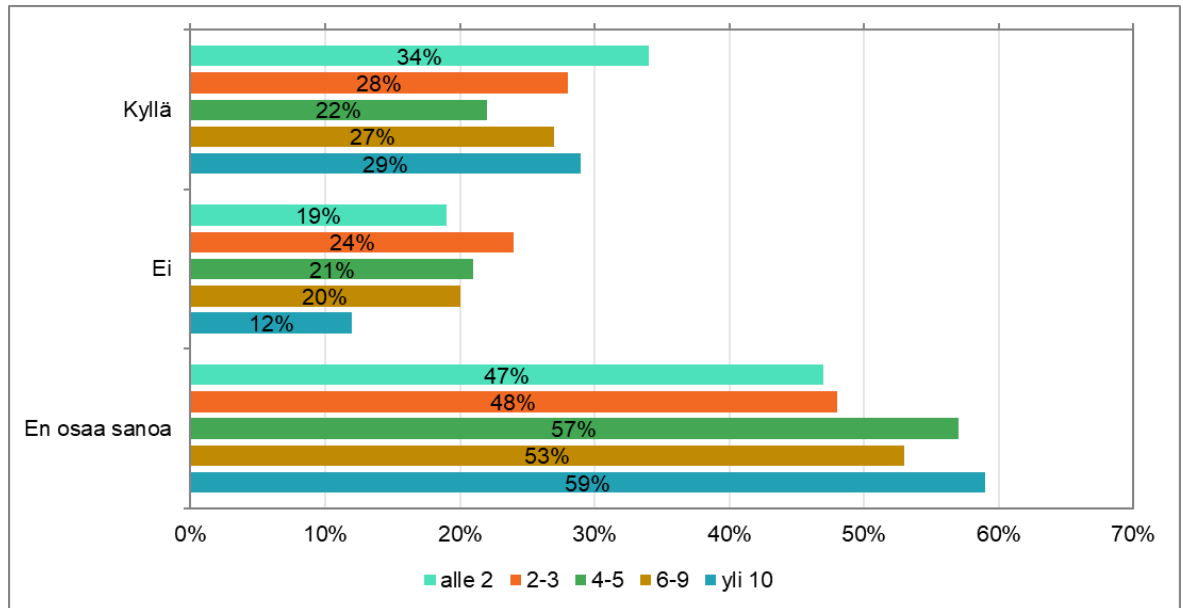
Ristiintaulukoin kysymyksen seuraavaksi työkokemuksen kanssa, jaottelu on esitetty ku-
vassa 12. Transaktiodatan siirtymisen onnistumiseen nykyisellä järjestelmällä vastasi alle
5 vuotta taloushallinnon alalla olleista ”kyllä” 78 %:ia, mikä oli selkeästi suurempi osuus

verrattuna muihin työkokemusluokkiin, kukaan alle 5 vuotta työskennelleistä ei vastannut, että siirto ei onnistuisi, vaan loput 22 %:ia vastasi en osaa sanoa. Työkokemusluokissa 5–9 vuotta ja 10–14 vuotta vastaukset olivat hyvin samankaltaiset keskenään, reilu 30 %:ia vastasi kyllä ja 22 %:ia ei, loput näistä työkokemusluokista vastasivat en osaa sanoa. Samoin 15–19 vuotta ja 20 vuotta, tai yli työskennelleet vastasivat hyvin samankaltaisesti. Kyllä ja ei vastauksiin tuli molempiin reilu 20 %:ia molempien ryhmien vastaajista, loput vastasivat en osaa sanoa.

Kuva 12. Transaktiodatan lähetys onnistuisi jo käytössä olevilla järjestelmillä, työkokemuksen mukaan jaoteltuna (n 147)

Ristiintaulukoin kysymyksen myös tilitoimiston koon mukaan jaoteltuna, jaotteluryhmät on tehty taustakysymyksissä (6.1) esiin tulleiden vastaajien yrityskokojen mukaan. Tilitoimiston koolla ei ollut pääosin suurta merkitystä vastausten jakautuvuuteen, vastaukset olivat kaikilla ryhmillä saman suuntaiset. Tosin yli 10 henkilön tilitoimistoissa työskentelevistä vastaajista 12 %:ia vastasi "ei", eli että datan siirto ei onnistuisi nykyisillä järjestelmillä, mikä on noin puolet vähemmän verrattuna muun kokoisten tilitoimistojen ei-vastauksiin. Tarkat luvut on esitetty kuvassa 13.

Kuva 13. Transaktiodatan lähetys onnistuisi jo käytössä olevilla järjestelmillä, tilitoimiston koon mukaan jaoteltuna (n 147)

6.4.2 Resursseja koskevien väittämien arviot

Kysymyslomakkeen kysymys 9. sisälsi myös kysymyksiä, jotka olivat suunniteltu mittamaan tilitoimiston tarvitsemia resursseja. Osa kysymyksistä on otettu huomioon myös opinnäytetyön toisen tutkimusongelman kohdalla, jossa selvitin miten tilitoimistot kokevat mahdollisen siirtymisen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin, kysymyksiä tarkasteltiin eri näkökulmasta. Tässä kolmannen opinnäytetyön alaongelman kohdalla kysymyksiä katsotaan resurssien näkökulmasta, eli miten vastaukset refleктоituvat esimerkiksi työntekijöiden tarpeeseen tai työaikaan.

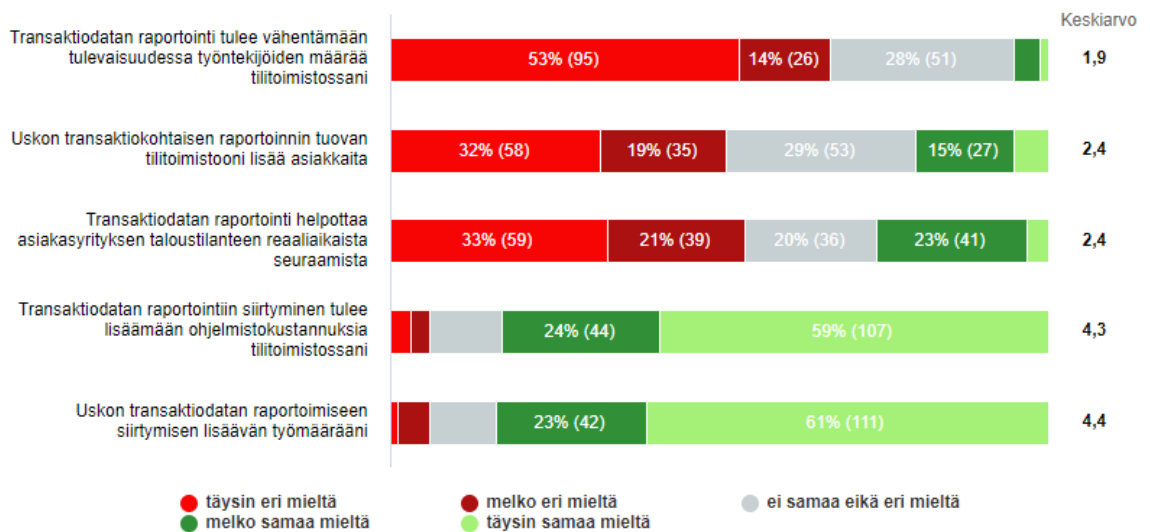
Kysymykseen vastasi kaikki kyselyyn vastanneet 181 vastaajaa. Vastaajaa pyydettiin arvioimaan väittämiä Likertin asteikolla, joka on kuvattu tarkemmin tämän opinnäytetyön kohdassa 5.2. Vastaukset kysymyksiin on esitetty kuvassa 14.

Ensimmäinen tarkasteltava väittämä oli ”transaktiodatan raportointi tulee vähentämään tulevaisuudessa työntekijöiden määrää tilitoimistossani” vastaajista suurin osa eli 53 %:ia oli täysin eri mieltä, 14 %:ia melko eri mieltä, 28 %:ia ei samaa eikä eri mieltä, 4 % melko samaa mieltä ja 1 % täysin samaa mieltä. Väittämän ”uskon transaktiokohtaisen raportoinnin tuovan tilitoimistooni lisää asiakkaita” kanssa täysin eri mieltä oli 32 %:ia vastaajista, 19 %:ia oli melko eri mieltä, 29 %:ia oli ei samaa eikä eri mieltä, 15 %:ia oli melko samaa mieltä ja 5 %:ia oli täysin samaa mieltä.

Väittämän ”transaktiodatan raportointi helpottaa asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista” kanssa täysin eri mieltä oli 33 %:ia vastaajista, 21 %:ia oli melko eri

mieltä, 20 %:ia oli ei samaa eikä eri mieltä, 23 %:ia melko samaa mieltä ja 3 %:ia täysin samaa mieltä.

Väittämän ”transaktiodatan raportointiin siirtyminen tulee lisäämään ohjelmistokustannuksia tilitoimistossani” kanssa täysin eri mieltä oli 3 %:ia, melko eri mieltä oli niin ikään 3 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli 11 %:ia, melko samaa mieltä oli 24 %:ia ja täysin samaa mieltä oli suurin osa eli 59 %:ia. Väittämän ”uskon transaktiodatan raportointiin siirtymisen lisäävän työmäärääni” vastaukset olivat hyvin saman suuntaiset edellisen kanssa. 1 % vastaajista oli täysin eri mieltä, 5 %:ia melko eri mieltä, 10 %:ia ei samaa eikä eri mieltä, 23 %:ia melko samaa mieltä ja suurin osa eli 61 %:ia oli täysin samaa mieltä.

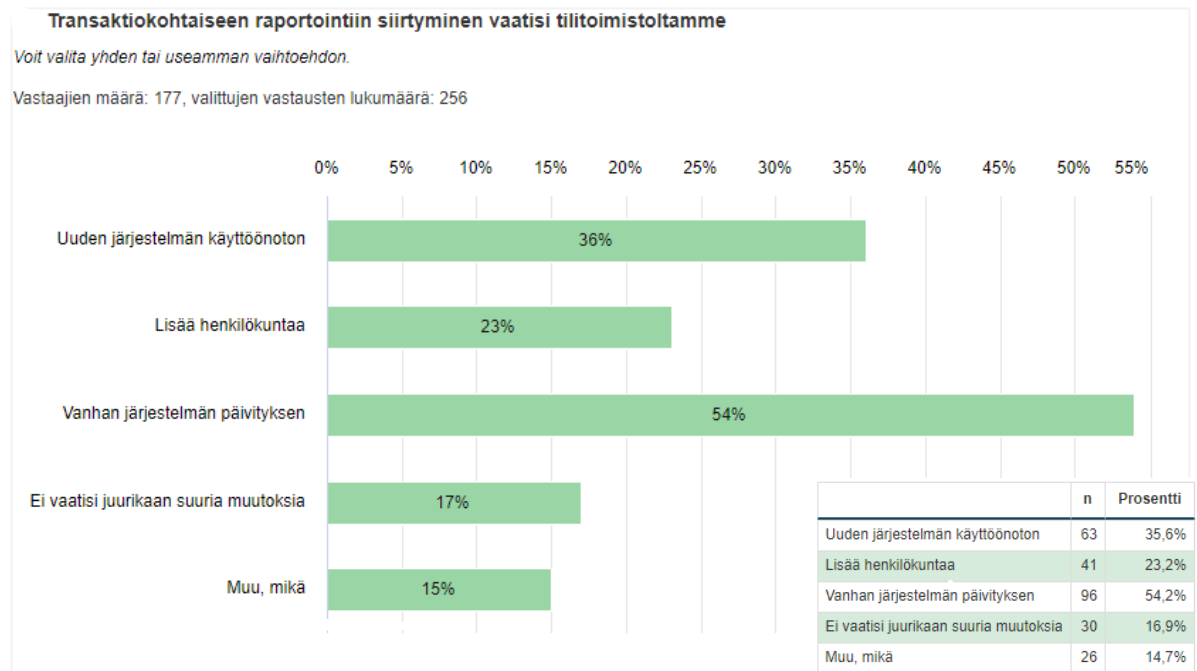

Kuva 14. Vastaajien arvio 9. kysymyksen alakohtiin 9.1, 9.3, 9.5, 9.6 ja 9.7 Likertin asteikon avulla lajiteltuna. (n 181)

6.4.3 Tilitoimiston arvio resurssien tarpeesta

Kyselylomakkeen 11. kysymys mittasi vastaajan arviota siitä mitä (resursseja) siihen siirtyminen vaatisi tilitoimistossa. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vaihtoehto, viimeinen vaihtoehto oli muu, mikä. Kysymykseen vastasi 177 vastaajaa.

Vastaajista 36 %:ia vastasi arvioivansa, että heidän täytyy ottaa käyttöön uusi järjestelmä, 23 %:ia vastasi, että he tarvitsisivat lisää henkilökuntaa, 54 %:ia vastasi, että vanha järjestelmä pitäisi päivittää, 17 %:ia vastaajista arvioi, että heidän ei tarvitsisi tehdä juurikaan muutoksia, 15 %:ia vastasi ”muu, mikä” joka oli avoin vastaus. Vastaukset on esitetty kuvassa 15.

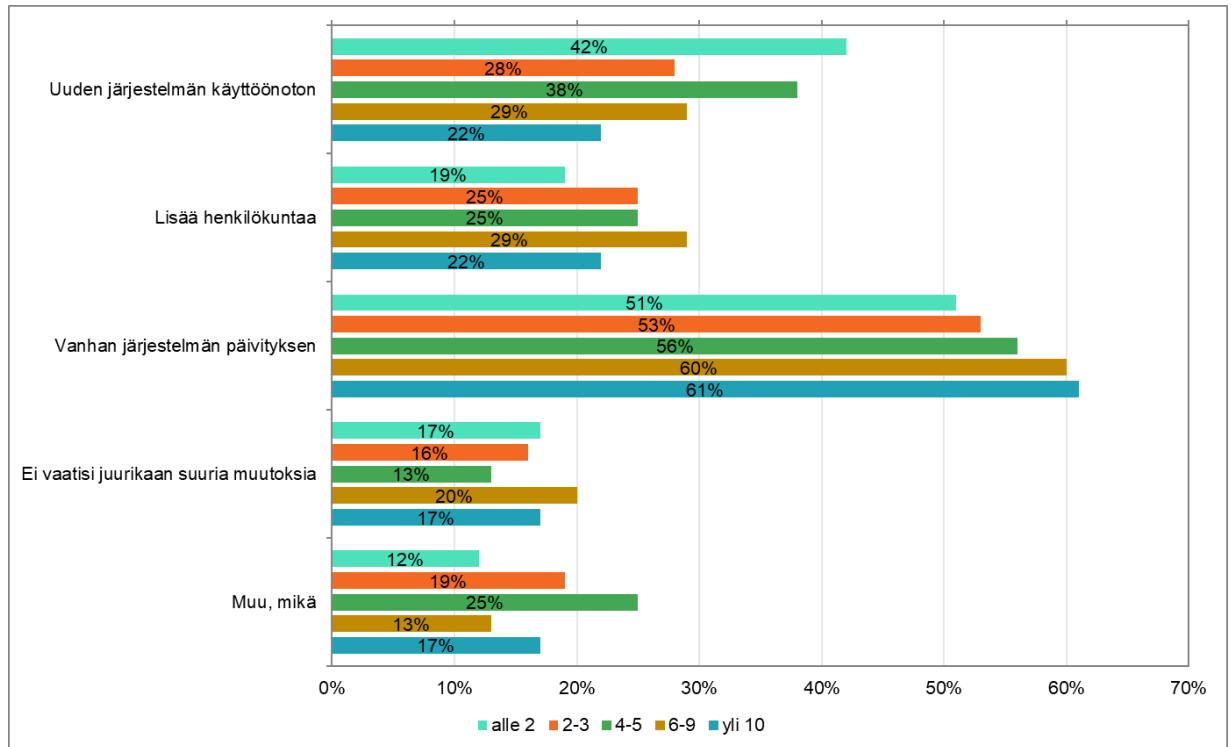
Kuva 15. Arvio transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisen vaatimista resursseista (n 177)

Avoimet vastaukset on esitetty kuvassa 16. Vastauksissa neljä vastasi, että ei osaa sanoa, esiin nousi myös muun muassa useissa vastauksissa, että asiakkaiden tulisi siirtyä sähköisten järjestelmien käyttöön ja muutos tarkoittaisi myös muutosta asiakkaiden kanssa käytössä oleviin prosesseihin, hinnankorotuksia tulisi, työmäärä lisääntyisi ja eräs vastaaja epäilee irtisanomisten tarvetta. Lisäksi esiin nousi tarve lisäkoulutuksista ja huomio siitä, että tietoa transaktiodatan raportointiin siirtymisen edellytyksistä on vähän. Kaksi vastaajaa kertoi harkitsevansa oman yritystoiminnan lopettamista.

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu, mikä	Kouluttamisa ja asiakkaiden opastusta uuteen järjestelmään
Muu, mikä	Asiakkaiden siirtymisen sähköisyyteen, vaikka väkisin
Muu, mikä	Asiakkuuksien sähköistämistä
Muu, mikä	Asiakkaiden muutoskäyttäytymistä
Muu, mikä	Useille asiakkaille täysin uudet järjestelmät ja tavat toimia.
Muu, mikä	Ohjelmisto päivittyy ohjelmantoimittajan toimesta
Muu, mikä	mahdollisesti irtisanomisia
Muu, mikä	Uskon ohjelmantarjoajan toteuttavan muutokset ohjelmaan
Muu, mikä	Hinnankorotus, jokainen siirto maksaa rahaa!
Muu, mikä	en tiedä
Muu, mikä	en osaa sanoa
Muu, mikä	koulutusta
Muu, mikä	Kaikkien asiakkaiden sähköisyyteen siirtymistä.
Muu, mikä	en osaa sanoa
Muu, mikä	Essim muistiotositteet ja kassajärjestelmien kuitit ja skannatut kuitit vaikea saada taipumaan verohallinnon suunnitelmiin.
Muu, mikä	Asiakkaiden laskut nousee huimasti
Muu, mikä	Kuittisovelluksen, matkalaskujärjestelman
Muu, mikä	En osaa vastata
Muu, mikä	lisätoita asiakkaiden käyttämien myyntiraporttien yhteensopivuuden luomiseksi ohjelmiston kanssa.
Muu, mikä	Asiakkaiden toimintatapojen muuttamisen
Muu, mikä	tai mitä ilmeisemmin toiminnan lopettamisen
Muu, mikä	Osa asiakkaista kirjoittaa vielä käsin paperille laskun!!!
Muu, mikä	valtavasti selvittelytyötä ja kalliit tietoliikenneyhteydet
Muu, mikä	itseltä valtavasti lisää työtä
Muu, mikä	Harkitsisin yritykseni lopettamista
Muu, mikä	Liian vähän tietoa mitä on trak-raportointi edellyttäisi.

Kuva 16. Avoimet vastaukset kysymykseen 11.

Ristiintaulukoin kysymyksen 11. tilitoimiston koon mukaan jaoteltuna. Jaottelu on esitetty kuvassa 17. Vastaukset olivat hyvin samansuuntaiset tilitoimiston koosta riippumatta, ainostaan selkeä ero oli uuden järjestelmän käyttöönoton tarpeenarviossa, jonka mukaan 42 %:ia alle 2 henkilön tilitoimiston tarvitsisi uuden järjestelmän, kun yli 10 henkilön tilitoimistoissa työskentelevistä vain 22 %:ia arvioi tarvitsevansa uuden järjestelmän.

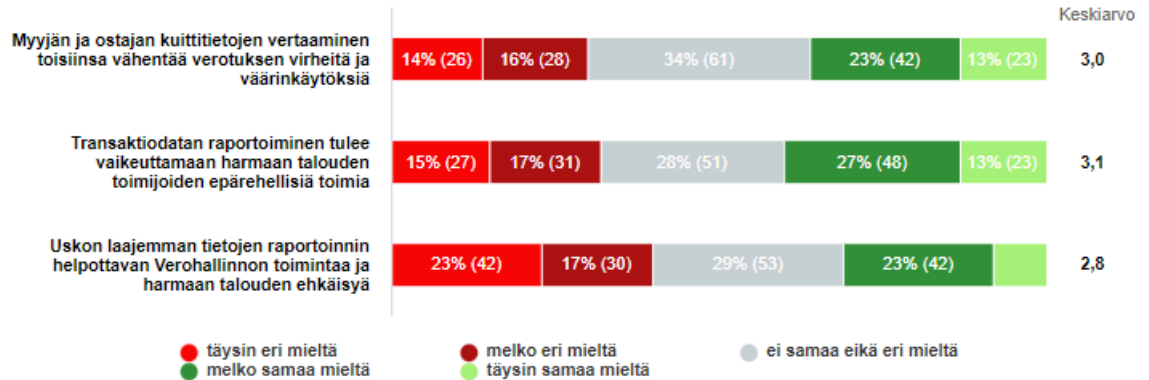

Kuva 17. Arvio resurssien tarpeesta tilitoimiston koon mukaan jaoteltuna (n 177)

6.5 Miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonnäköalaveroraportointi verojärjestelmän vähentämisen keinona

Opinnäytetyöni neljäs tutkimuskysymys oli ”miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonnäköalaveroraportointi verojärjestelmän vähentämisen keinona?” Tutkimusongelmaa mitasin kolmella eri kyselytutkimuksen kohdalla, jotka olivat kysymyksessä 9. Tutkimuskysymykseen 9. vastasi kaikki kyselyyn vastanneet 181 vastaajaa. Kysymyksissä pyysin vastaajaa arvioimaan väittämiä Likertin asteikolla, josta olen kertonut tarkemmin tämän opinnäytetyön kohdassa 5.2.

Väittämän ”myyjän ja ostajan kuittitietojen vertaaminen toisiinsa vähentää verotuksen virheitä ja väärinkäytöksiä?” kanssa täysin eri mieltä oli 14 %:ia, melko eri mieltä oli 16 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli suurin osa eli 34 %:ia, melko samaa mieltä oli 23 %:ia ja täysin samaa mieltä 13 %:ia vastaajista. Väittämän ”transaktiodatan raportointi tulee vaikeuttamaan harmaantalouden toimijoiden epärehellisiä toimia” kanssa täysin eri mieltä oli 15 %:ia vastaajista, melko eri mieltä oli 17 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli 28 %:ia vastaajista, melko samaa mieltä oli 23 %:ia ja täysin samaa mieltä 13 %:ia vastaajista. Väittämän ”uskon laajemman tietojen raportoinnin helpottavan Verohallinnon toimintaa ja harmaantalouden ehkäisyä” kanssa täysin eri mieltä oli 23 %:ia, melko eri mieltä oli 17 %:ia, ei samaa eikä eri mieltä oli suurin osa eli 29 %:ia, melko samaa mieltä oli 23 %:ia ja täysin samaa mieltä oli 8 %:ia vastaajista. Vastaukset on esitetty kuvassa 18.

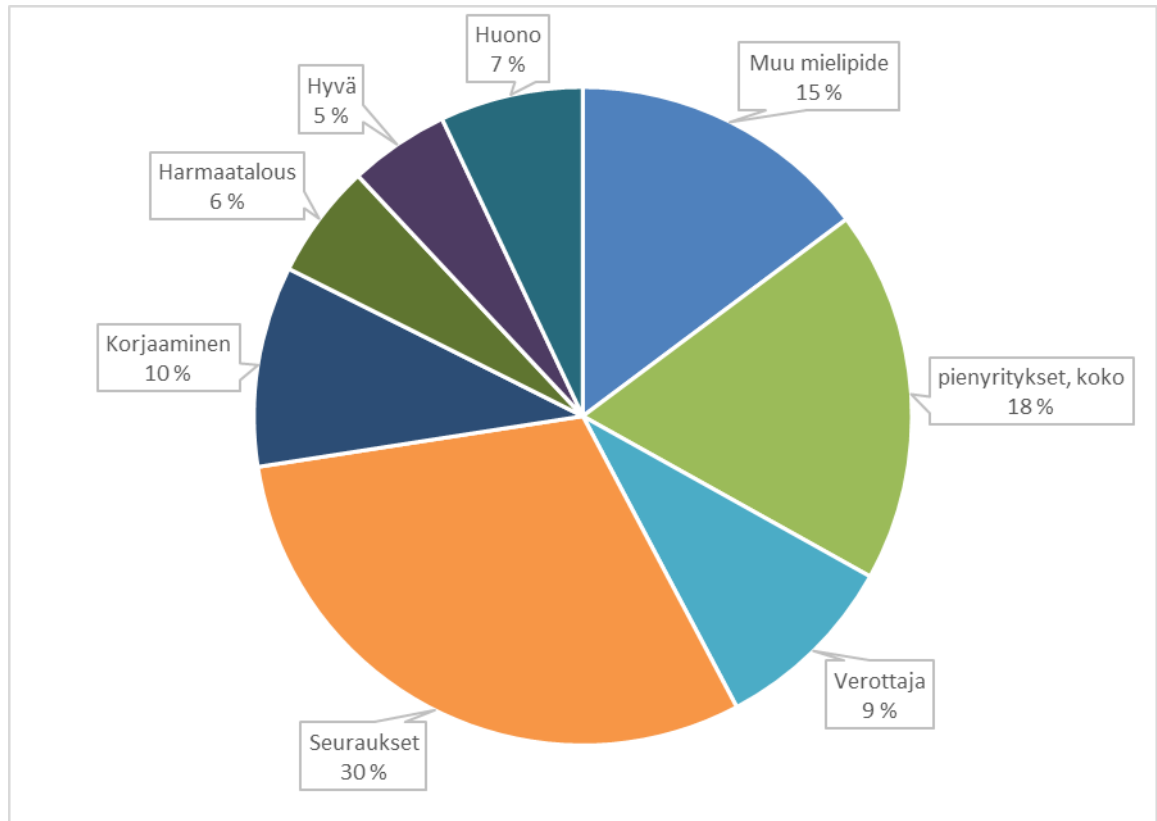

Kuva 18. Vastaajien arvio 9. kysymyksen alakohtiin 9.8, 9.9 ja 9.10 Likertin asteikon avulla lajiteltuna (n 181)

6.6 Avoin kommentti transaktiokohtaisesta arvonlisäveroraportoinnista

Kyselytutkimuksen viimeisessä kysymyksissä 15. vastaajan oli mahdollisuus jättää vapaa kommentti transaktiokohtaisesta arvonlisäveroraportoinnista. Avoimen kommentin jätti 76 vastaajaa, eli 42 %:ia kaikista kyselyyn vastaajista (n 181). Avointen kommenttien analysoimiseen käytin Webropol-ohjelman ”text mining”-työkalua, jonka avulla lähdin selvittämään vastauksissa useimmin käytettyjä sanoja ja aloin ryhmittelemään vastauksia ryhmiin. Ryhmittelyssä pidin mielessä opinnäytetyön pää- ja alatutkimuskysymykset, jotta ryhmittely auttaisi jäsentämään avoimia kommentteja niin, että ne vastaisivat osaltaan tutkimusongelmiin.

Lopulta ryhmittelin avoimet vastaukset niiden sisällöistä nousseisiin teemoihin, jotka on esitetty kuvassa 19. Varsinaisia ryhmiä muodostui 8 kpl, joista suurimmat ryhmät olivat seuraukset, pienyritykset/koko, muu mielipide ja korjaaminen. Osa kommenteista sisältyi tai voisi sisältyä useampaankin ryhmään. Ryhmittely toimiikin lähinnä teemojen esittelyssä eivätkä sulje toisiaan pois.

Kuva 19. Avointen vastausten ryhmät, kaikista vastauksista %:na (n 76)

6.6.1 Pienempien ryhmien vastaukset

Aloitan avointen vastausten läpi käynnin ryhmittäin, nostamalla esiin vastauksissa esiin nousseita teemoja. Kaikki avoimet vastaukset ovat luettavissa liitteessä 3.

Hyvä-ryhmässä oli 7 vastausta (5 %), jotka sisälsivät sanan hyvä, tai olivat muuten positiivisia sisällöltään. Vastauksista suurin osa totesi ajatuksen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä olevan hyvä ja oikeansuuntainen, mutta suunnitelmaa pidettiin vielä liian aukollisena ja keskeneräisenä. Yksi vastauksista piti suunnitelmaa hyvänä, jos se estää harmaata taloutta ja yksi neutraalina tai hyvänä, jos järjestelmät saadaan toimimaan. Kaikkiin avoimiin vastauksiin verratessa voidaan todeta, että hyvin pieni määrä vastaajista sanoi mitään positiivista transaktiokohtaisesta arvonlisäveroraportoinnista.

Sisällytin ryhmittelyyn myös huono-ryhmän, vaikka useampi vastaus oli sisällöltään skeptinen tai negatiivinen transaktiokohtaista raportointia kohtaan. Huono-ryhmään päässeet kommentit toivat esiin erityisesti, tai pelkästään sen, että vastaaja pitää transaktiokohtaista arvonlisäveroraportointia huonona muutoksena. Ryhmään jakautui 10 kommenttia (7 %), joissa 5:ssä toistui sana ”järjetön” ja muutosta pidettiin tällaisenaan järjettömänä, loput kommentit pitivät muutosta huonona tai turhana, jonka ei koettu tuovan toteutessaan tavoiteltuja hyötyjä.

Harmaatalous-ryhmässä oli 8 vastausta, eli 5 %:ia kaikista avoimista vastauksista sisälsi kommentin liittyen harmaaseen talouteen. Näistä vastauksista suurin osa oli sitä mieltä, että näillä suunnitelluilla toimilla tuskin saadaan vähennettyä harmaata taloutta, sillä harmaan talouden toimijat keksivät kyllä keinot, miten toimia jatkossakin. Suunnitelman koettiin enemmänkin ”kurittavan” yrityksiä ja lisäävän byrokratiaa. Kolme vastaajaa uskoi suunnitelman vähentävän harmaata taloutta, tosin yksi epäili muunkin talouden menevän mukana. Yhdessä kommentissa nostettiin esiin se, että datan ristiin vertailulla harmaan talouden kitkeminen tuskin onnistuu, eli menetelmää tulisi vielä kehittää ja miettiä.

Verottaja-ryhmään jaottelin kommentteja, joissa mainittiin Verohallinto tai muuten jätettiin kommentteja Verohallinnon järjestelmiin liittyen. Ryhmään lukeutui 13 vastausta (9 %). Ryhmän vastauksissa nousi esiin se, että suunnitelmaa ei pidetä tarpeeksi loppuun asti suunniteltuna, osan mielestä Verohallinto on ajatellut suunnitelman vain omasta näkökulmastaan, eikä tilitoimistojen ja ”kentällä”-olevien mielipiteitä ole otettu huomioon tarpeeksi. Kommenteissa nousi esiin myös epäily siitä, miten transaktiodataan siirtyminen tulisi toimimaan, kun jo olemassa olevien Verohallinnon järjestelmien kanssa on ollut puutteita. Suunnitelma nähtiin lähinnä Verohallintoa työllistävänä hankkeena.

Korjaaminen ryhmään tuli 14 vastausta (10 %:ia), joissa tulorekisteri mainittiin 5:ssä vastauksessa. Tulorekisteriin liittyvissä kommentteissa nousi esiin huoli siitä, miten virheiden korjaaminen tulee toteutumaan transaktiokohtaiseen raportointiin siirtyessä, kun se on koettu aikaa vieväksi ja vaikeaksi tulorekisterissäkin. Muissakin korjaaminen-ryhmän kommentteissa nousi esiin se, että laajempi ilmoittaminen tulee lisäämään virheitä ja niiden korjaaminen tulee olemaan vaikeaa ja aikaa vievää.

6.6.2 Suurempien ryhmien vastaukset

Pienyritykset, koko -ryhmään lajittelin vastauksia, joissa mainittiin yrityksen kokoon liittyviä kommentteja. Yhteensä tähän ryhmään lajittelin 26 vastausta eli 18 %:ia. Pienten yritysten asema oli selkeä esiin noussut huoli avoimissa vastauksissa. Seitsemässä kommentissa transaktiokohtaiseen arvonlisäveronraportoimiseen siirtymisen koettiin ajavan alas pieniä yrityksiä Suomessa, niin tilitoimistoja, kuin tilitoimistojen asiakkaitakin. Kuusi vastaajaa oli sitä mieltä, että transaktiokohtaiseen raportointiin siirtyessä, pitäisi olla joku euromääräinen raja, joka rajaisi pienimmät toimijat pois sen velvoittavuudesta. Viisi kommenttia nosti esiin sen, että kaikki pienet yritykset eivät käytä digitaalisia ohjelmia, eikä heillä välttämättä ole osaamistakaan siirtyä käyttämään digitaalisia ohjelmia tai se ei olisi taloudellisesti kannattavaa.

Seuraukset-ryhmä, oli isoin ryhmä, jonka kokosin. Se piti sisällään erilaisia vastauksia, joissa nostettiin esiin transaktiodatan raportointiin siirtymisen aiheuttamia seurauksia vastaajien mielestä. Ryhmään jaottelin 43 vastausta, eli 30 %:ia. Seurauksien kohdalla kommentteissa nousi usein esiin se, että muutos tulee lisäämään työn määrää tilitoimistoissa, osa kokisi saavansa mahdollisesti lisää asiakkaita. Lisäksi muutoksen koettiin lisäämään kustannuksia, joita aiheuttavat muun muassa työn määrän lisääntyminen, ohjelmistojen päivitykset tai uuden ohjelmiston hankinta, virheiden korjailu ja muu manuaalinen työ. Tilitoimistojen korkeammat kustannukset siirtyvät vuorostaan asiakkaiden hintoihin ja pienten yritysten koettiin jäävän siinä helposti taloudellisesti hyvin ahtaalle. Lisäksi tässä ryhmässä nousi edelleen esiin se, että on olemassa iso joukko asiakkaita, jotka eivät käytä sähköisiä taloushallinnon välineitä ja niihin pakkosiirtyminen tulisi todennäköisesti ajamaan alas pieniä toimijoita ja tulisi vaikeuttamaan esimerkiksi metsätalouden harjoittajia. Osa vastaajista totesi, että muutos ei juurikaan vaikeuttaisi heidän arkeaan, mutta ”voittajana” he pitäisivät tässä muutoksessa ohjelmistotaloja, joiden koettiin saavan suurimman hyödyn transaktiokohtaiseen raportointiin siirtymisestä.

Viimeinen avointen vastausten lajittelu ryhmä oli muu mielipide -ryhmä, johon kokosin vastauksia, joissa oli kommentteja, jotka halusin rajata omaan ryhmäänsä. Muu mielipide ryhmään rajasin 21 kommenttia (15 %). Eräs vastaaja sanoi, että ei ole juurikaan mitään mieltä, mutta toivoo, että jos tähän transaktiodatan arvonlisäveroraportointiin siirrytään, on kohtelu kaikille tasapuolista. Eräs vastaaja toi esiin tietoturvakysymyksen, miten se hoidettaisiin näin laaja-alaisen datan siirron yhteydessä. Eräs vastaaja esitti kysymyksen, miten esimerkiksi arvonlisäveron vähennyskelpoisuus saataisiin selvitettyä kuitista. Lisäksi vastauksissa tuotiin esiin se, että transaktiokohtaisen arvonlisäveroraportoinnin ei uskota muutoksena toimivan tai että ei kaivata muutoksia yleensä. Myös tiedotuksen puute nousi esiin vastauksista.

7 Pohdinta

Opinnäytetyöni tutkimuksen tarkoituksena oli vastata kysymykseen ”miten transaktiokohtainen arvonlisäveronraportointi tulisi toteutuessaan vaikuttamaan tilitoimistojen toimintaan”, jota selvitin alakysymyksillä, onko tilitoimistot kuulleet Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin, miten tilitoimistot kokevat mahdolliseen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen, mitä resursseja siirtyminen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin tilitoimistojen kannalta vaatisi ja miten tilitoimistoissa koetaan transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi verojäämän vähentämisen keinona. Tutkimus rajattiin koskemaan tilitoimistossa työskenteleviä. Tutkimukseen vastasi 181 vastaajaa, joista 42 %:ia jätti avoimen kommentin liittyen transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin. Tutkimuksen aihe on siis ajankohtainen ja mielipiteitä herättävä.

Tutkimustulosten perusteella suurin osa vastaajista oli kuullut Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktiokohtaiseen raportointiin. Tieto oli tavoittanut parhaiten alalla pidempään työskennelleet ja vähiten alle viisi vuotta työskennelleet.

Selvittäessä tilitoimiston kokemusta transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä, oli tulokset enemmän negatiivisen kokemuksen puolella. Transaktiodatan raportoinnin ei koettu helpottavan raportointityötä, eikä se ollut suurelle osalle vastaajista miellyttävä suuntaus arvonlisäveronraportoinnin muuttuessa.

Transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen, ei yleisesti uskottu lisäävän asiakkaita tilitoimistolle, eikä toisaalta helpottavan myöskään asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaisen seuraamista. Näiden edellisten kysymysten kohdalla tosin melkein puolet vastauksista jakautuivat Likertin asteikon keskelle tai positiivisemmalle puolelle, joten yleinen käsitys ei ollut näiden kysymysten kohdalla niin jyrkästi negatiivinen, vaan viidesosa vastaajista näki transaktiodatan lisäävän asiakkaita melko varmasti tai varmasti, ja yli neljäsosa näki transaktiodatan raportoinnin helpottavan asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista melko varmasti tai varmasti. Tutkimustuloksissa tuli esiin myös mielenkiintoinen havainto reaaliaikaisen taloustilanteen seuraamisen kohdalla, nimittäin lievä negatiivinen korrelaatio, jonka perusteella vastaukset menivät sen suuntaisesti, että pidempään työskennelleet olivat useammin sitä mieltä, että he eivät usko transaktiokohtaisen raportoinnin helpottavan yrityksen reaaliaikaista taloustilanteen seuraamista. Muita tilastollisesti merkittäviä korrelaatioita ei tutkimuksessa tullut esiin.

Tutkimustuloksista ilmeni myös, että suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että esitetyt arvonlisäveroilmoitus ei auttaisi heidän työtään. Esiin nostettiin se, miten jotkut järjestelmät tekevät ilmoituksen jo nykyisillä tiedoilla lähes valmiiksi. Osa epäili esitetyn arvonlisäveroilmoituksen jopa haittaavan työtä, koska sen mahdollisten virheiden korjaaminen ja löytäminen voisi viedä aikaa enemmän. Tulorekisterissä tiedonsiirto on tehty samankaltaisesti, kuin nyt suunnitellussa transaktiokohtaisen datan siirrossa on aikomus tehdä, joten kyselytutkimuksessa kysyin miten tulorekisterin käyttö ja toimivuus on sujunut. Suurin osa vastaajista oli käyttänyt tulorekisteriä ja totesi tietojen siirron onnistuneen melko hyvin tai erittäin hyvin. Avoimissa vastauksissa tosin nostettiin esiin sitä, että vaikka tietojen siirto tulorekisteriin on onnistunut hyvin, on virheiden korjaaminen ollut aikaa vievää ja hankalaa. Virheiden huomaaminen ja korjaaminen on selkeä huolenaihe, joka nousi esiin tutkimuksessa useassa eri yhteydessä.

Tilitoimiston resurssien tarvetta selvittäessä, kysyin taustakysymyksenä, kuinka monen asiakkaan kanssa vastaaja käyttää digitaalista kirjanpito-ohjelmaa tai laskutusohjelmaa. Kuten aiemmin tässä opinnäytetyössä olen kertonut, transaktiodatan raportoinnissa datan siirtäminen, on suunniteltu tehtävän digitaalisen kirjanpito-ohjelman tai laskutusohjelman kautta. Kirjanpito-ohjelmia oli käytössä jonkun asteisesti lähes kaikkien asiakkaiden kanssa, laskutusohjelmia ei ollut käytössä ihan niin paljoa. Vaikka tilitoimistoilla on käytössä erilaisia digitaalisia ohjelmia, niin avoimissa vastauksissa nousi kuitenkin esiin se, että vielä on useita asiakkaita, joiden kanssa kirjanpitoa tehdään paperisena, eikä tilitoimistoissa koeta, että kaikilla asiakkailla olisi tosiasiasa mahdollisuus siirtyä digitaalisiin ohjelmiin. Tutkimustuloksista selvisi myös, että yli puolet vastaajista ei osannut sanoa onnistuisiko transaktiodatan lähettäminen jo nykyisillä järjestelmillä, noin kolmannes uskoi sen onnistuvan ja loppu viidennes ei uskonut datan siirron onnistuvan nykyisillä järjestelmillä. Mielenkiintoinen havainto oli, että alle viisi vuotta taloushallinnon alalla työskennelleet uskoivat selkeästi enemmän, että transaktiodatan siirtäminen onnistuu jo nykyisillä järjestelmillä, kuin sitä kauemmin työskennelleet. Alle viisi vuotta työskennelleistä kuukaan ei vastannut, että siirto ei vastaajan arvion mukaan onnistuisi.

Kyselyn perusteella enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että transaktiodatan raportointi ei tule vähentämään tulevaisuudessa työntekijöiden määrää tilitoimistoissa, eikä se tule myöskään lisäämään asiakkaita tilitoimistoille. Sen sijaan transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtyminen tulee lisäämään työmäärää ja ohjelmistokustannuksia. Tilitoimistojen tarvitsemien resurssien kannalta transaktiodatan raportointiin siirtymisen ei siis uskota vähentävän ainakaan työntekijöiden tarvetta, eli se pysyisi samana tai jopa lisääntyisi, koska koettiin, että työmäärä lisääntyy eikä transaktiodatan raportointi helpota ainakaan asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista. Järjestelmäkustan-

nusten uskotaan nousevan. Vanhaa järjestelmää tulee vähintään päivittää ja reilu kolmannes joutuisi arvionsa mukaan ottamaan käyttöön kokonaan uuden järjestelmän. Resursseina tarvittaisiin myös koulutusta uudesta järjestelmästä niin itselle kuin asiakkaille.

Transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtyminen verojäämän vähentämisen keinona jakoi vastaajien mielipiteitä muita tutkimuskysymyksiä enemmän, vastausten keskiarvo oli lähempänä neutraalia aluetta. Myyjän ja ostajan kuittitietojen vertaamisen uskottiin enemmistön mukaan, vähentävän verotuksen virheitä ja väärinkäytöksiä melko varmasti tai varmasti, tai ei oltu asiasta samaa eikä eri mieltä. Lisäksi suurimman osan mielihäilytti siitä, vaikeuttaako transaktiodatan raportointi harmaan talouden toimijoita, kallistui kannattamana sitä, että toiminta vaikeutuu transaktiodatan raportoinnin myötä, tai asiasta ei oltu samaa eikä eri mieltä. Samansuuntaisesti edellisen kanssa uskottiin myös transaktiodatan raportoinnin helpottavan verohallinnon toimintaa ja sitä kautta harmaan talouden ehkäisyä.

Tutkimustulosten ja avointen kysymysten perusteella analyysini mukaan yleinen kokemus transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä näyttäisi olevan enemmän negatiivinen kuin positiivinen. Muutoksen uskotaan lisäävän suhteessa enemmän työtä ja kustannuksia, kuin sen uskotaan tuovan hyötyjä. Toisaalta asiasta kaivattaisiin lisätietoja ja uutisointia. Tällä hetkellä suunnitelma näyttäytyy monelle keskeneräisenä ja liian idealistisena, joka ei tulisi käytännössä toimimaan. Vastauksissa nousikin esiin, että kaivattaisiin enemmän yhteistyötä ”kentällä toimijoiden” kanssa, jotta suunnitelmia ei tehtäisi vaan Verohallinnon norsunluutornista käsin, vaan yhteistyössä niiden kanssa, jotka käytännössä operoivat asiakkaiden ja eri ohjelmistojen kanssa. Verohallinto on järjestänyt suunnitteluvaiheessa yhteistyötapaamisia juuri kentällä toimijoiden kanssa (Verohallinto 2020c, 49) mutta ehkä se ei ole tavoittanut kaikkia, tai yhteistyön määrää ei pidetä riittävänä. Harmaan talouden ehkäisyssä suurin osa vastaajista piti transaktiokohtaista raportointia Verohallintoa helpottavana ja harmaan talouden toimijoita vaikeuttavana muutoksena, mutta avoimissa vastauksissa nousi esiin se, että harmaan talouden määrään sen ei siltikään pääosin uskota vaikuttavan.

7.1 Reliaabelius tässä opinnäytetyössä

Reliaabelius eli luotettavuus tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta, eli sitä että kysely antaa tutkijasta riippumatta samat vastaukset, jos tutkimus toistetaan. Reliaabeli tutkimus antaa aina ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Vilka 2012, 152).

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen reliaabeliuuteen on kiinnitetty huomiota vähentämällä satunnaisvirheiden esiintymistä käyttämällä kyselytutkimuksessa internetlomaketta, joka

on pyritty laatimaan mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta vastaaja näkee koko aika kysymyksen, johon on vastaamassa ja voi tarvittaessa vaihtaa vastausvaihtoehtoaan. Lisäksi tulosten raportointiin ja analysoimiseen on käytetty Webropol-ohjelman omia raportointityökaluja ja tiedon siirtoa, jolloin tutkijan mahdolliset näppäilyvirheet jäävät pois ja kuvauksia tehdessä raportointivaiheessa tulosten todenperäisyyttä on ollut helppo tarkastaa vertaamalla sitä Webropol-ohjelmassa olevaan aineistoon.

Tutkimuksen luotettavuus voi vaarantua myös sellaisella satunnaisvirheellä, jos tutkittava ymmärtää jonkun asian eri tavoin, kuin tutkija (Vilkkä 2021, 152). Kyselytutkimukseni alkuun sisällytin pienen tekstin, jossa kerroin mistä transaktiokohtaisesta arvonlisäveron raportoinnista on kyse, tällä halusin varmistaa, että vastaajat tietävät mistä asiassa on kyse ja osaisivat vastata sen perusteella kysymyksiin. Suurin osa kyselyyn vastaajista vastasi kuulleensa jo aiemmin tutkimuksen aiheesta.

Kyselytutkimuksessani oli kuitenkin kysymys ”arvioi prosentteina, kuinka monen asiakkaan kanssa käytätte digitaalista kirjanpito-ohjelmaa”. Tutkimuksen avoimissa vastauksissa eräs vastaaja nosti esiin sen, että kysymys olisi kannattanut muotoilla tarkemmin, eikä hän ollut varma mitä kysymyksellä tarkkaan ottaen haettiin, sillä hän siirsi kaikkien asiakkaiden tiedot lopulta digitaalisella kirjanpito-ohjelmalla, mutta sähköisesti hän ei saanut tietoja kaikilta asiakkailtaan. Kysymyksen tarkoitus oli mitata juuri sitä, kuinka monen asiakkaan kanssa digitaalista ohjelmaa käytetään (eli asiakas käyttäisi myös ohjelmaa), mutta kysymys on saatettu ymmärtää väärin, koska se ei ollut täsmällisemmin muotoiltu. Asia kannattaa ottaa huomioon kyseessä olevan kysymyksen vastauksia tarkasteltaessa, mutta tutkimuksen luotettavuuden kannalta kyseessä oleva kysymys ja sen sisällön ymmärtäminen, ei ole kovin suuri tekijä, koska kysymyksellä haluttiin lähinnä mitata sitä, onko tilitoimistoilla minkä verran jo käytössä ohjelmistoja, joita mahdollisesti jatkossa voisi käyttää transaktiodatan siirtämiseen.

Tutkimuksen reliabiliteettia tukee myös se, että tutkimuksen otanta oli satunnaisesti valittu ja tutkimukseen vastasi 181 vastaajaa, joka määrällisesti jo melko hyvin tuo esiin tilitoimistojen äänen ja mielipiitteet eli edustavat hyvin perusjoukkoa. Lisäksi kyselytutkimus toteutettiin anonyymisti, eikä vastauksiin täten ole vaikuttanut esimerkiksi tutkijan läsnäolo tai tieto siitä, että tutkija voisi yhdistää vastaukset vastaajaan, näin ollen vastauksia voidaan pitää luotettavana ja rehellisinä.

7.2 Validius tässä opinnäytetyössä

Tutkimuksen validius tarkoittaa sitä, että tutkimus on validi eli pätevä ja mittaa sitä, mitä sen on suunniteltu mittaavaan. Validissa tutkimuksessa tutkija on onnistunut siirtämään teorian käyttämäänsä mittaristoon niin, että se mittaa haluttua asiaa (Vilka 2021, 153).

Tämän tutkimuksen validiuden eli pätevyuden varmistamiseksi tutkimus tehtiin määrällisenä tutkimuksena, jotta se vastaisi kattavasti tutkimusongelmiin ja sillä saataisiin halutun suuren joukon mielipide kuuluviin. Kyselylomakkeeseen sisällytin avoimen kommenttikentän, jotta varmistuin siitä, että vastaajat voivat vastata jotain, mitä en ole ymmärtänyt kysyä. Pidin tätä erityisen tärkeänä validiuden takia siksi, että opinnäytetyöni tutkimuksen oli tarkoitus kertoa tilitoimiston näkökulma ja jos avointa kenttää ei olisi ollut, ei näkökulmaa olisi ollut mahdollisuutta saada niin kattavasti esille kuin nyt oli.

Kaikki kyselytutkimuksen kysymykset oli johdettu vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin, joten mielestäni ne tukivat hyvin tutkimuksen tavoitetta ja mahdollistivat sen, että tutkimus vastasi nimenomaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen patterikysymykseen sisällytin kontrollikysymyksen, joka varmisti sitä, että vastaaja on vastannut tiedostaen mitä kysytään. Kokonaisuudessaan suunnittelin kyselylomakkeen tiiviiksi, johon vastaaminen on helppoa, eikä vie paljoa aikaa. Lopuksi testasin lomakkeen toimivuutta ennen sen julkaisemista ja muutin sitä saadun palautteen perusteella.

Kokonaisuudessaan tutkimusprosessi onnistui mielestäni tavoitteiden mukaisesti ja tutkimus on reliaabeli ja validi.

7.3 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksen tietoperustan selvittämissä vaiheissa ja myöhemmin tutkimusprosessissa nousi esiin hyviä jatkotutkimuksen aiheita. Ensimmäinen aihe on transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen todellisten kustannusten selvittäminen. Tässä opinnäytetyössä en ottanut kantaa Verohallinnon esittämien kustannusten määrään, koska transaktiokohtaisen arvonlisäveroraportoinnin suunnitelmat ovat vielä niin aikaisessa vaiheessa, että todellisia kustannuksia on vaikea arvioida. Tämä jatkotutkimusaihe olisikin mielestäni ajankohtainen sitten, kun tiedetään tarkemmin suunnitelman toteutusajataulu ja siihen siirtymisen vaiheet, tällöin voidaan todenperäisemmin selvittää minkälaisia kustannuksia siirtyminen todellisuudessa aiheuttaisi.

Toinen jatkotutkimusaihe olisi selvittää transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisen ohjelmistotalojen näkökulmasta. Olisi mielenkiintoista selvittää esimerkiksi tässä

opinnäytetyössä esiin tulleiden neljän suurimman taloushallinnon ohjelmantarjoajan kannalta, mitä heillä tulisi ohjelmistoissa muuttumaan, miten transaktiodatan siirto ohjelmilla käytännössä toimisi ja minkälaisia vaatimuksia se asettaisi ohjelman käyttäjille.

Kolmas jatkotutkimusaihe olisi virheiden korjaamisen selvittäminen, miten esimerkiksi muissa maissa, joissa käytetään transaktiokohtaista raportointia, virheitä on korjattu ja miten ne käytännössä voitaisiin korjata Suomessa, jos transaktiokohtaiseen raportointiin siirryttäisiin.

7.4 Oman opinnäytetyöprosessin arvioiminen ja oma oppiminen

Aloitin opinnäytetyöprosessin toukokuussa 2021 aiheen valinnalla ja suunnittelulla. Aiheen valinta sujui helposti, sillä olin kiinnostunut verotukseen liittyvästä opinnäytetyöaiheesta ja ohjaajan kanssa keskusteltuani tulin siihen tulokseen, että transaktiokohtainen arvonlisäveronraportointi on aihe, josta haluan tehdä opinnäytetyöni. Tilitoimiston näkökulman sisällytin aiheeseen oman mielenkiinnon pohjalta ja ajattelin sen olevan hyvä näkökulma, josta voisin tehdä kyselytutkimuksen. Ennen lopullista aiheen lukkoon lyöntiä tein vielä asiasanahakuja eri tietokannoista, jotta varmistuisin siitä, että aiheeseen löytyy lähteitä. Aiheen valinnan jälkeen tein opinnäytetyösuunnitelman ja aikataulutuksen.

Alkuperäisen aikatauluni mukaan olin suunnitellut saavani tietoperustan valmiiksi kesäheinäkuun aikana, jolloin olisin samaan aikaan tehnyt myös kyselylomakkeen valmiiksi. Todellisuudessa tietoperustan tekemiseen meni kuitenkin pidempi aika, sillä syvällisten ja hyvien lähteiden löytäminen osoittautuikin kohtalaisen vaikeaksi ja aikaa vieväksi prosessiksi, vaikka esiselvitykseni mukaan luulin, että lähteitä on hyvin saatavilla. Lopulliseen työhön halusin, että tietoperusta olisi mahdollisimman kattava ja hyvistä lähteistä koottu, joten aikataulun venymisestä huolimatta päätin jatkaa sen tekoa pidempään. Tietoperusta valmistui elokuun alussa ja mielestäni löysin siihen kattavasti erilaisia lähteitä ja olen tyytyväinen siihen, minkälainen siitä lopulta muodostui.

Koska tietoperustan valmistuminen venyi, venyi myös kyselylomakkeen lähettäminen. Alkuperäisesti olin suunnitellut lähettäväni kyselylomakkeen kesälomien loputtua, mutta uudella aikataululla lähetin sen lokakuun puolivälissä. Kyselylomakkeen olisin voinut saada valmiiksi aikaisemminkin, mutta halusin rauhassa muotoilla lomakkeen mahdollisimman hyväksi, jotta se mittaisi mahdollisimman hyvin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä. Lomakkeen tein tutkimuskirjallisuuden perusteella, johon perehdyin ennen tutkimuskyselyn tekoa.

Kysely oli auki 12 päivää, jonka jälkeen aloitin heti tulosten analysoinnin. Tuloksia analysoin Webropol-ohjelman omilla työkaluilla, Excelillä sekä Wordilla. Tulosten analysointiin ja raportin lopulliseen kirjoittamiseen olin aikatauluttanut 2 viikkoa aikaa, jossa pysyin hyvin.

Mielestäni opinnäytetyöni tutkimus onnistui hyvin, sain 181 vastausta, joka ylitti tutkimusprosessin alkuvaiheessa asettamani tavoitteen (100 vastausta). Tutkimuksen analysointi oli erittäin mielenkiintoista ja sain vastauksissa tilitoimiston näkökulman esille ja pääsin mielestäni opinnäytetyöni tavoitteeseen kertoa tilitoimistossa työskentelevien mielipiteitä transaktiokohtaiseen arvonlisäveroraportointiin siirtymisestä.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli hyvin opettavainen. Opin muun muassa, että aikatauluja ei kannata asettaa liian tiukaksi, ja aikataulutuksessa kannattaa ottaa huomioon se, että yllätyksiä voi tulla matkan varrella, tällöin aikataulu ei heti veny alkuperäisestä, vaan sitä voi mukauttaa paremmin vallitsevaan tilanteeseen.

Opinnäytetyön tutkimusprosessissa opin tutkimusmenetelmien käyttöä käytännössä, kyselylomakkeen suunnittelua sekä tulosten analysointia ja raportointia. Tutkimusten analysoinnissa sain hyödyntää koulutuksessa aiemmin oppimiani analysointitaitoja. Opinnäytetyöprosessissa osallistuin Haaga-Helian tarjoamaan kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmäpajaan, joka oli erittäin hyödyllinen ja auttoi minua etenemään opinnäytetyön tutkimusprosessissa.

Opinnäytetyöprosessi lisäsi myös tiedonhakutaitojani ja lähdekritiikkiä. Nämä ovat mielestäni tärkeitä taitoja myös työelämässä, joten niiden vahvistuminen on erittäin hyvä ammatillisen kasvun kannalta. Ammatillista kasvua lisäsi myös opinnäytetyön aiheeseen syvennyminen, jossa opin muun muassa paljon uutta tietoa arvonlisäveroraportoinnin nykyisistä heikkouksista ja syistä miksi siihen kaivataan muutosta.

Lähteet

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.

Eduskunta 2014. Suomen liittyminen Euroopan Unioniin -tietopaketti. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/eu/suomen-liittyminen-eu/Sivut/default.aspx>. Luettu: 7.8.2021.

Euroopan komissio 2017. Euroopan komissio ehdottaa EU:n alv-järjestelmän kauaskantoista uudistamista. Luettavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_17_3443 Luettu: 2.9.2021.

Euroopan komissio 2017b. VAT Listings - Implementation in EU Member States. Luettavissa: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat_listings_in_eu_en.pdf Luettu: 4.9.2021.

Euroopan komissio 2020a. Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States. Luettavissa: https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2020-09/vat-gap-full-report-2020_en.pdf Luettu: 9.8.2021

Euroopan komissio 2020b. VAT Gap: Frequently asked questions. Luettavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_1580 Luettu: 2.9.2021.

Euroopan komissio 2020c. Fair and Simple Taxation: Commission proposes new package of measures to contribute to Europe's recovery and growth. Luettavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1334 Luettu: 2.9.2021.

Euroopan komissio 2020d. Questions and Answers on the Tax Package. luettavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_1337 Luettu: 2.9.2021.

Euroopan komissio 2020e. VAT gap report, fact sheet. Luettavissa: https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2020-09/vat-gap-factsheet-2020_en.pdf. Luettu: 2.9.2021.

Euroopan Komission tiedonanto. Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta - aika tehdä päätöksiä COM(2016) 148 lopullinen. Annettu 7.4.2016.

Eurooppatiedotus 2021. Brexit – Iso-Britannian ero EU:sta. Luettavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2021/05/06/brexit/> Luettu: 30.8.2021.

Harmaan talouden selvitysyksikkö 2021. Arvonlisäveron virheet – Maksetun arvonlisäveron vaje. Luettavissa: https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2021_01-arvonlis%C3%A4veron-virheet---maksetun-arvonlis%C3%A4veron-vaje.pdf Luettu 1.9.2021.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita. Helsinki.

Juanto, L., Punavaara, A. & Saukko, P. 2018. Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus. Alma Talent. Helsinki.

Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/> Luettu: 10.10.2021.

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas: Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolautakunta 2017. Työ- ja elinkeinoministeriö. Yleisohje arvonlisäveron kirjaamisesta. Luettavissa: https://kirjanpitolautakunta.fi/documents/10197/10349155/ALV_YO_1711.pdf Luettu: 27.8.2021.

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> Luettu: 10.10.2021.

Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 9.9.2016/768.

Neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/1112, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2020, täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/2026 muuttamisesta soveltamispäivien osalta covid-19-pandemian vastatoimena. EUVL L 244, 29.7.2020, s. 9—10.

Nyrhinen, R., Hyttinen, P. & Lamppu, K. 2019. Arvonlisäverotus käytännössä. Alma. Helsinki.

OECD 2010. Forum and tax administration. Guidance note: Guidance for the Standard Audit File – Tax Version 2.0. Luettavissa: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/45045602.pdf> Luettu: 6.9.2021.

OECD 2020. Consumption Tax Trends 2020: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues. Luettavissa: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/consumption-tax-trends-2020_152def2d-en#page1 Luettu: 4.9.2020.

Penttinen, S. & Talus, K. 2017. Avaimet EU-oikeuteen. Edita. Helsinki.

Sanastokeskus TSK. TEPA-termipankki: Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Luettavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/resurssi> Luettu: 14.10.2021.

Sanastokeskus ry 2009. Pankki- ja rahoitussanasto. Luettavissa: http://www.tsk.fi/tsk/pankkisanasto/fi/hakemistot-290.html?page=get_id&id=ID197&vocabulary_code=TSKBANK Luettu: 30.8.2021.

SNI 2020. SAF-T & VAT reporting. Luettavissa: <https://snitechnology.net/saft/> Luettu: 4.9.2021.

SNI 2021. SAF-T reporting becomes mandatory in Romania. Luettavissa: <https://snitechnology.net/saf-t-reporting-becomes-mandatory-in-romania/> Luettu: 15.9.2021.

Tieteen termipankki 2021. Taloustiede: resurssi. Luettavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Taloustiede:resurssi> Luettu: 14.10.2021.

Tilastokeskus 2021. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

Tilastokeskus. Tilastokoulu. Johdatus tilastotieteeseen. Spearmanin järjestyskorrelaatio-kerroin. Luettavissa: https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sialto&course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=4&subject_id=7 Luettu: 29.10.2021.

Tulorekisteri 2020. Tulorekisterin tekninen rajapinta. Luettavissa: <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/suorituksen-maksajat/ilmoittamisen-kanavat/tekninen-rajapinta/> Luettu: 30.8.2021.

Valtioneuvosto 2020. Valtioneuvoston periaatepäätöskansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2020–2023. Annettu 11.6.2020

Valtioneuvoston julkaisuja 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu: 4.9.2021.

Verohallinto 2020a. Arvonlisäveroprosentit. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/arvonlisaveroprosentit/> Luettu: 9.8.2021.

Verohallinto 2020b. Tavoitteena reaaliaikainen alv-raportointi. Luettavissa: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/verotuksen_muutoksia/alv-raportoinnin-tulevaisuus/lasku-ja-kuittikohtainen-raportointi/ Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2020c. Transaktiokohtainen alv-raportointi, Alv-ilmoittamisen tulevaisuus -projektin ehdotus ja loppuraportti.

Verohallinto 2020d. Usein kysyttyä alv-raportoinnin muutoksista. Luettavissa: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/verotuksen_muutoksia/alv-raportoinnin-tulevaisuus/usein-kysytty%C3%A4/ Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021a. Arvonlisäveron ilmoitus- ja maksuohjeet. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/ilmoitus-ja-maksuohjeet/> Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021b. Veroilmoitus oma-aloitteisista veroista (4001). Luettavissa: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/kuvaus/veroilmoitus_omaaloitteisista_veroista_ / Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021c. Veroilmoitus oma-aloitteisista veroista (4001) -lomake. Luettavissa: https://www.vero.fi/contentassets/48f889722c1e43f1a4a0589f817e9d95/4001_verohallinnonlomake.pdf Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021d. Arvonlisäveron, valmisteveron ja muiden oma-aloitteisten verojen palautuksen maksaminen. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/omaaloitteiset-verot/palautuksen-maksaminen/> Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021e. Verohallinnon rajapinnat Vero API ja ApitamoPKI. Luettavissa: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/kehittaja/veron-rajapintapalvelut/> Luettu: 30.8.2021.

Verohallinto 2021f. EU:n arvonlisäverouudistus voimaan kolmen päivän kuluttua – mikä kaikki muuttuu 1.7.2021? Luettavissa: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2021/eun-arvonlis%C3%A4verouudistus-voimaan-kolmen-p%C3%A4iv%C3%A4n-kuluttua--mik%C3%A4-kaikki-muuttuu-1.7.2021/> Luettu: 2.9.2021.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Helsinki.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus. Jyväskylä.

Your Europe 2021. Alv-säännöt ja alv-kannat. Luettavissa: https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_fi.htm#shortcut-6 Luettu: 30.8.2021.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi

Verohallinnossa on tehty suunnitelma arvonlisäveron ilmoituskäytäntöjen laajentamisesta niin, että raportointi tulisi tehdä lasku- ja kuittikohtaisesti, eli transaktioittain. Käytännössä suunnitelman mukaan raportoinnin voisi tehdä rajapinnan avulla suoraan sähköisestä kirjanpito-ohjelmasta tai laskutusjärjestelmässä (esim. tulorekisteriin tietojensiirto on toteutettu myös rajapinnan avulla). Uudenlainen raportointikäytäntö mahdollistaisi jatkossa myös esitätetyn arvonlisäveroilmoituksen.

Suunniteltu transaktiodatan raportointi on osa Verohallinnon toimia, jolla pyritään vähentämään arvonlisäverovajetta, eli keraamatta jäänyttä arvonlisäveroa.

1. Tilitoimistonne työntekijämäärä?

henkilöä

2. Kuinka kauan olet itse työskennellyt taloushallinnon alalla?

alle 1 v

1 - 4 v

5 - 9 v

10 - 14 v

15 - 19 v

20 v tai yli

3. Oletko kuullut aiemmin Verohallinnon suunnitelmasta siirtyä transaktio eli kuitti- ja laskukohtaiseen raportointiin?

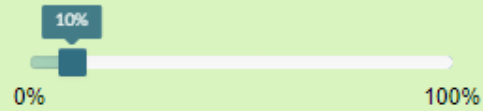
Kyllä

En

Transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi

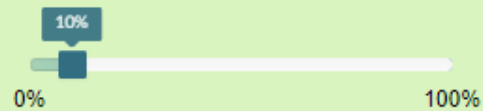
Kun vastaat alla oleviin kysymyksiin vedä hiirellä/sormella sinistä ruutua sopivaan kohtaan

4. Arvioi prosentteina kuinka monen asiakkaan kanssa käytätte digitaalista kirjanpito-ohjelmaa?

5. Mitä kirjanpito-ohjelmaa/ohjelmia käytätte?

6. Arvioi prosentteina kuinka monen asiakkaan kanssa käytätte digitaalista laskuohjelmaa?

7. Mitä laskuohjelmaa/ohjelmia käytätte?

8. Kuitti- ja laskukohtaisen datan lähettäminen onnistuisi jo käytössä olevalla järjestelmällä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Edellinen

Seuraava

Transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi

9. Arvioi seuraavia väittämiä asteikolla (täysin eri mieltä - täysin samaa mieltä)

	täysin eri mieltä	melko eri mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	melko samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Uskon transaktiodatan raportoimiseen siirtymisen lisäävän työmäärääni	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan raportointi on toivomani muutos arvonlisäveron raportointiin	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan raportointi tulee vähentämään tulevaisuudessa työntekijöiden määrää tilitoimistossani	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan ilmoittaminen tulee helpottamaan raportointityötäni	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan raportointi helpottaa asiakasyrityksen taloustilanteen reaaliaikaista seuraamista	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon transaktiokohtaisen raportoinnin tuovan tilitoimistooni lisää asiakkaita	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan raportointiin siirtyminen tulee lisäämään ohjelmistokustannuksia tilitoimistossani	☐	☐	☐	☐	☐
Myyjän ja ostajan kuittitietojen vertaaminen toisiinsa vähentää verotuksen virheitä ja väärinkäytöksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Transaktiodatan raportoiminen tulee vaikeuttamaan harmaan talouden toimijoiden epärehellisiä toimia	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon laajemman tietojen raportoinnin helpottavan Verohallinnon toimintaa ja harmaan talouden ehkäisyä	☐	☐	☐	☐	☐

[Edellinen](#)
[Seuraava](#)

Transaktiokohtainen arvonlisäveroraportointi

10. Esitetytty arvonlisäveroilmotus helpottaisi työtäni?

- Kyllä
 Ei
 Muu, mikä

11. Transaktiokohtaiseen raportointiin siirtyminen vaatisi tilitoimistoltamme
Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Uuden järjestelmän käyttöönoton
 Lisää henkilökuntaa
 Vanhan järjestelmän päivityksen
 Ei vaatisi juurikaan suuria muutoksia
 Muu, mikä

12. Oletko käyttänyt työssäsi tulorekisteriä?

- Kyllä
 Ei

13. Tulorekisterissä tietojensiirto on sujunut mielestäni

Valitse

14. Arvioi vielä seuraavaa väittämää

	erittäin epämieluisa uutinen	melko epämieluisa uutinen	ei mieluisen eikä epämieluisa uutinen	melko mieluisen uutinen	erittäin mieluisen uutinen
Transaktiokohtaiseen raportointiin siirtyminen on lykkäätynyt, tämä tieto oli minulle	☐	☐	☐	☐	☐

15. Vapaa kommenttisi transaktiokohtaisesta arvonlisäveroraportoinnista

Edellinen

Lähetä

Liite 3. Kysymys 15. avoimet vastaukset (n 76)

Vastaukset
Täysin järjetön muutos eikä missään nimessä saa tulla käytäntöön. Jos pakko ottaa niin pienet ja keskiisuuret yritykset jätettävä ehdottomasti ulkopuolelle.
huono.
Uskon, että tämä tulee työllistämään tilitoimistoja paljon. Käytännössä vaatii että kaikki ovat sähköisiä tai muutoin tietojen käsin syöttö on kallista ja aikaa vievää. Asiakkaat tulee opettaa sähköiseen maailmaan ja kustannukset tästä tulevat heille. Työ tulee olemaan iso ja hyvinkalliset yrittäjille. Tämä työaika on lakimuutos ja meidän pitää saada se laskutettua asiakkailta. Todella työllistävä muutos. Vaatii myös isot päivitykset ja rajapinnat ohjelmiin. Aina tulee olemaan pieni asiakkaita, joilla on käteisuitteja. Niiden täsmäytely ja esitetytjen korjaaminen kuulostaa todella suurelta työmäärältä.
Tuottaa valtavasti lisätyötä tilitoimistoille, yritysten kulut kasvavat. Viranomainen ei ole miettinyt asiaa kuin omalta kantiltaan. Kuka maksaa ylimääräiset kustannukset, yritykset. Verottaja ei ole saanut edes nykyisellään Omaveroa toimimaan, transaktiokohtainen raportointi tuskin sujuu myöskään jouhevasti.
Tämä on verottajan tapaa rangaista yrittäjiä. Kuitteja tulee olemaan miljardeja ja jokaisesta virheestä verottaja tulee lähettämään sakon. Tämä on jo nyt käytössä esim. yhteenvetoilmoituksen osalta. Mitään poikkeuksia ei tulla sallimaan, koska kaikki päätökset tekee robotti. Ajatus on kiva, mutta tämä tulee olemaan valtiolle vain tapa tienata sakkomaksuilla.
Aivan turhaa byrokraatia ja valtion kontrollia jota vasemmistofasistit haluavat. Ei ole olemassa mitään miljardin harmaata taloutta josta voitaisiin ammentaa verotuloja.
Mikäli tähän siirryttäisiin, aiheuttaisi se suuria ongelmia isolle joukolle pieniä metsätalouden harjoittajia. Heillä ei ole kykyä käyttää itsenäisesti verohallinnon tarjoamia ilmoituskanavia. Tämän verohallintoa työllistävä vaikutus tulisi olemaan erittäin suuri.
99% toimijoista on rehellisiä. Loppujen 1% takia enemmistön kulut ja työmäärä lisääntyisi
En usko, että tästä tulee oikeasti olemaan hyötyä kenellekään. Jään eläkkeelle ensi vuonna ja suurin syy siihen on tämä hanke.
Tästä pitäisi vapauttaa kaikki toimijat joiden liikevaihto on alle 500.000,00 €.
Ymmärrän hyvin tavoitteet mihin systeemillä pyritään, mutta kaikkein pienimmille yrityksille ja ikääntyville yrittäjille toimintansa viimeisinä vuosina se on turha ja fiskaalisesti vailla merkitystä oleva rasite.
Tilitoimiston näkökulmasta ei vaikutusta arkeen. Ohjelmistot päivitetään ohjalmantoimittajan puolesta. Jonkin verran tee se itse -kirjanpitäjä todennäköisesti siirtyisi tilitoimistojen asiakkaiksi. Epäilen verottajan järjestelmän kykyä käsitellä sitä valtavaa tietovirtaa, jota transaktioiden muodossa tulisi. Joka tapauksessa operaattorit ovat tässä voittajia bisnesmielessä.
Lisää byrokraatia joka reheilliset yritykset maksavat.
Virheiden mahdollisuus on tarkemmassa raportoinnissa aiempaa suurempi, mikä tarkoittaa lisää selvityspyynnöitä ja transaktioiden selvittelystä. Pienimmät asiakkaat eivät hyödy sähköisestä taloushallinnosta, mutta arvonalisäveroraportoinnin muutos transaktiokohtaiseen pakottaisi tähän. Pienten asiakkaiden kohdalla tämä siis lisää työtä valtavasti. Kaikki eivät käytä edes sähköpostia. Isommat / muutoin sähköisessä ohjelmistossa olevat asiakkaat varmaan menevät tähän muutokseen aika helposti, kunhan ohjelmistotalot kehittävät ohjelmistoihin automaattikan raportointiin ja vastaavasti verkkolaskudirektiivi kohtaa alv-raportoinnin tarpeet, että kaikki tieto siirtyy jouhevasti.
Joka kolmannessa tosittessa (ostokuitissa/myyntilaskussa) on virhe. Näiden virheiden korjaaminen nykyiselläänkin työllistää liikaa. Kun ne on siirretty eteenpäin niin ne tulevat työllistämään entistä enemmän (kuten tulorekisterin virheiden korjaaminen nykyisin). Lisäksi jokainen siirto maksaa rahaa, johon asiakkaat eivät ole halukkaita. Transaktiosiiiron maksajaksi pitää asettaa veronsaaja.
uskon sen estävän harmaata taloutta, tosin kaikki muunkinvarinen talous menee mukana
Näillä tavoitteilla ajetaan pienyrittäjyys suomessa alas.
en ole oikeastaan mitään mieltä, jos verohallinto näin haluaa, sitten näin tehdään, mutta tätä pitäisi vaatia tasapuolisesti kaikilta samaaikaisesti eikä mitään erityiskohtelua tulisi olla.
Transaktiokohtaisen arvonalisäraportoinnin data on valmiina moderneissa taloushallintojärjestelmissä, mutta se että sen saa ilmoitettua eteenpäin verohallintoon vaatii tietysti ohjelmistokehitystä ja päivityksen. Ajatus raportin taustalla on oikea, se varmasti vähentää harmaata taloutta, mutta esim raportoinnin ristiinvertailu ongelmia ei ole vielä ratkaistu. Tästä hyvänä esimerkkinä on tällä hetkellä on jo EU: myyntien ja ostojen ristiinvertailu ALV-yhteenvetoilmoituksen ja ALV-ilmoituksen perusteella. Jos toinen kirjanpitovelvollinen käyttää suoriteperusteista kirjanpitoa ja toinen lasku- tai maksuperusteista kirjanpitoa, dataa ei voi verrata ristiin, kun saattavat näkyä raporteilla eri kuukausina. Tämä aiheuttaa tälläkin hetkellä paljon turhia selvityspyynnöitä Verohallinnosta ja työtä niiden selvittämiseksi. Tämä ongelma moninkertaistuu transaktiokohtaisen alv-ilmoituksen kanssa.
Teoriassa ajatus voi kuulostaa hyvältä. Käytännössä väärinkäyttäjät oppivat todennäköisesti nopeasti kiertämään systeemiä. Kärsijöinä ovat rehelliset yrittäjät joiden hallinnollinen taakka kasvaa merkittävästi.
Vaikka tulorekisteriin tiedonsiirto on sujunut on virheiden korjaaminen ollut todella hankalaa
En näe tätä ajatusta nyt vielä kovin hyvänä. Ties kuinka paljon sen takia tulee korjattavaa ja virheitä, jos alv ei esim. ole vähennyskelpoinen yms.
Aivan turha keksintö joka aiheuttaa muutenkin tunnollisille yrittäjille turhia lisäkustannuksia, eikä todellisudessa estä yhtään mitään oletetuista epäkohdista.
Järjetön hanke joka ei tule ratkaisemaan mitään. Epärehellisiä raportointia ei voi korjata lisäämällä raportointivelvoitteita niille, jotka jo nyt hoitavat velvoitteensa.
Muutosta ei pitäisi koskaan laajentaa pieniin toimijoihin (liikevaihto alle 100.000 euro per vuosi) olipa ilmoitusjakso sitten kk, vuosi tai neljännesvuosi. Muutos vain pelkän muutoksen teknisen viedätyksen takia on väärä lähestymiskulma mihinkään digitaalisesti toteutettavissa olevaan asiaan. Sanonta "If it works dont fix it" sopii tähän transaktiokohtaiseen alv-raportointisuunnitelmaan paremmin kuin hyvin. Minulla on lähes 40 vuoden kokemus tilitoimistoalasta ja olen aina ensimmäisten joukossa ottanut heti käyttöön kaikki digitaaliset vaihtoehdot pitäen kuitenkin mielessä, että ihan pientä toimijaa ei pidä väkisin pakottaa esimerkiksi sähköiseen laskutukseen. Jokaista yritystä pitää arvioida erikseen kustannus-/hyötysuhteessa. terveisin [REDACTED]
Täytyisi olla euromääräinen raja, milloin on tehtävä transaktiokohtainen raportti. Pienille yrityksille tämä voi olla liian aikaa ja rahaa vievää. Joillekin yrityksille voisi päiväkohtainen raportointi olla hyvä juttu ja joillekin taas viikkokohtainen. En usko auttavan harmaaseen talouteen, koska kuitteja voi molemmat kaupanteon osapuolet väärentää. Yhteisökauppaa tehdessä tulin osuutta alv-ilmoituksissa pitäisi kehittää.
Kyllä verohallinto on täysin väärillä poluilla, kun se kehitelee näitä järjestelmiä kilpailemaan tilitoimistojen kanssa ja sitten maallikot yrittävät itse hoitaa asioitaan. Palkka.fi ja omavero ovat jo 2 erittäin huonoa esimerkkiä tästä. Omaveron käyttöönotto tuossa laajuudessa versus entiseen verotiliin on ollut tuhat askelta taaksepäin ja asiakkaat maksaa...
Byrokration ja hallinnon määrä on jo tällaisenaan sietämätön useimmille pienyrityksille. Transaktiokohtainen ilmoittaminen lisäksi työtä Verohallinnolle, kuin myös automaatioasotusmahdollisuuksia, joilla kerätä rahaa valtion kassaan. Harmaata taloutta se tuskin vähentäisi, sillä a) veronkierto ei tapahdu sähköisissä järjestelmissä ja b) verojen kierto onnistuu transaktiokohtaisesti samalla lojiikalla kuin nykyiselläänkin tai siis; myynti suoritetaan pimeästi ilman tositteita ja väärennetyin raportein. Tällainen raportointi vie mielestäni yritysten hallinnollista taakkaa aivan väärään suuntaan.
Verohallinnolla on uudistushuomassa monessa suhteessa karannut mopo käsistä. Tämäkin uudistushanke on susi jo syntyessään. Suunnittelijoilla ei ole käytännön kosketusta yritysmaailmaan. Kirjanpitovelvollisilla on nyt jo enemmän kuin tarpeeksi ilmoitusten eräpäiviä!
Tilinpäätökset päätyvät eri aikoihin, jolloin esim. ostolaskut, jotka laskutettu tammikuussa, siirretään tilinpäätöspäivänä 31.12 kirjanpitoon. silloin Verottajan tilastot eivät täsmää.
Muutos on pienelle tilitoimistolle aina resurssija vaativa operaatio ja siksi suhtaudun tähän hyvin suurella varauksella.
Järjetön päätös joka tullessaan tiputtaisi markkinoilta pois pieniä toimijoita, myös mikroyritysten hallinnolliset kustannukset kasvaisivat merkittävästi.

Liian idealistinen suunnitelma sellaisenaan. Tiedän, että se on käytössä jo eräissä maissa joissa myös asiakkaiden kirjanpidon kustannukset huomattavasti korkeammat. Harmaa talous löytää aina keinot kiertää mikä tahansa järjestelmä. Suomessa sen osuus yllärioidaan.
Ei tule toimimaan ikinä
Kustannukset ovat paljon hyötyjä suuremmat.
Olen "vanhan liiton" kirjanpitäjä ja lopetan jos moinen uudistus tulee.
Tällaisilla uudistuksilla ajetaan tilitoimistoalaa alas. Varsinkin pienet toimijat kärsivät tästä (sekä pienet asiakkaat hintojen muodossa), isoille tämä on varmasti suotuisa muutos. Jatkossa tarvitaan pelkästään erittäin asiansa ja ohjelmiansa osaavia kirjanpitäjiä, rekrytointi tulee olemaan haastavaa.
Pienyrittäjät kärsivät mahdollisesta uudistuksesta ja harkitsevat yrityksen lopettamista.
Verovelvollisen kannalta jälleen yksi asia, jossa vastuuta siirretään verovelvolliselle. Verottajan kannalta verottajan suorittamaa valvontaa rationalisoiva toimenpide.
Tappaa pieniä yrityksiä, joille tulee tästä uusia "turhia" kustannuksia. Harmaata taloutta tai rahanpesua tällä tuskin saadaan kuriin. Kurittaa vain pieniä toimijoita. Tilitoimiston kulut ja työtaakka kasvaa entisestään.
Toivottavasti ehdin eläkkeelle ennen muutosta
Tästä asiasta uutisoidaan aivan liian vähän.
Laitetaanko meidät taas maksamaan ja korvaamaan keskeneräisen ohjelmiston kehitystyö, kuten verottajan viimeisissä päivityksissä on ollut. Kirjanpitojen hintoja pitää nostaa vähintään kertaa kolme, jotta ei jäädiä tappiolle. Pienyrittäjät joutuneet lopettamaan tai siirtymään tyypillisesti ukko.fi käyttäjiksi.
Tätä ei ole loppuun asti mietitty. On yrityksiä, joille jokin asia on vähennyskelpoinen ALV osalta ja osalle ei. Milten tällainen malli sen voi tietää? Pelkään tämän aiheuttavan liikaa ylimääräistä työtä ainakin omissa asiakkaissa.
Lisää vain kustannuksia ja työmäärää pienille yrittäjille, joilla on jo muutenkin ylimääräisiä kustannuksia. Lainsäätäjät eivät ymmärrä käytännön työstä mitään, kun suunnittelevat tällaisia muutoksia.
Luultavasti etenkin ensialkuun tulisi vastaanottavaan päähän aikainen soppa, jota sitten taas tekevissä päässä (tilitoimistot) korjattaisiin ilmaisena työnä, kuten kävi tulorekisterin kanssa. Transaktiokohtainen raportointi olisi syytä kohdistaa ainoastaan suuriin yrityksiin, pienten yritysten kohdalla asiassa ei ole varmastakaan mitään merkitystä alv:n oikeellisuuden kannalta, ainoastaan hankaloittaisi merkittävästi työtä, koska joutuisi mm. uusimaan ohjelmia, saamaan asiakkaat tottumaan uusiin tapoihin, eikä tosiaan ole merkityksellinen tekijä hyödyn kannalta.
TRANSAKTIOPOHJAINEN RAPORTOINTI TULEE LISÄÄMÄÄN YKSINYRITTÄJIEN ONGELMIA JA KUSTANNUKSIA MERKITTÄVÄSTI. AIDOSTI ASIASTA HYÖTYVÄT LÄHINNÄ OHJELMISTOTALOT, TILITOIMISTOT JA ISOMMAT YRITYKSET, KOSKA SE TULEE POISTAMAAN KILPAILUA MARKKINOILTA. PIENTEN YRITYSTEN VAIKEUKSIEN MYÖTÄ.
Suuri osa Suomen yrityksistä on niin pieniä että heillä ei ole taloudellisia valmiuksia tai toisaalta halua siirtyä sähköiseen taloushallintoon. Alv ilmoittaminen ei saa nostaa yrittäjien ohjelmistokuluja. Kassajärjestelmien yms päivitys vastaamaan tätä uudistusta vaatii aikaa ja edullisempia ohjelmistoja.
Turhakulu yrittäjälle/yritykselle. Virheen mahdollisuus suuri ja jälleen rapsahtaa tunnolliselle verojen maksajalle lasku. Ei näillä toimenpiteillä harmaata taloutta torjuta vaan "kunnolliset" maksavat järjestelmien aiheuttamat lisäkulut.
Ei mitään järjeä.
78 ikävuotta ei kaipaa uudistuksia
Täyttä huuhaata, tarpeetonta ja kallista.
Transaktiokohtainen alv-raportointi on mini- ja pk-yrityksille iso kehittämishanke. Ehkä olisi hyvä asettaa joku liikevaihtoraja miten pienten yritysten tata tarvitsee noudattaa.
Tosi hyvä, jos tällä saadaan kietettyä harmaata taloutta.
Tämä on turhan tuntuinen suuntaus. Kahdenkertaisen kirjanpidon vaatiminen kaikkeen liiketoimintaan voisi ajaa asiaa paremmin.
Transaktiokohtainen alv-raportointi tulee lisäämään tarkastustyötä. Miten toimitaan tilanteissa, joissa ostolaskulla on ollut esim. väärä y-tunnus eikä myyjä korjaa sitä pyynnöstä huolimatta? Tällä hetkellä transaktiokohtaisesta alv-raportoinnista on niin vähän tietoa, että koko ajatus kuulostaa utopistiselta. Uskon, että nykyinen ohjelmistotoimittajamme pystyy toteuttamaan tarvittavat muutokset, mutta halpaa se ei tule olemaan.
Pienyrittäjillä ei ole digi-valmiuksia toteuttaa tällaiseen raportointiin tarvittavaa aineistoa.
Tulee hankaloittamaan työn tekoa tilitoimistoissa ja lisää yritysten kirjanpidon kustannuksia entisestään.
Meidän toimistossa 80 % asiakkaista toimittaa kirjanpitoaineiston paperisena, koska heistä ainakin 50 % ei hallitse tietokoneohjelmistojen käyttöä riittävän hyvin ottaakseen sähköisen kirjanpidon käyttöön, 20 % on ilmoittanut, että ei halua opetella uusia ohjelmia ja 30 %:lla sähköiset ohjelmistot eivät olisi kannattavia. Tämän vuoksi olen erittäin vastahakoisen transaktiokohtaisen arvonlisäverotuksen toteuttamiseen. Kyselyssä "Digitaalinen kirjanpito-ohjelmisto" olisi voinut olla paremmin selitetty. Kaikkien asiakkaidemme kirjanpito tehdään digitaalilla ohjelmalla, ei kai kukaan tilitoimisto enää paperikirjanpitoa (tilioinnit tiliointivihkoon) tee. Sähköinen kirjanpito (aineisto toimitetaan sähköisten ohjelmien kautta) on sitten ihan oma asiansa.
Kaikilla ei ole sähköisiä tunnistautumisvälineitä, eikä tule olemaankaan vielä vuosiin, joten asiat pitää pystyä hoitamaan myös papereita/tositteita käyttäen.
Näen, että suurimmat ongelmat tulevat niiden asiakkauksien kohdalla, joita nykyisin tehdään esim. kerran tai pari vuodessa jos alv-ilmoituskausikin on vuosittain tai esim. 3kk välein. Kirjanpitoja ei kuitenkaan tehdä kuukausittain eikä asiakkaat toimita tositteitakaan kuukausittain saatika heti kun ostoja on tehty. Tilitoimistossa työ voitaisiin tehdäkin ns. reaaliajassa mutta asiakkailla aineistojen saaminen samassa tahdissa tulee vaatimaan valtavan määrän työtä, joka ei tulisi olla tilitoimiston vastuulla sillä ohjeistus ei tule meiltä vaan ylempää ja me kuitenkin joudumme tulinjalle yrittäjien ja Verohallinnon väliin tässä kohtaa. Samoin monella pienellä asiakkaalla ei ole sähköistä taloushallintoa (kuitit tulee postilla tai esim. eTaskuun ja liloitteet pari kertaa vuodessa) ja pelkästään tämän "korjaaminen" on näille pienille toimijoille kohtuuttoman kallis toimenpide ja siihen päälle vielä kuukausittainen kirjanpito --> kustannukset nousee niin korkeiksi ettei pienemmän yritykset pysy enää pystyssä.
Suomessa on vielä paljon ns yhdenmiehen yrityksiä ((elinkeinotoiminnassa (EVL) että maataloudessa (MVL)) jolla on haastetta selviytyä taloushallinnon nykyisistäkin vaatimuksista, JOIDEN TOIMINTA ON PIENIMUOTOISTA, MUTTA HE ELÄTTÄVÄT SILLÄ ITSENSÄ. MIKÄLI HEIDÄT PAKOTETTAISIIN SIIRTYMÄÄN NIIN TODENNÄKÖISESTI HE LOPETTAISIVAT TOIMINNAN JA SIIRTYISIVÄT TUKIEN VARAAN JOKA EI VARMAANKAAN OLE TARKOITUKSENMUKAISTA.
Täysin järjetön ajatus! Esimerkiksi alv:n vähennysoikeus ei ole itsestään selvää, vaikka laskussa tai kuitissa olisi alv. Mistä saataisiin sellaiset tietoliikenneyhteydet, että tuollainen datamäärä liikkuisi joustavasti? Pienemmät yritykset toimivat edelleen paperitositteilla. Niistä ainakin pitäisi alvit voida ilmoittaa kuukausittain kuten nykyin. Verohallinnon entisetkin järjestelmät toimivat usein epäloogisesti ja virheellisesti. Tällaisen uudistuksen jälkeen yksikään kirjanpitäjä rei pystyisi tarkistamaan kirjanpidon ja verohallinnon tietojen yhdenmukaisuutta. Muutos ohjelmistoihin olisi järjettömän kallis. vanhimpiin, yhä käyttökelpoisin ohjelmiin sitä ei olisi edes mahdollista saada. Joka tapauksessa muutos aiheuttaisi tilitoimistolle isot ylimääräiset ohjelmistokustannukset. Toimialan pienten yritysten katteet eivät kestäisi niitä.
Tietoturvariskit lisääntyvät koska myyjä/asiakaskohtaista tietoa siirtyy yhtiöiden ulkopuolelle. Isotkin toimijat maailmalaa ovat joutuneet tietomurtojen kohteiksi. Iso veli saisi taas uuden työkalun, tällakin hetkellä selvityspyyntöjä tulee toisarvoisista asioista.
Yritykset, jotka haluavat toimia harmaan talouden alalla löytävät aina keinon sen toteuttamiseen, olkoon raportointi millaista tahansa. Mikroyrityksille, joita on yrityksistä suurin osa, tämä tämä merkitsee kohtuuttomia lisäkustannuksia, koska ohjelmistot ja työtävät pitää päivittää. Minulle se tarkoittaa todennäköisesti yritystoiminnan lopettamista.

En voi olla muuta mieltä kuin, että se tulee lisäämään työtä aivan valtavasti.

Jos ohjelmisto saadaan kuntoon niin mikäs siinä.

Hankaloittaa yritysten toimintaa koska virheitä varmasti paljon. Liian nopea aikataulu toteutukselle että se menisi mitenkään järkevästi ja kustannustehokkaasti kenenkään kannalta. Se nähtiin jo tulorekisterin käyttöönotossa. Nostaa yrityksen kustannuksia paljon. On vielä todella paljon yrityksiä joilla on paperinen kirjanpito, ainakin osittain. >koska sähköinen kirjanpito (pankin palvelumaksuineen) on liian kallis ottaa käyttöön. Hanke on aivan järjetön toteuttaa tuollaisenaan.

Tulee kalliiksi, jos tämä koskee kaikkia niin osalle liian kallista, myös osalle pienistä tilitoimistoista liian kallista. Lisäksi ei ole luottoa verohallinnon järjestelmiin: omavero ja tulorekisteri eivät ole toteutettu käyttäjää ajatellen.

Virheiden korjaaminen on valtava työkenttä

Keskeisin ongelma on, että meiltä puuttuu standardi eri ohjelmien välillä. Yleisesti kuvitellaan, että standardi on olemassa, mutta näin ei ole. Myyjän järjestelmässä myyntipäivä (=kirjauspäivä) on eri kuin ostolaskun kirjauspäivä ja laskun päivä. Edes myynti- ja ostolasku EI KIRJAANNU automaattisesti samoille kuukausille, jos laskut on tehty eri järjestelmissä. Tämä tulee lisäämään TODELLA MERKITTÄVÄSTI TILITOIMISTOJEN TYÖTÄ. Ja Verohallinto on niin pihalla, kuin lintulauta, tästä.

Koko raportointi hankaloittaa yritykseni toimintaa. Omat asiakkaani ovat vuosikausia tehneet työtänsä saman kaavan mukaan eikä tämä raportointi helpottaisi mitenkään heidän toimintaa. Päinvastoin koko asia työllistää enemmän pienyrittäjiä sekä pieniä tilitoimistoyrittäjiä.

Ajatuksena tämä on todella hyvä, mutta kun lähtee miettimään tarkemmin mitä se vaatisi tilitoimistolta, yrittäjältä ja erityisesti verottajalta. Hyvät puolet: 1. Yrittäjä tietää missä mennään 2. Tilitoimisto saa töitä ja lisää laskutusta 3. Tällä on työllistävä vaikutus verottajalle, kun se selvittää ilmoituksista johtuvia eroja. Niitä eroja ei ole prosentteissa paljon, mutta kun määrä on iso ja jatkuva, niin työmäärä lisääntyy väkisinikin :) 4. Harmaa talous pieneni, mutta kuinka paljon euroissa. Arvioita on, mutta mitä on todellisuus vs kuluihin mitä tämä muutos aiheuttaisi. Huonot puolet: 1. Yrittäjän kustannukset lisääntyvät 2. Tilitoimiston ohjelmistokustannukset lisääntyvät 3. Verottajan palkkakulut ja täten myös meidän kansalaisten veroprocentti nousee, kun yritetään pitää talous kuosissa.

Olen jäämässä eläkkeelle, enkä ilmeisesti enää käytä uutta järjestelmää.

se mietityttää onko liian raskas/kallis kaikista pienimmille yrityksille

Suurin osa pien- ja mikroyrittäjistä hoitaa kirjanpitonsa vielä paperisena. Heille transaktiokohtaiseen raportointiin siirtyminen merkitsisi taloushallintopalveluiden kallistumista ja hallinnollisen taakan lisääntymistä.